

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

COMPTE RENDU INTÉGRAL
AVEC
COMPTE RENDU ANALYTIQUE TRADUIT

INTEGRAAL VERSLAG
MET
VERTAALD BEKNOPT VERSLAG

Commission de l'Énergie, de l'Environne-
ment et du Climat

Commissie voor Energie, Leefmilieu en Kli-
maat

Mardi

04-07-2023

Après-midi

Dinsdag

04-07-2023

Namiddag

N-VA	Nieuw-Vlaamse Alliantie
Ecolo-Groen	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
PS	Parti Socialiste
VB	Vlaams Belang
MR	Mouvement Réformateur
CD&V	Christen-Democratisch en Vlaams
PVDA-PTB	Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Open Vld	Open Vlaamse Liberalen en Democraten
Vooruit	Vooruit
Les Engagés	Les Engagés
DéFI	Démocrate Fédéraliste Indépendant
INDEP-ONAFH	Indépendant - Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications :		Afkortingen bij de nummering van de publicaties :	
DOC 55 0000/000	Document parlementaire de la 55 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	DOC 55 0000/000	Parlementair stuk van de 55 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA	Questions et Réponses écrites	QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral	CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV	Compte Rendu Analytique	CRABV	Beknopt Verslag
CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral définitif et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaalde beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN	Séance plénière	PLEN	Plenum
COM	Réunion de commission	COM	Commissievergadering
MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT	Moties tot besluit van interpellaties (op beigegekleurd papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants	Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers
Commandes :	Bestellingen :
Place de la Nation 2	Natieplein 2
1008 Bruxelles	1008 Brussel
Tél. : 02/ 549 81 60	Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74	Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be	www.dekamer.be
e-mail : publications@lachambre.be	e-mail : publicaties@dekamer.be

SOMMAIRE

Échange de vues avec la ministre de l'Énergie sur l'accord avec ENGIE sur la prolongation de Doel 4 et de Tihange 3 et questions jointes de 1

- Thierry Warmoes à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "Les négociations avec ENGIE concernant Doel 4 et Tihange 3" (55037449C) 1

- Leen Dierick à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "L'accord avec ENGIE sur la prolongation de la durée de vie de Doel 4 et Tihange 3" (55037822C) 1

- Marie-Christine Marghem à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "L'accord avec ENGIE" (55037826C) 1

- Marie-Christine Marghem à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "Les suites de l'accord avec ENGIE" (55037827C) 1

- Marie-Christine Marghem à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "Les suites de l'accord avec ENGIE" (55037828C) 1

- Georges Dallemagne à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "L'accord avec ENGIE" (55037839C) 1

- Mélissa Hanus à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "L'accord sur la prolongation de Doel 4 et Tihange 3" (55037853C) 1

Orateurs: **Tinne Van der Straeten**, ministre de l'Énergie, **Bert Wollants**, **Kim Buyst**, **Mélissa Hanus**, **Kurt Ravyts**, **Reccino Van Lommel**, **Marie-Christine Marghem**, **Leen Dierick**, **Thierry Warmoes**, **Kris Verduyckt**, **Georges Dallemagne**, **Christian Leysen**, **Collaborateur de la ministre**

INHOUD

Gedachtewisseling met de minister van Energie over het akkoord met ENGIE over de verlenging van Doel 4 en Tihange 3 en toegevoegde vragen van 1

- Thierry Warmoes aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "De onderhandelingen met ENGIE over Doel 4 en Tihange 3" (55037449C) 1

- Leen Dierick aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "Het akkoord met ENGIE over de levensduurverlenging van Doel 4 en Tihange 3" (55037822C) 1

- Marie-Christine Marghem aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "Het akkoord met ENGIE" (55037826C) 1

- Marie-Christine Marghem aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "De analyse van het akkoord met ENGIE" (55037827C) 1

- Marie-Christine Marghem aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "De verdere analyse van het akkoord met ENGIE" (55037828C) 1

- Georges Dallemagne aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "Het akkoord met ENGIE" (55037839C) 1

- Mélissa Hanus aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "Het akkoord over de levensduurverlenging van Doel 4 en Tihange 3" (55037853C) 1

Sprekers: **Tinne Van der Straeten**, minister van Energie, **Bert Wollants**, **Kim Buyst**, **Mélissa Hanus**, **Kurt Ravyts**, **Reccino Van Lommel**, **Marie-Christine Marghem**, **Leen Dierick**, **Thierry Warmoes**, **Kris Verduyckt**, **Georges Dallemagne**, **Christian Leysen**, **Medewerker van de minister**

Commission de l'Énergie, de
l'Environnement et du ClimatCommissie voor Energie, Leefmilieu
en Klimaat

du

van

MARDI 4 JUILLET 2023

DINSDAG 4 JULI 2023

Après-midi

Namiddag

De openbare commissievergadering wordt geopend om 14.05 uur en voorgezeten door de heer Christian Leysen.

La réunion publique de commission est ouverte à 14 h 05 et présidée par M. Christian Leysen.

01 Échange de vues avec la ministre de l'Énergie sur l'accord avec ENGIE sur la prolongation de Doel 4 et de Tihange 3 et questions jointes de

- Thierry Warmoes à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "Les négociations avec ENGIE concernant Doel 4 et Tihange 3" (55037449C)

- Leen Dierick à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "L'accord avec ENGIE sur la prolongation de la durée de vie de Doel 4 et Tihange 3" (55037822C)

- Marie-Christine Marghem à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "L'accord avec ENGIE" (55037826C)

- Marie-Christine Marghem à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "Les suites de l'accord avec ENGIE" (55037827C)

- Marie-Christine Marghem à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "Les suites de l'accord avec ENGIE" (55037828C)

- Georges Dallemagne à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "L'accord avec ENGIE" (55037839C)

- Mélissa Hanus à Tinne Van der Straeten (Énergie) sur "L'accord sur la prolongation de Doel 4 et Tihange 3" (55037853C)

01 Gedachtewisseling met de minister van Energie over het akkoord met ENGIE over de verlenging van Doel 4 en Tihange 3 en toegevoegde vragen van

- Thierry Warmoes aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "De onderhandelingen met ENGIE over Doel 4 en Tihange 3" (55037449C)

- Leen Dierick aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "Het akkoord met ENGIE over de levensduurverlenging van Doel 4 en Tihange 3" (55037822C)

- Marie-Christine Marghem aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "Het akkoord met ENGIE" (55037826C)

- Marie-Christine Marghem aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "De analyse van het akkoord met ENGIE" (55037827C)

- Marie-Christine Marghem aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "De verdere analyse van het akkoord met ENGIE" (55037828C)

- Georges Dallemagne aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "Het akkoord met ENGIE" (55037839C)

- Mélissa Hanus aan Tinne Van der Straeten (Energie) over "Het akkoord over de levensduurverlenging van Doel 4 en Tihange 3" (55037853C)

De **voorzitter**: Aan de gedachtewisseling zijn een aantal mondelinge vragen toegevoegd. Ik heb begrepen uit andere commissies dat het niet gebruikelijk is dat die vragen hier worden herhaald. Ze zijn door de minister immers gekend. Indien u wenst dat uw vragen expliciet worden opgenomen in het verslag, moet u dat melden tijdens uw uiteenzetting.

Voor het overige zal de minister, wetende wat uw mondelinge vragen zijn, een uiteenzetting geven teneinde nader toe te lichten wat is beslist en wat nog te beslissen is.

Mevrouw de minister, u krijgt het woord. Ik ben bijzonder blij dat er alweer een belangrijke stap is gezet, hoewel wij voorzichtig moeten zijn. Ik ben ook bijzonder blij dat de brandstof ondertussen is besteld, wat u ons zal kunnen bevestigen.

01.01 Minister **Tinne Van der Straeten**: Mijnheer de voorzitter, leden van de commissie, in tegenstelling tot wat mijn gewoonte is, heb ik veel slides, namelijk 23, en heb ik geen beelden. Het betreft echter een omvangrijk akkoord dat uit elkaar valt in verschillende teksten. Ik heb ditmaal dus slides met behoorlijk veel tekst.

Ik ben niet alleen naar hier gekomen, maar met een deel van het Belgische onderhandelingssteam, zijnde mijn kabinetschef, Tom Vanden Borre, en mijn adjunct-kabinetschef, Joris Creemers alsook Alberto Fernandez Fernandez, lid van mijn administratie. Waarom heb ik het over een deel van het onderhandelingssteam? Er waren uiteraard ook externe adviseurs. Er was de zakenbank die ons heeft bijgestaan. Er waren externe advocaten die ons hebben bijgestaan. Er waren uiteraard ook nog andere mensen die op de achtergrond op deelaspecten hebben gewerkt. Er was uiteraard ook NIRAS dat ons bijna dag en nacht heeft bijgestaan. Er was uiteraard ook nog het team van de eerste minister dat ook aan de onderhandelingen heeft meegewerkt.

Wij zijn hier om voor het eerst de grote lijnen van het akkoord te doorlopen. Ongetwijfeld kunnen wij nog bijkomende follow-upvergaderingen organiseren om een aantal andere aspecten te behandelen.

Ik recapituleer even vanwaar wij komen.

Op 18 maart 2022 was er de beslissing van de regering die mijzelf en de eerste minister heeft gemandateerd, om de gesprekken met de nucleaire exploitant aan te gaan over de levensduurverlenging van twee kerncentrales, namelijk Doel 4 en Tihange 3, voor een periode van tien jaar. De uitgangspunten ter zake waren dat de exploitant zelf verantwoordelijk blijft voor de ontmanteling en voor de bestraalde splijtstof en dus voor alle kosten. De vervuiler moet betalen. 'De vervuiler betaalt' is ook het leitmotiv van de wet op de nucleaire provisies. De Belgische Staat zou bovendien niet zelf de exploitant worden. Dat was het mandaat dat wij hebben gekregen.

Dat heeft opeenvolgend geleid tot een aantal tussenstappen. De eerste keer was dat in 2022 rond de huidige periode met een *letter of intent*, die toen nog maar twee of drie pagina's besloeg, indien ik dat mij uit het hoofd goed herinner. Daarin bevestigde ENGIE dat het de gesprekken wou aangaan.

Zes maanden later hebben wij een eerste *heads of terms* gesloten, met een annex erbij dat het begin markeerde van de LTO-studies. Wij hebben dat hier toen ook uitgebreid toegelicht samen met de eerste minister. In dat akkoord werden de grote krijtlijnen voor het huidige akkoord vastgelegd. Toen werden de werkzaamheden voor de langetermijnnutbating, (Long Term Operation, LTO) ook opgestart. Tot dan was er nog niet echt aan gewerkt, terwijl dat op het kritische pad lag om voortgang te kunnen maken. Er is toen ook gesproken over de structuur die we hebben opgezet. Op dat moment werden ook de twee slides gemaakt over wanneer de verantwoordelijkheid van het afval zou worden overgedragen van de ene op de andere partij.

Wat betreft de bevoorradingszekerheid is toen, in januari 2023, gesproken over de winter van 2026, op basis van een middelenverbintenis. We hebben hierover toen ook uitvoerig van gedachten gewisseld en hebben aangegeven dat een middelenverbintenis niet zomaar iets is: iedereen zet al zijn middelen in om het doel te kunnen realiseren, met name, een opstart van die reactoren tegen november 2026. ENGIE is toen ook onmiddellijk gestart met de LTO.

01.01 **Tinne Van der Straeten**, ministre: Cet après-midi, je présenterai l'accord conclu avec ENGIE sur la prolongation de la durée de vie de Doel 4 et Tihange 3. Mon chef de cabinet, Tom Vanden Borre, mon chef de cabinet adjoint, Joris Creemers, et un membre de l'administration, Alberto Fernandez Fernandez, qui ont fait partie de l'équipe belge ayant participé aux négociations, sont aujourd'hui également présents. En outre, cette équipe a été secondée par des conseillers externes d'une banque d'affaires, des avocats externes et des collaborateurs de l'Organisme national des Déchets radioactifs et des Matières fissiles (ONDRAF). L'équipe du premier ministre a également pris part aux négociations.

Le 18 mars 2022, le gouvernement a mandaté le premier ministre et moi-même pour entamer des discussions avec l'exploitant nucléaire sur une prolongation de la durée de vie de 10 ans des centrales de Doel 4 et Tihange 3. Le point de départ de ces discussions était que l'exploitant demeure responsable du démantèlement et du traitement des matières fissiles irradiées: le pollueur doit payer. En outre, l'État belge ne pouvait pas devenir lui-même l'exploitant.

L'année dernière, une première lettre d'intention dans laquelle ENGIE a fait part de sa volonté d'engager les discussions a été signée. Six mois plus tard, nous avons conclu un accord comportant les grandes lignes et prévoyant le lancement des études relatives à la *long-term operation* (LTO).

L'accord porte sur la structure que nous mettrions en place et sur le transfert des responsabilités pour les déchets. Une obligation de moyens a permis de convenir que toutes les parties travailleraient au redémarrage des réacteurs nucléaires d'ici novembre 2026.

ENGIE a alors immédiatement commencé à préparer le LTO. Une version actualisée du protocole

Op 29 juni 2023 hebben we een geactualiseerde *heads of terms* ondertekend, een bijgewerkte versie van die verbintenis, met twee bijlagen. Aan de ene kant, het economisch model, en aan de andere, de zogeheten *cap rider* of *waste cap*, het volledige technische document over de factuur van het afval. Dit document gaat ook weer gepaard met een heel omvangrijke bijlage waarbij voor elke afvalcategorie is bepaald aan welke karakteristieken zij moeten voldoen.

Ten tweede werd een *joint development agreement* (JDA) gesloten tussen de Belgische Staat en ENGIE om de LTO-werkzaamheden uit te voeren. Het is in het kader van deze overeenkomst dat de kernbrandstof besteld is. De voorzitter heeft mij gevraagd of ik kon bevestigen dat de brandstof is besteld. Ik bevestig het, de brandstof is besteld.

Het gaat om een omvangrijk aantal pagina's, wat ook aangeeft waarom ik zo vaak heb aangegeven dat ik discreet wou blijven, dat de discussie nog gaande was maar dat het ging lukken. Het heeft veel tijd gevergd, en misschien wel meer dan we aanvankelijk dachten, en toch ook niet. In de *heads of terms* was toen er toen immers sprake van 15 maart, en dat in de periode tussen 15 maart en 30 juni alle transfercriteria zouden vastgelegd worden. Alle criteria zijn vandaag vastgelegd. Allemaal. Er staat er geen enkele open. In die zin zouden we eigenlijk ook kunnen zeggen dat we geen vertraging hebben opgelopen.

Misschien even hernemen, op vraag van onder andere de voorzitter en mevrouw Dierick: de brandstof is effectief besteld, dat is gedubbelcheckt. ENGIE bevestigt dat ook. Ten tweede zijn alle contractuele transfercriteria bepaald. In de *heads of terms* stond de datum van 15 maart. De periode tussen 15 maart en 30 juni zou dan worden gebruikt om de transfercriteria allemaal te gaan bepalen. Vandaag zijn die allemaal bepaald. Er staat er geen enkele open en in die zin zouden we kunnen zeggen dat we toch nog binnen de deadline waren.

De allerbelangrijkste deadline is de volgende, die van de bevoorradingszekerheid. Hier werd nu in de tekst de keuze gemaakt voor de flex LTO, wat concreet wil zeggen dat we een opstart in de winter 2025-2026 voor het oog hebben, het geprivilegieerde scenario. Wat er daarvoor nog nodig is, is uiteraard het bestellen van de brandstof. De brandstof is besteld en kan worden geleverd voor een opstart vanaf de winter 2025. De brandstof kan in badges worden geleverd.

Ten tweede, het FANC, de veiligheidsautoriteit, heeft zeer intensief werk geleverd, ook in gesprekken met de exploitant zelf over het herziene, reglementaire kader. De flex LTO veronderstelt een wijziging ten opzichte van vroeger, namelijk dat de werken kunnen worden uitgevoerd gedurende de eerste drie jaren van de LTO. Eigenlijk zoals de levensduurverlenging van Doel 1 en 2 is verlopen, maar ondertussen was in het reglementaire kader wel voorzien dat bij een volgende LTO alle werken op voorhand zouden moeten hebben plaatsgevonden.

In het kader van de bevoorradingszekerheid en meer specifiek de problemen in Frankrijk waarmee wij werden geconfronteerd – Frankrijk had zelf aangegeven dat het niet opgelost zou raken op korte termijn –, werd bekeken hoe die winters konden worden overbrugd. Dat kan dus met deze bestaande eenheden door ervoor te zorgen dat die eenheden een herstart hebben vanaf de winter van 2025. Zij zullen dus voor een zeer korte periode stilliggen, voor de eerste werken, maar ook, dat is sowieso verplicht, op basis van de wetgeving ter zake. Het FANC zal

d'accord a été signée le 29 juin 2023, avec en annexe le modèle économique et le document technique complet sur la facture des déchets. Pour chaque catégorie de déchets, les caractéristiques qui devront être respectées ont été définies. En outre, un *joint development agreement* a été conclu entre l'État belge et ENGIE pour la réalisation des travaux LTO. Dans le cadre de cet accord, le combustible nucléaire a déjà été commandé. ENGIE l'a confirmé.

Les négociations ont pris un certain temps, mais finalement, comme le prévoyait le *heads of terms agreement*, nous avons pu, entre le 15 mars et le 30 juin, établir tous les critères pour le transfert.

L'échéance la plus importante est celle de la sécurité d'approvisionnement. C'est pourquoi nous avons finalement opté pour un scénario Flex-LTO, qui prévoit un démarrage à l'hiver 2025-2026. C'est le scénario privilégié. Pour ce faire, il fallait commander le combustible, ce qui a été fait entre-temps. L'Agence fédérale de Contrôle nucléaire (AFCN) a déjà mené des discussions avec l'exploitant au sujet du cadre réglementaire révisé. En effet, le Flex-LTO part du principe que les travaux nécessaires peuvent être réalisés au cours des trois premières années du LTO, comme cela a été fait pour la prolongation de Doel 1 et 2.

Avec un redémarrage à l'hiver 2025, nous serons à même d'assurer l'approvisionnement même si les problèmes en France ne sont pas résolus à court terme.

Les unités concernées seront à l'arrêt pendant une très courte période, à la fois pour réaliser les premiers travaux et pour se conformer aux obligations réglementaires en la matière. L'AFCN évaluera ensuite la question de savoir si ces unités peuvent redémarrer. Les travaux auront lieu durant les trois années qui suivront. L'AFCN doit approuver les projets d'ENGIE pour le 20 juillet.

dan beoordelen of zij kunnen opstarten. Zij zullen dan draaien tijdens de winter. Daarna zullen in drie jaar tijd de werken worden uitgevoerd.

Belangrijk ter zake is dat het FANC akkoord moet gaan met de plannen zoals ze worden opgesteld door ENGIE. Dat zit ook in de finale fase. In de voorlaatste zin ziet u staan dat dit zal gebeuren tegen 20 juli omdat er uiteraard altijd voorrang moet worden gegeven aan de bevoorradingszekerheid.

Verder nog nieuw of belangrijk in die geactualiseerde *heads of terms* is de due diligence. Die zat er ook reeds in januari in, maar wij hebben steeds geprobeerd om onze eigen rechten te vrijwaren; dat gaat dan over de rechten van de Belgische belastingbetaler, de Belgische burger. Die burger moet enerzijds zeker zijn van de bevoorradingszekerheid en moet anderzijds zeker zijn dat de factuur niet wordt doorgeschoven. Daarom hebben wij die due diligence nog extra verankerd, wat betreft de structuur van de transactie. Ook de activa, passiva en activiteiten worden overgeheveld naar *nuclear sub*. Daarin zullen de nucleaire activiteiten van ENGIE terecht komen, maar ook andere activa, om de verantwoordelijkheden te kunnen afdekken. Daaronder zit dan *nuclear co*, dus inclusief die Europese assets.

Dat brengt me bij de maximumfactuur voor het nucleaire afval.

Alles wat de ontmanteling, de voorbereiding van de transfer en dus de conditionering betreft, blijft de verantwoordelijkheid van de exploitant. Dat is niets anders dan wat we in januari met elkaar besproken hebben. Herinner u de twee slides met de pijl wanneer de verantwoordelijkheid van de ene op de andere overgaat. De kern van de zaak is dat de verantwoordelijkheid pas overgaat naar ons wanneer het afval wordt aangeleverd 'in een droge en stabiele vorm'. In de technische termen van het contract moet het afval dus beantwoorden aan de criteria zoals we ze bepaald hebben in dat dikke document. Alle kosten van de ontmanteling van de twee kerncentrales die al gesloten zijn, de drie die nog zullen sluiten en de twee die later zullen sluiten, blijven onder de verantwoordelijkheid van de exploitant. Alle kosten die gelinkt zijn aan de voorbereiding van de transfer naar de Belgische Staat blijven ook voor rekening van de exploitant. De Belgische Staat zal pas instaan voor de kosten na de transfer. Het komt dus pas onder verantwoordelijkheid van de Belgische Staat na de transfer en na gecontroleerd te hebben of wat werd afgegeven ook effectief beantwoord aan de criteria.

Voor deze principes zijn we altijd vertrokken van fysieke volumes zoals ze vandaag gekend zijn en dus terug te vinden zijn in de inventaris van de nucleaire activa en passiva. Er is vandaag echter nog geen enkele centrale ontmanteld en er is nog niet veel getransfereerd, hoewel er uiteraard historisch afval bestaat. Het zijn dus slechts inschattingen, die, de expertise van onze mensen kennende, wellicht goed zullen zijn. Er is echter altijd gezegd – dat was van in januari zo – dat indien de volumes anders zijn dan deze die nu in de documenten staan er ook tarieven zullen moeten worden bepaald. In de documenten nu staat immers dat er zoveel kubieke meter is voor product X en zoveel voor product Y.

Ik heb een overzicht over het afval. Voor alles wat ontmanteling betreft en alles wat onder de verantwoordelijkheid van ENGIE Electrabel blijft, blijft het systeem zoals dat vandaag bestaat. Ingevolge de wet op de nucleaire provisies die wij hier hebben goedgekeurd, worden daarvoor provisies aangelegd. Elke drie jaar controleert ons prudentieel orgaan,

Le devoir de diligence est un important élément nouveau dans l'accord tel qu'il a été adapté. Par ce principe, nous voulons préserver les droits des contribuables belges. Les citoyens doivent pouvoir compter sur une sécurité d'approvisionnement, mais en outre, la facture ne doit pas être répercutée sur eux. Pour ces raisons, l'actif, le passif et les activités nucléaires d'ENGIE seront transférés dans l'entité *nuclear sub* pour pouvoir couvrir les responsabilités.

Tout ce qui concerne le démantèlement, la préparation du transfert et le conditionnement reste de la responsabilité de l'exploitant. Cette responsabilité ne sera transférée à l'État que lorsque les déchets seront livrés "sous une forme sèche et stable". Tous les coûts du démantèlement des deux centrales nucléaires qui ont déjà été fermées, des trois centrales qui vont encore être fermées et des deux centrales qui seront fermées ultérieurement, resteront à charge de l'exploitant, de même que tous les coûts liés à la préparation du transfert à l'État. Ce dernier ne supportera les coûts qu'après le transfert.

Pour ces principes, nous nous sommes toujours fondés sur les volumes physiques actuels connus. Mais étant donné qu'aucune centrale n'a encore été démantelée, nous devons travailler sur la base d'estimations réalisées par des personnes disposant de l'expertise nécessaire en la matière. Si les volumes se révèlent différents de ceux mentionnés dans les documents, il faudra également déterminer des tarifs.

Pour tout ce qui concerne le démantèlement et pour tout ce qui reste de la responsabilité d'ENGIE, le système actuel est applicable. Conformément à la loi sur les provisions nucléaires, des provisions sont constituées à cet effet. Tous les trois ans, la Commission des provisions nucléaires (CPN) vérifie si elles sont suffisantes et dispo-

de Commissie voor nucleaire voorzieningen (CNV), of die voldoende en beschikbaar zijn. Dat wordt vandaag geschat op 8 miljard.

Wat betreft het afval, de *lump sum*, het bedrag dat bepaald is voor de categorieën A, B en C is 15 miljard. Als men kijkt naar de totale financiële verantwoordelijkheid, ongeacht wie ze neemt, zitten we aan een bedrag van 23 miljard. Er wordt graag en vaak gegoocheld met cijfers en al naargelang het punt dat moet worden bewezen, wordt het ene of het andere cijfer gebruikt. Wij hebben in deze commissie, toen we de wet op de nucleaire provisies hebben goedgekeurd, ook uitleg gegeven over de kosten van het afval en over wat provisie en nominale kosten zijn. Het gaat hier over de langste, de duurste en de meest delicate werf die in de tijd plaatsvindt. Er worden vandaag bedragen opzigelegd voor de toekomst. Die blijven voor een stuk bij de Commissie voor nucleaire voorzieningen of worden betaald aan de Belgische Staat. Voor het grootste deel daarvan is dat in het voorjaar van 2024, op het moment dat de transactie wordt gesloten, maar de cash-out van die bedragen zal later gebeuren. Dat zijn bedragen die doorheen de tijd worden uitgegeven. De nominale kosten waarover we het hier hebben, de 23 miljard, komen overeen met een nominale kost van ongeveer 60 miljard euro. De 41 miljard waarover we vorige keer hebben gesproken in het kader van de wet op de nucleaire provisies kwam overeen met de 15 miljard die op dat moment in provisies was aangelegd, langs de ene kant in de nucleaire spaarpot van Synatom en langs de andere provisies die door ENGIE Electrabel zelf worden aangehouden.

Het principe is dat er wordt betaald voor iets waarvoor naderhand niet meer moet worden betaald, uitgezonderd het volumerisico dat bij ENGIE Electrabel blijft. om die 15 miljard te bepalen, zijn we vertrokken van twee zaken. Er is vertrokken van wat we vandaag al weten, namelijk de oefening die de Commissie voor nucleaire Voorzieningen elke drie jaar maakt. Provisies die vastgelegd worden, bepaald worden, ook op basis van dossiers die ENGIE Electrabel indient, en in een *ongoing concern*, worden om de drie jaar herbekeken. In het kader van de opmaak van de provisies werkt de Commissie voor nucleaire voorzieningen sowieso met een aantal onzekerheden, ook op aanbeveling van onder andere NIRAS. Die provisies werden ook aangelegd op basis van de meest conservatieve scenario's. Hier hebben we gezegd dat we de verantwoordelijkheid overnemen vanaf een bepaald moment.

Er zijn ook zaken die we niet volledig zeker weten, er zijn zaken die kunnen evolueren in de tijd en er zijn onzekerheden. Die onzekerheden zijn ook door NIRAS bij elkaar gebracht in een model. Wij hebben de bedragen dus niet zelf bepaald of zelf bij elkaar gepuzzeld. We hebben steeds gewerkt op basis van de input van NIRAS, het model van NIRAS, op basis van de kosten die verwacht worden voor het beheer van het afval. Daar zijn ook scenario's en risico's ingecalculeerd, bijvoorbeeld buiten het scenario. We kunnen dus niet zomaar werken met een P50, dus 50 % hoger en 50 % kans lager qua kosten. Al die onzekerheden hebben we hierin mee opgenomen. De 10,5 miljard provisies die vandaag aangelegd zijn voor het afval, plus de 4,5 miljard die daar ineens wordt bijbetaald, brengen ons op een risicopremie van 43 %, daar waar het in Duitsland 35 % was.

De laatste lijn is ook belangrijk, daar hoor ik graag uw reflecties over de toekomst. Dat moet niet hier en nu zijn, we kunnen daarover na het reces verder van gedachten wisselen. U gaat nu naar Finland, maar misschien is Noorwegen bijvoorbeeld ook een optie. Wat gebeurt er met het geld? Dat geld wordt gestort op een Belgische rekening aan de Belgische Staat. Dat moet echter op zo'n manier beheerd worden

nibles. Leur montant est actuellement estimé à 8 milliards d'euros.

En ce qui concerne les déchets, le montant forfaitaire – le montant pour les catégories A, B et C – s'élève à 15 milliards d'euros. Si l'on considère la responsabilité financière totale, il s'élève à 23 milliards d'euros.

Nous avons déjà fourni précédemment des explications concernant le coût des déchets, la provision et les coûts nominaux. Il s'agit tout simplement du chantier le plus long, le plus coûteux et le plus délicat qui soit. Aujourd'hui, des montants sont mis de côté pour l'avenir, en partie au profit de la CPN, en partie au profit de l'État belge. La plus grande partie est prévue pour le printemps 2024, mais le *cash-out* aura lieu plus tard.

Les coûts nominaux de 23 milliards d'euros correspondent à un coût nominal d'environ 60 milliards d'euros. Les 41 milliards d'euros dont nous avons parlé la dernière fois dans le cadre de la loi sur les provisions nucléaires correspondaient aux 15 milliards d'euros qui avaient été prévus à l'époque dans les provisions de Synatom et d'ENGIE elle-même.

Le principe est que l'on paie pour quelque chose qu'il ne faudra plus payer par la suite, sauf pour ce qui est du risque lié au volume, qu'ENGIE continuera d'assumer. Pour ces 15 milliards d'euros, nous nous sommes basés sur l'exercice réa- lisé tous les trois ans par la CPN.

La CPN tient de toute façon compte de certaines incertitudes et les provisions ont été constituées en fonction des scénarios les plus prudents. Nous ne sommes pas sûrs de certains éléments, tandis que d'autres sont susceptibles d'évoluer, et d'autres encore restent des incertitudes. Ces dernières ont été modélisées par l'ONDRAF. Ce modèle a également tenu compte de plusieurs scénarios et risques. Les 10,5 mil-

dat dat uiteindelijk de nominale kosten oplevert. Dat is een gigantische verantwoordelijkheid die de overheid neemt, niet alleen om te zorgen dat het effectief daar staat, maar ook dat het goed belegd wordt en dat er geen andere zaken gefinancierd worden met dat bedrag. U moet goed weten dat wij in ons land geen enkel fonds van die omvang hebben.

De *cap* wordt bepaald op het moment dat de transactie wordt afgesloten, dus op het moment dat onder andere de Europese Commissie haar akkoord geeft. Dit wil zeggen, in het voorjaar van 2024. Dit is één van de belangrijkste dossiers die in dit domein nog afgewerkt moeten worden. Ik maak mij daar geen zorgen over, ik heb er een groot vertrouwen in. Ik vertrouw op de expertise van onze mensen van NIRAS, onze administratie, en de Commissie voor nucleaire voorzieningen. Ik heb ook met veel interesse het artikel in *L'Echo* gelezen waarin de voorzitter van de CNV een aantal bedenkingen heeft geuit. Ik meen dat wij in het Parlement goed kunnen nadenken over hoe wij het op een goede manier aanpakken.

Ik vat samen wat ik gezegd heb.

Het volumerisico blijft bij ENGIE Electrabel. Uiteraard wordt de transfer uitgevoerd aan de hand van de transfercriteria die bepaald zijn. Dan is natuurlijk altijd de vraag, wat als die niet worden gerespecteerd? Wat als er een probleem is? Dan komt het de exploitant toe ervoor te zorgen dat het afval conform gemaakt wordt. Als blijkt dat er, buiten de wil van iedereen om, een reden is om van de criteria af te wijken, zal er worden samengezeten om nieuwe transfercriteria te bepalen. Als er dan geen akkoord gevonden kan worden, zal er een externe expert worden aangesteld.

Mijnheer Ravyts, ik meen dat u het was die mij een tijdje geleden ondervraagd heeft over de conferentie van het IAEA waaraan ik deelgenomen heb. Dat was een conferentie die specifiek ging over *decommissioning*, ontmanteling en het beheer van het afval. Ik kon het niet zeggen toen u mij daarover ondervroeg, maar ik heb in de marge van die conferentie van het IAEA en van een aantal suborganen ervan gehoord wat er bestaat bij de verschillende leden van het IAEA aan escalatieprocedures zoals wij die voor ogen hebben, en of die procedures hier zouden kunnen werken of niet. Rafael Grossi heeft mij altijd verzekerd om hen te gebruiken of te bevragen wanneer nodig. Er zijn buiten het eigen land zeker voldoende internationale experts die daarmee kunnen werken. Elk land met een nucleaire activiteit, om elektriciteit te maken of voor onderzoeksactiviteiten, wordt geconfronteerd met de ontmanteling en het beheer van het afval.

Dan kom ik tot de transfer van de sites.

De nucleaire sites zullen aan de Belgische Staat worden overgedragen op het moment dat ze worden gedeclasseerd. Dat gebeurt uiterlijk op 1 januari 2050. De prijs daarvan moet nog verder worden bepaald, maar de uitgebreide transactiedocumenten zullen de nodige bepalingen ter zake omvatten. Het is wel expliciet de bedoeling dat het wordt getransfereerd als een *industrial green field*. Daarover zijn alle partijen het ook eens. De sites kunnen in de toekomst dus voor andere activiteiten worden gebruikt. Waarvoor is nog niet bepaald, maar het betekent wel dat we geen gecontamineerde site krijgen. We krijgen een site die van elke contaminatie is ontdaan. De installatie voor de stockage van de gebruikte splijtstoffen staat wel nog op de site. De gebouwen die daarvoor nodig zijn, zullen onder de verantwoordelijkheid van de

liards d'euros de provisions destinés à la gestion des déchets, ajoutés aux 4,5 milliards d'euros supplémentaires subitement dégagés et payés, nous amènent à une prime de risque de 43 %, alors qu'en Allemagne, elle est de 35 %.

En ce qui concerne la dernière ligne, je suis ouverte à toutes les propositions. Peut-être que la Norvège constitue aussi une option, en plus de la Finlande. L'argent versé à l'État belge sur un compte belge doit être géré de manière à compenser le coût nominal. Cette gestion représente une énorme responsabilité pour les pouvoirs publics. Dans notre pays, aucun fonds de cette ampleur n'existe encore.

Le plafond sera fixé au moment de la clôture de la transaction, lorsque la Commission européenne, entre autres, aura donné son accord, c'est-à-dire au printemps 2024.

ENGIE continue à assumer le risque lié au volume et le transfert sera effectué selon les critères de transfert préétablis. Si ceux-ci ne sont pas respectés, il incombera à l'exploitant de veiller à la mise en conformité des déchets. S'il apparaît qu'il y a une raison de déroger à ces critères, on se concertera pour décider de nouveaux critères de transfert. S'il est toujours impossible de trouver un accord à ce moment-là, un expert externe sera désigné.

J'ai participé récemment à une conférence de l'Agence internationale de l'énergie atomique (AIEA) sur le démantèlement et la gestion des déchets. En marge de cette conférence, j'ai appris à quels processus d'escalade les membres de l'AIEA faisaient appel et j'ai obtenu une réponse à la question de savoir si ces processus peuvent être appliqués efficacement dans notre pays. Je peux également toujours m'adresser à des experts internationaux à cette fin. En effet, chaque pays exerçant une activité nucléaire est confronté au démantèlement et à la gestion des déchets.

exploitant blijven. Dat gaat over het gebouw DE, voor degenen die de technische kant van het dossier zeer goed kennen.

Het is voor ons zeer belangrijk, om het risico voor de Belgische Staat te beperken, dat de gebruikte splijtstof niet in zwembaden wordt aangeleverd, maar in een droge en stabiele vorm. We hebben een bedrag afgesproken en tegelijkertijd hebben we ook afgesproken om de risico's voor de Belgische Staat zo veel mogelijk te beperken, bijvoorbeeld door het volumerisico en de transfer van gebruikte splijtstof, niet in zwembaden maar in droge vorm, integraal bij de exploitant te laten. Het mandaat dat we hebben gekregen van de regering hield namelijk in dat de vervuiler moet betalen. Uiteraard moeten daarvoor eerst de risico's worden geïdentificeerd – dat is gedaan door onze nucleaire experts – en vervolgens zo goed als mogelijk worden afgedekt. Tot daar onze werkwijze.

We hebben de onderhandelingen aangevat en gevoerd op basis van het model aangeleverd door NIRAS en daarnaast op basis van een advies van de Commissie voor nucleaire voorzieningen inzake het gebruik van de discontovoet, de actualisatievoet. We zitten hier immers met een bedrag dat weliswaar wordt afgesproken, maar dat wordt uitgegeven doorheen een bepaalde periode. Het is daarbij cruciaal om enerzijds zicht te houden op de kosten en er anderzijds voor te zorgen dat het geld de rente opbrengt die het kan opbrengen. We hebben dat alles gedaan onder leiding van de twee vermelde instellingen. Vooral een handtekening te zetten, hebben we er ons bijkomend bij beide instellingen van vergewist dat wat is afgesproken zowel het model respecteert als de zienswijze van de Commissie voor nucleaire voorzieningen inzake de actualisatievoet. Beide instellingen hebben bevestigd dat het akkoord daar absoluut mee in lijn lag.

Wat het economisch model betreft, het gaat hier over een grote en belangrijke investering die moet gebeuren. De werken zijn omvangrijk en er komen veel vereisten op het vlak van veiligheid bij kijken. Daar kan niet op afgedongen worden. Enerzijds zijn er dus grote kosten, anderzijds ontbreekt de absolute zekerheid dat de kosten altijd gedekt zullen kunnen worden door de gehanteerde elektriciteitsprijs. Dat vormt een inherent risico bij een te lage elektriciteitsprijs. Afgelopen weekend was er zelfs sprake van een negatieve prijs. Nog niet zo lang geleden lagen de prijzen dan weer historisch hoog en zijn er dus overwinsten gerealiseerd. We hanteren voor dit project daarom een *two-sided contract for difference* (CfD), waarbij we een *strike price* hebben bepaald, met name de prijs waarmee je uit de kosten komt.

Als de elektriciteitsprijs onder de *strike price* ligt, wordt er bijgepast. Als deze boven de *strike price* ligt, komt het terug naar de Belgische Staat. Dat is het, zeer eenvoudig uitgelegd. Het principe is ook zeer eenvoudig. Het past ook volledig in de voorstellen van de Europese Commissie voor de herziening van de elektriciteitsmarkt. Dat is daarin een geprefereerd scenario. In de teksten die op tafel liggen, wordt ervan uitgegaan dat als men een technologie ondersteunt – nucleair en levensduurverlenging zijn daarin opgenomen – men dat bij voorkeur doet in de vorm van een CfD, een *two-sided CfD*.

Wij zullen nu in België een *two-sided contract for difference* hebben voor bestaande wind op zee, zijnde de LCOE-parken die wij vorige week nog besproken hebben in het kader van de kabeltoeslag; voor nieuwe wind op zee, de Prinses Elisabethzone dus, en nu dus ook voor de levensduurverlenging van deze twee eenheden. Natuurlijk zijn dat twee verschillende technologieën. Voor wind op zee hebben wij veel

Les sites nucléaires seront cédés à l'État belge à l'issue de leur déclassement, qui interviendra au plus tard le 1er janvier 2050. Il convient encore d'en déterminer le prix, mais ils seront transférés sous la forme de terrains industriels verts (*industrial green fields*) et seront donc décontaminés. L'installation de stockage des matières fissiles usagées demeurera sur le site et sous la responsabilité de l'exploitant. Pour réduire le risque, nous tenons à ce que la matière fissile ne soit pas livrée dans des piscines, mais sous une forme sèche et stable. Comme il a été dit si souvent, le pollueur doit payer.

Les négociations ont été menées sur la base d'un modèle de l'ONDRAF et d'un avis de la CPN sur l'utilisation du taux d'escompte: le taux d'actualisation. En effet, nous devons surveiller les coûts au fil du temps, mais aussi assurer que l'argent produise des intérêts. Nous avons également consulté les deux organismes avant la signature de l'accord.

Il s'agit d'un investissement majeur et important, soumis à toute une série d'exigences en matière de sécurité. Cela ne se marchande pas. Les coûts importants ne peuvent pas être couverts avec une certitude absolue par le prix de l'électricité pratiqué. C'est pourquoi nous avons opté pour un contrat sur la différence (*two-way contract for difference* (CfD)), dans lequel nous avons fixé un prix d'exercice (*strike price*), c'est-à-dire le prix permettant de compenser les coûts. Toute différence négative par rapport à ce prix sera financée par l'État, toute différence positive lui sera reversée. Ce principe est également conforme aux propositions de la Commission européenne. En Belgique, nous avons déjà un CfD pour l'énergie éolienne offshore existante, même s'il s'agit de deux technologies différentes. Étant donné qu'il n'y a qu'un seul exploitant, sans concurrence, dans le cas de l'énergie nucléaire, le point de

gegadigden voor een beperkt aantal parken. Wij verwachten daar een natuurlijke tendens naar beneden, vanwege de concurrentie. Bij het nucleaire is er één exploitant van 2 gigawatt, zonder concurrentie. Hier is er geen natuurlijke *driver* of een beperkte natuurlijk *driver*, want veel van de kosten moeten natuurlijk wel getenderd worden, om de prijs naar beneden te leiden. Daarom is in het *two-sided* CfD dat wij hier hebben afgesproken het vertrekpunt gebaseerd op reële kosten, de reële kosten van de LTO. Dat zal de referentie zijn voor de *strike price*. Daarom zullen wij werken met een initiële, provisionele, tijdelijke *strike price* en daarna met een definitieve. De kosten van de werken zullen immers pas gekend zijn als ze volledig zijn uitgevoerd. Die zullen pas volledig zijn uitgevoerd uiterlijk op 31 december 2028, onder controle van het FANC. Daarom zal er gewerkt worden met een inschatting van de *strike price* voor de eerste drie jaar. Die zal dan herzien worden op basis van de reële kosten voor die tweede periode van drie jaar, op basis van een werkplanning goedgekeurd door het FANC.

De structuur kennen jullie, hoe die in elkaar zit en hoe de investeringen en kosten worden verdeeld – 50/50 –, waarbij de opbrengst dan uiteraard ook 50/50 is. We vertrekken telkens van 20/25, het geprivilegieerde scenario, en hebben daar de drie fases. De fase nul is de korte periode waarin er even een stilstand zal zijn voordat er terug vertrokken wordt. Vervolgens is er de initiële fase van drie jaar waarbinnen de werken worden uitgeoefend. Ten slotte is er de REM-fase nadat de werken zijn uitgevoerd.

Als we dan gaan kijken naar de *strike price* gebaseerd op die reële kosten, werd er tijdens de gesprekken vaak op gehint dat er tijdens een periode van tien jaar veel kan gebeuren. We kunnen geconfronteerd worden met onverwachte stilstanden en met dingen die buiten de controle van ENGIE liggen, met name als we te maken hebben met nucleaire veiligheid. In de documenten werd ook een lijst opgenomen, een gekende lijst van de WANO, die stelt dat op basis van de events die hebben plaatsgevonden de *strike price* zou kunnen worden herbekeken. Andersom wordt er veel over gesproken dat het iets kan kosten. Er is evenveel kans dat het iets opbrengt als de marktprijzen boven de *strike price* liggen. Deze mogelijke realiteit hebben we het voorbij jaar nog vastgesteld. ENGIE heeft altijd aangegeven een private partij te blijven, die ook een bepaalde marge wil realiseren op het project. Twee zaken zijn dan van belang. Aan de ene kant is er de IRR, die is bepaald op 7 %. Aan de andere kant zijn er de O&M-marges, van 0 % tot 16,5 %.

Velen van u hebben vragen gesteld over de rol van Luminus. ENGIE heeft vandaag met Luminus een O&M-contract. Daarin wordt een marge gehanteerd van 16,5 %. Dat was ook het uitgangspunt voor deze onderhandelingen, een marktconforme marge. Wij hebben daar akte van genomen, maar het bleef wel een hoge marge. Die moet men verdienen en dat hebben we ingeschreven door dat afhankelijk te maken van de beschikbaarheid; vandaar van 0 % tot 16,5 %. Of men een marge van 16,5 % kan halen, zal afhangen van de beschikbaarheid die wordt gerealiseerd met de centrales. Voor ons valt het moeilijk te verdedigen dat men ook zo'n marge zou kunnen halen als de centrales niet beschikbaar zouden zijn. Aangezien we werken met een CfD dat gebaseerd is op de reële kosten, is er ook een mechanisme van controle op die kosten ingebouwd. We geven daar een rol aan de regulator, die daar vanuit zijn bevoegdheid inzake de repartitiebijdrage vandaag al heel wat expertise in heeft. Vandaar de koppeling aan de beschikbaarheid. Aan de ene kant een incentive, een aanmoediging, maar eigenlijk een wortel en een stok.

départ a été fondé sur les coûts réels. Au cours des trois premières années, il sera recouru à un prix d'exercice temporaire. Pour la deuxième période de trois ans, le prix d'exercice sera revu sur la base des coûts réels. En effet, les coûts ne seront connus qu'une fois les travaux réalisés.

La structure est basée sur une répartition à 50/50 des investissements, des coûts mais aussi de recettes. Nous partons toujours de 20/25, le scénario privilégié, et nous avons trois phases.

Une grande partie des discussions ont porté sur le fait que beaucoup d'événements, tels que des arrêts imprévus, peuvent se produire sur une période de 10 ans.

ENGIE a toujours indiqué qu'il resterait une partie privée désireuse de réaliser une certaine marge sur le projet. Le taux de rentabilité interne (TRI) a été fixé à 7 %. Les marges d'O&M vont de 0 % à 16,5 %. ENGIE dispose actuellement d'un contrat O&M avec Luminus, avec une marge de 16,5 %. Les négociations reposaient en effet sur le principe d'une marge conforme au marché. Or celle-ci doit se mériter. La question de savoir si une marge de 16,5 % sera atteinte dépendra du niveau de disponibilité des centrales. Il est difficilement défendable d'atteindre une telle marge si les centrales ne sont pas disponibles.

Nous appliquons un CfD fondé sur les coûts réels, ce qui signifie qu'un mécanisme de contrôle des coûts a été intégré dans le système. Nous donnons un rôle au régulateur dans ce domaine.

Si la disponibilité est supérieure à 90 %, ENGIE pourra obtenir une marge O&M de 16,5 %. Toutefois, si cette disponibilité est inférieure ou égale à 65 %, la marge pourra retomber à zéro. De ce fait, nous avons également réduit les risques pour l'État belge.

Nous avons également réduit les

Tot 50 % van de CAPEX komt *at risk* op het moment dat de beschikbaarheid toch niet wordt gehaald. Er is dan ook nog de O&M-marge *sliding scale*, die bepaald wordt in functie van de beschikbaarheid. De marge van 16,5 % kan ENGIE krijgen volgens het O&M-contract als de beschikbaarheid meer dan 90 % bedraagt. Als ze lager is dan of gelijk aan 65 % kan de marge echter terugvallen op nul. Dat wil ook zeggen dat we de risico's voor de Belgische Staat daar naar beneden hebben gebracht.

We hebben ook nog op andere gebieden de kosten en risico's voor de Staat beperkt. Er kan bijvoorbeeld geen marge gemaakt worden wanneer er een *cost overrun* is. Grote projecten, of het nu nucleaire of IT-projecten zijn, kunnen immers wel eens te maken krijgen met kostenstijgingen. Deze kunnen het gevolg zijn van onverwachte zaken of onder andere beperkingen op de waardeketen. Als er een overschrijding is van de kosten kunnen er uiteraard geen marges worden gemaakt. We hebben hier immers evenmin natuurlijke concurrentie. Er zijn geen twee exploitanten die met elkaar concurreren om voor de laagste prijs te kunnen leveren. Er zijn ook beperkingen voor de nucleaire veiligheid. We nemen dan ook geen enkel risico met de nucleaire veiligheid. Vandaar dat er andere mechanismes gevonden zijn om ervoor te zorgen dat het geen blanco cheque is voor ENGIE.

Ik wil ook nog iets zeggen over de kostencontrole.

De Belgische Staat moet de budgetten expliciet goedkeuren. Indien er misbegrip is of indien er geen akkoord gevonden wordt over de te bepalen budgetten is er een escalatieprocedure met een expert. Een groot deel van de kosten die gemaakt worden, is trouwens verbonden aan contracten die uitgevoerd worden door derde partijen. Zij maken van nature het voorwerp uit van een marktbevraging, waar men wel de natuurlijke *driver* heeft om de kosten omlaag te halen.

Voor ons is het ook heel belangrijk – met ons bedoel ik mijzelf maar ook de premier – dat we alles in eigen handen houden en dat we aan het stuur zitten. Vandaar ook dat we niet in een situatie wilden terechtkomen waarin we enkel zouden moeten slikken wat er ons op afkomt. De 50/50-structuur is opgericht om de belangen te aligneren en om samen in dezelfde boot te zitten. Dat werkt in beide richtingen. Vandaar ook dat in de structuur die opgericht wordt, de CFO door België zal worden benoemd.

Ter conclusie wil ik graag nog eens herhalen dat de overeenkomst is gemaakt op basis van reële kosten, dus niet meer dan wat nodig is om er effectief voor te zorgen dat we een tijdige, veilige en beschikbare uitbating krijgen vanaf 2025, met maximale beschikbaarheid voor de tien komende jaren. De nodige incentives zijn ingebouwd om dat te kunnen bereiken. Zij zorgen er aan de andere kant ook voor dat ENGIE het kader heeft om die investeringen te kunnen doen en dat die investeringen tegelijk op een bepaalde manier ook veiliggesteld zijn aan de kant van de Belgische Staat.

Tenslotte geef ik graag nog wat uitleg over de *joint development agreement*, die de activiteiten omvat die nodig zijn om effectief tot aan de heropstart te geraken. Het is een exhaustief werk waarin alle *milestones* bepaald zijn voor wat moet gebeuren. De brandstof is effectief besteld op 30 juni. Daarna wordt er verder gewerkt volgens een *milestone planning* waarvan ENGIE ons verzekerd heeft dat ze haalbaar is. Mocht er toch een *hurdle* opduiken, dan zullen we er heel snel

coûts et les risques pour l'État belge dans d'autres domaines. Ainsi, aucune marge ne pourra être comptabilisée en cas d'augmentation inattendue des coûts. En effet, aucune concurrence naturelle n'entrera en jeu dans ce cas. Deux opérateurs ne seront pas en concurrence pour fournir le prix le plus bas, et des contraintes se poseront en matière de sécurité nucléaire. Nous avons donc trouvé d'autres mécanismes pour s'assurer qu'ENGIE ne recevra pas un chèque en blanc.

L'État belge devra également approuver explicitement les budgets. Si aucun accord n'est trouvé à ce sujet, une procédure d'escalade avec un expert sera prévue. Une grande partie des coûts sera liée à des contrats exécutés par des tiers. Ces contrats feront l'objet d'une étude de marché, où la concurrence pourra effectivement jouer un rôle dans la réduction des coûts.

Il est très important que nous restions maîtres de la situation afin d'éviter de nous retrouver dans une situation où nous devrions accepter tout ce qui se présente. La structure 50/50 fait en sorte que nous sommes dans le même bateau, que les intérêts sont partagés et qu'un CFO sera désigné par la Belgique.

Je souligne que l'accord a été rédigé sur la base des coûts réels nécessaires pour pouvoir bénéficier d'une exploitation sûre et disponible à partir de 2025, et ce pour une disponibilité maximale de 10 ans. Les incitations nécessaires sont prévues pour pouvoir atteindre cet objectif. Par ailleurs, nous offrons à ENGIE un cadre permettant à l'entreprise d'effectuer les investissements en question de manière sûre.

Enfin, je souhaite encore fournir des explications sur l'accord de développement conjoint dans lequel toutes les étapes nécessaires au redémarrage sont fixées. Le combustible a été commandé le 30 juin.

over geïnformeerd worden. Al de kosten die worden geprefinancierd moeten uiteraard bewezen en gecontroleerd worden, zodanig dat ook daar het juiste bedrag wordt voor bepaald.

It ain't over until it's over. Wat zijn de volgende stappen? Tussen nu en 20 juli moet een groot deel van de echte transactiedocumenten afgerond zijn. Verkijk u daar niet op. De *cap rider* is zo goed als klaar. Al heel wat stukken van de tekst zijn zo goed als klaar. Alles moet helemaal af zijn tegen 31 oktober 2023.

Op basis daarvan kunnen we beginnen aan de volledige officiële notificatie aan de Europese Commissie. Wij hebben al eerder informeel gesproken met de Europese Commissie en zullen dat nu ook doen. We zullen echt niet wachten tot 31 oktober om het eerste gesprek met de Commissie te voeren. Het gaat hier over drie staatssteundossiers in één dossier. Het gaat over de oprichting van de structuur waarin we beiden voor 50/50 participeren, over de maximumfactuur voor het afval en over het economisch model.

Wij zijn steeds heel proactief wat onze staatssteundossiers betreft, zowel op technisch als op politiek niveau. Zes maanden geleden, in december 2022, ben ik nog bij Europees Commissaris Vestager geweest om een overzicht van alle dossiers te geven. Het ging over die drie onderdelen, maar ook over de wijziging van het CRM, dat ondertussen officieel genotificeerd is, de Prinses Elisabethzone en de overgang naar het *two-sided contract* voor de eerste zone. Ondertussen werken de technische teams aan Belgische zijde met de technische teams van DG Competition om de dossiers binnen de timing te kunnen afronden. Onze voorgenomen timing om de transactie af te sluiten, is april-mei 2024. Op dat moment wordt die 15 miljard betaald aan de Belgische Staat en wordt de levensduurverlenging geïmplementeerd, zodat men helemaal klaar is tegen de winter van 2025.

Ik kijk even in mijn notities. Ik heb het grootste deel van de vragen behandeld. Ongetwijfeld ben ik ook een aantal zaken vergeten. U kunt mij daarop attenderen tijdens uw uiteenzetting, waarna ik daar graag nader op zal ingaan.

De **voorzitter**: Mevrouw de minister, ik dank u, ten eerste, voor uw erg duidelijk en uitgebreid betoog.

Ten tweede zou ik u proficiat willen wensen en ook de eerste minister, die het akkoord samen met u heeft onderhandeld. Ik zou ook alle onderhandelingssteams willen feliciteren. U hebt titanenwerk verricht.

Ik mag veronderstellen dat de grote meerderheid van de vergadering, ook bij de oppositie, niet alleen blij en opgelucht is, maar zich ook kan aansluiten bij de felicitaties over het feit dat er een akkoord is.

Zo dadelijk zullen wij van sommigen horen dat het nog beter en anders kon. Het feit is dat hier een essentiële mijlpaal wordt bereikt omwille van de bevoorradingszekerheid in het kader van de energietransitie

ENGIE nous assure que le calendrier des étapes à franchir est réalisable. Si nous devons tout de même être confrontés à un obstacle, nous en serions informés très rapidement. L'ensemble des dépenses préfinancées doivent évidemment être justifiées et vérifiées.

Quelles sont les prochaines étapes? La plupart des documents de transaction doivent être rédigés d'ici le 20 juillet et l'accord complet doit être prêt d'ici le 31 octobre 2023. Sur cette base, nous pourrions procéder à la notification officielle à la Commission européenne. Nous nous sommes déjà entretenus de manière informelle avec la Commission européenne et nous continuerons de le faire. Il s'agit de trois dossiers d'aide d'État en un seul paquet: pour la structure à mettre en place, pour la facture maximale des déchets nucléaires et pour le modèle économique. En décembre 2022, j'ai fourni un aperçu de ces dossiers à la commissaire compétente, mais j'ai également discuté de la modification du CRM, de la zone Princesse Elisabeth et du passage à un contrat sur la différence (*two-sided contract*). Les équipes techniques belges collaborent actuellement avec les équipes techniques de la DG Concurrence afin de finaliser les dossiers d'ici avril ou mai 2024. À ce moment-là, les 15 milliards d'euros seront versés à l'État belge et la prolongation de la durée de vie sera mise en œuvre, de sorte que nous serons tout à fait prêts d'ici l'hiver 2025.

Le **président**: Je tiens à féliciter toutes les personnes impliquées dans ces négociations pour ce travail colossal. Il s'agit d'un jalon essentiel pour notre sécurité d'approvisionnement dans le cadre de la transition énergétique vers des sources d'énergie pauvres en carbone.

La ministre a déjà exprimé sa volonté de fournir d'autres documents au moment opportun, mais elle doit encore prendre des dispositions

naar koolstofarme energiebronnen.

Ten slotte, anticiperend op eventuele vragen had ik de minister al gevraagd of we meer documenten kunnen krijgen. Zij heeft zich bereid verklaard die te gepasten tijde ter beschikking te stellen, maar moet daarover nog afspraken maken met en verduidelijkingen krijgen van partner ENGIE.

01.02 Bert Wollants (N-VA): Mevrouw de minister, ik dank u voor de uiteenzetting.

Uiteraard zijn wij geïnteresseerd in bijkomende documenten. Ik veronderstel echter dat het basisdocument wel al onmiddellijk kan worden bezorgd.

De **voorzitter**: Mijnheer Wollants, ik heb begrepen dat de minister dat zo snel mogelijk wil bezorgen, maar dat zulks niet aansluitend bij de vergadering gebeurt. Immers, zoals dat normaal is bij contracten, moet even met de partner worden besproken op welke manier dat kan, desgevallend achter gesloten deuren.

01.03 Bert Wollants (N-VA): Mevrouw de minister, dat is voor mij belangrijk. Overigens is dat geen nieuwe vraag. Ik herinner mij een gelijkaardige vraag in het dossier met betrekking tot Tihange 1. Collega Calvo maakte zich er toen samen met mij zeer boos over dat de documenten achter gesloten deuren moesten worden ingezien; dat kon voor de dossiers met betrekking tot Doel 1 en 2 wel onmiddellijk in een openbare vergadering. Ik mag er dus ongetwijfeld van uitgaan dat we geen stap in de tijd terugzetten en op hetzelfde elan doorgaan wat betreft de transparantie. Ik veronderstel dat het veeleer om een tijds kwestie dan om een principeel element gaat.

De **voorzitter**: Ik denk dat het de bedoeling is van de minister – ik sta daar volledig achter – om maximaal transparantie te leveren, maar de hoffelijkheid en de contractuele verplichtingen houden in dat men daarover overlegt met de partij. Zo heb ik dat van de minister begrepen.

Als dat uw enige vraag is, kunnen we tot de volgende vraag overgaan. Of hebt u nog vragen?

01.04 Bert Wollants (N-VA): Mijnheer de voorzitter, aangezien het gaat om de langste en duurste werf ooit, om de minister te citeren, lijkt het me toch dat de parlementsleden die er vragen over hebben, meer dan vijf minuten spreektijd krijgen.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat iedereen zich in de eerste ronde beperkt tot vijf minuten en dat we dan een tweede vragenronde instellen. Dat is respectvol voor de aanwezige collega's.

01.05 Bert Wollants (N-VA): Alle vragen moeten hier toch aan bod komen. Het gaat om dezelfde parlementsleden en die zullen dus de hele vergadering zeker uitzitten, dacht ik. Laat ik gewoon mijn vragen stellen. Dat is het meest efficiënte.

De **voorzitter**: Als de collega's daarmee akkoord zijn, dan heb ik daar geen problemen mee.

01.06 Bert Wollants (N-VA): Mevrouw de minister, ik zal mijn vragen in verschillende delen opsplitsen.

Een eerste deel vragen gaat over de *cap* van 15 miljard. Die is gebaseerd op de inschattingen van NIRAS en de Commissie voor nucleaire voorzieningen. Ik heb ook begrepen dat zij niet noodzakelijk een getal hebben genoemd, maar dat zij aan de mogelijke kosten die verbonden zijn aan de berging van het kernafval, een zekere waarschijnlijkheid hebben gekoppeld.

avec ENGIE ou lui fournir des éclaircissements à cet effet.

01.02 Bert Wollants (N-VA): Je suppose que le document de base peut être fourni dès maintenant?

Le **président**: La ministre doit discuter avec le partenaire de la manière dont le document peut être partagé et si ce partage doit se faire à huis clos ou non.

01.03 Bert Wollants (N-VA): Une discussion sur les documents de Tihange 1 a montré que le fait d'examiner ces documents à huis clos provoquait beaucoup de ressentiment. Pour Doel 1 et 2, les documents ont été rendus publics immédiatement. Je plaide pour la plus grande transparence possible.

01.06 Bert Wollants (N-VA): J'aurais souhaité avoir de plus amples informations sur ces 15 milliards d'euros prévus sur la base des estimations de l'ONDRAF et de la CPN. Quelle est la probabilité d'avoir ce montant de base de 10,5 milliards d'euros et cette prime de risque de 43 %? Il me

Kunt u ons daarover meer informatie geven? Vorige week noemde u het basisbedrag van 10,5 miljard euro. Welke waarschijnlijkheid is daaraan gekoppeld? Welke waarschijnlijkheid is gekoppeld aan de risicopremie van 43 %? Het lijkt mij van belang om te kunnen inschatten welke richting dat uitgaat.

U hebt ook aangegeven dat het akkoord werd gevalideerd door zowel NIRAS als de Commissie voor nucleaire voorzieningen. Betekent het ook dat NIRAS en de Commissie voor nucleaire voorzieningen een positief advies aan de finale versie hebben gegeven? Zo ja, dan had ik graag ook dat advies gekregen.

De kostprijs hangt natuurlijk heel erg af van de gekozen finale oplossing. U gaf in een aantal kranten aan dat de finale bergingsmethode noch de diepte, zij het 200 of 400 meter, nog niet is gekozen. Dat heeft natuurlijk een behoorlijk grote impact op de potentiële kostprijs van dat hele verhaal. Waarmee hebt u dan wel rekening gehouden? Als men morgen kiest voor bewaring op 500 meter diepte – 600 meter lijkt wat moeilijk, gezien de samenstelling van de ondergrond daar – wat is dan het effect op de kostprijs?

Overigens, de Commissie voor nucleaire voorzieningen heeft al aan onze commissie toegegeven dat ook haar inschattingen voor de overnighthkosten van de geologische berging doorheen de jaren wel een zekere evolutie hebben gekend. De overnighthkosten raamde ze in 2018 nog op 8,6 miljard euro, in 2020 op 11,65 miljard euro en in 2022 op 12,5 miljard euro. Ik veronderstel dat wij verder werken op dat laatste cijfer in de recentste raming. Dan lijkt het mij echter dat de risicopremie geen 43 % meer is.

In welke mate hebt u rekening gehouden met het feit dat er in vier jaar tijd een evolutie is van bijna 3,9 miljard, tot op het moment dat die middelen moeten worden gebruikt? Het grootste deel van de uitgaven, in de tabellen van de Commissie voor nucleaire voorzieningen, zit tussen 2050 en 2080. Dat wil zeggen dat er nog wel wat tijd overheen gaat, vooraleer men kan uitmaken wat het echte bedrag is aan overnighthkosten.

Ik veronderstel ook dat, hoewel er nu 15 miljard euro werd vastgelegd, de Commissie voor nucleaire voorzieningen niet zal stoppen met de opmaak van de driejaarlijkse herzieningen en dat het rapport nog steeds aan het Parlement wordt voorgelegd. Dat is voor ons belangrijk, want de kwestie mag niet in een zwarte doos verzeilen waarbij er geen zicht meer is op de precieze bedragen. Het is niet omdat de uitvoering helemaal verschuift naar de overheid, dat we niet langer de vinger aan de pols moeten houden.

In het verleden werd de actualisatievoet reeds een aantal keren aangepast. Behoudens vergissing mijnentwege komen we voor het kernafval van een actualisatievoet in 2012 van 5 % naar een huidige voet van 3,25 %. Zal de Commissie voor nucleaire voorzieningen ook desgevallend herzieningen van de actualisatievoet voorstellen, mocht dat in de loop van het proces nodig blijken? Dat zou kunnen betekenen dat bijvoorbeeld bij een herziene actualisatievoet van 3 in plaats van 3,25% een groter deel van de 15 miljard euro moet worden aangesproken om het basisbedrag te kunnen krijgen aan het eind van de rit, inflatie en dies meer inbegrepen.

Wie zal de 15 miljard euro beheren? Wordt er iemand in de regering

semble important de pouvoir estimer quelle est la marge de manœuvre à cet égard. L'ONDRAF et la CPN ont-elles rendu un avis positif sur la version finale de l'accord? Pouvons-nous également consulter cet avis?

La méthode finale de stockage n'a pas encore été choisie alors qu'elle aura une incidence assez importante sur le coût de l'ensemble. Quel est le scénario retenu et quel est l'impact sur le coût?

La CPN a déclaré dans cette commission que ses estimations pour l'*overnight cost* du stockage géologique avaient connu une certaine évolution au fil des ans. En 2022, cette estimation était de 12,5 milliards d'euros. Il me semble donc que cette prime de risque ne s'élève plus à 43 %. Dans quelle mesure la ministre a-t-elle tenu compte de l'évolution de cet *overnight cost*?

Je suppose également que la CPN poursuivra ses révisions triennales. En effet, ce n'est pas parce que l'État se charge désormais intégralement de la mise en œuvre que nous devons cesser toute surveillance.

Si je ne me trompe pas, pour les déchets nucléaires, nous avons évolué d'un taux d'actualisation de 5 % en 2012 au taux actuel de 3,25 %. La CPN élaborera également des propositions visant à réviser ce taux d'actualisation si cela s'avérerait nécessaire. Cela pourrait signifier que dans certains scénarios, il faudrait recourir à une plus grande partie des 15 milliards d'euros pour pouvoir obtenir le montant de base en fin de parcours.

Qui gérera ces 15 milliards d'euros au sein du gouvernement? De nombreux ministres se succéderont au cours des 40 à 50 prochaines années. Nous devons certainement éviter que le lien pour lequel les moyens doivent être utilisés soit rompu et que les fonds soient soudainement utilisés à d'autres fins. Comment éviter que les

specifiek met die taak belast? Krijgt de minister van Energie die taak toebedeeld, of veeleer de minister van Financiën? Dat kan namelijk grote gevolgen hebben. De komende 40 tot 50 jaar kunnen er veel verschillende ministers komen en gaan. Ik wil te allen prijze vermijden dat de link waarvoor de middelen moeten worden gebruikt, zou worden doorgeknipt. In het verleden werd er zo een pensioenfonds van Belgacom binnengehaald en ik zie een gelijkaardig systeem voor de 15 miljard euro met lede ogen aan.

Voorts heb ik ook een vraag over de consolidatie. Op welke manier wordt vermeden dat de 15 miljard euro moet worden geconsolideerd met het budget van de federale overheid? Het akkoord heeft natuurlijk als gevolg dat dat geld op een gegeven moment in een van de volgende jaren wordt binnengehaald, maar het wil ook zeggen dat het op termijn opnieuw uitgeven van die middelen ESER-matig een negatieve impact heeft op de staatsbegroting. Ik veronderstel dus dat er een manier is om ervoor te zorgen dat de middelen buiten de consolidatie blijven. Hoe wil u dat oplossen? In het verleden hebben wij bijvoorbeeld gediscussieerd over het Energietransitiefonds, dat met 20 à 30 miljoen euro aan uitgaven per jaar in verhouding klein bier was, maar zelfs dat bleek al een probleem in het kader van de consolidatie. Ik ben benieuwd hoe dat zal verlopen.

Het tweede luik heeft te maken met de overdracht van het afval. Als ik uw uitleg goed heb begrepen, zijn het moment en statuut van de overdracht wel veranderd ten opzichte van de *heads of terms*. Daarin werd aangegeven dat het deel dat bij ENGIE Electrabel toekwam het gebruik van de nucleaire brandstof was, de *pre-characterisation* en de *interim storage before transfer* en dat het afval dan wordt overgedragen aan de federale overheid. Er werd ook aangegeven dat de *interim storage* op de sites van Doel en Tihange erbij zit, de conditionering van het afval, de *interim storage* daarna en de finale conditionering en dat wij dan pas naar de geologische berging gaan. Dat was het verhaal toen, maar u zei net dat het conditioneren van het afval helemaal bij ENGIE Electrabel blijft.

Wil dat zeggen dat de tabel die is toegevoegd aan de *heads of terms* er vandaag anders moet uitzien? Zo ja, kunt u die aangepaste tabel ter beschikking stellen? Naar aanleiding van de vorige overeenkomst werd immers ook aangehaald dat er een moment komt waarop de *interim storage facilities*, namelijk degene die men de afgelopen tijd aan het bouwen was, zowel in Doel als Tihange, op zich zouden worden overgedragen vooraleer de site helemaal zou worden vrijgegeven of gedeclasseerd.

U verklaarde zopas dat de overdracht van de sites pas voorzien is op het moment waarop ze helemaal contaminatievrij zijn. Kunt u daarover meer informatie verstrekken? Dat lijkt mij alleszins aangewezen.

U verklaarde ook dat datgene wat overgedragen moet worden een droge vorm van opslag moet zijn. Ik kan dat enigszins volgen. Alleen zijn er vandaag twee verschillende modellen op de twee sites. In Tihange is er natte opslag van de gebruikte splijtstof en in Doel gaat het om droge opslag. Wat bedoelt u met de overdracht in droge vorm? Is de droge opslag zoals die wordt toegepast in Doel voldoende om de overdracht te kunnen realiseren? Is dat niet zo? Dat wil dan zeggen dat er voor Tihange nog stappen moeten worden gezet om naar een droge overdracht over te kunnen gaan. Kunt u daarover meer informatie verstrekken?

15 milliards d'euros doivent être consolidés avec le budget de l'État fédéral? L'accord implique que cet argent sera encaissé à un moment donné, mais il signifie également que le fait de re-dépenser ces moyens après un certain temps aura une incidence négative sur le budget de l'État. Je suppose donc qu'un moyen a été prévu pour faire en sorte que les fonds soient maintenus en dehors de la consolidation. Comment y veillera-t-on concrètement?

Si j'ai bien compris les explications fournies par la ministre, le moment et le statut du transfert des déchets ont été bel et bien modifiés par rapport aux conditions principales. Il y était indiqué que la part revenant à ENGIE était l'utilisation du combustible nucléaire – la pré-caractérisation et le stockage temporaire avant transfert – et que les déchets seraient alors transférés à l'État fédéral. Il était également indiqué que le stockage temporaire prévu sur les sites de Doel et de Tihange s'inscrivait dans ce cadre, puis le conditionnement des déchets, le stockage temporaire, et ensuite le conditionnement final, et que ce n'est qu'à ce moment que nous pourrions procéder au stockage géologique. Tel était le plan prévu à l'époque, mais la ministre affirme que le conditionnement des déchets demeure entièrement chez ENGIE, et ce contrairement aux dispositions antérieures des conditions principales. Le tableau a-t-il été modifié en conséquence et pouvons-nous le consulter?

Les sites ne devraient pas être transférés aussi longtemps qu'ils ne sont pas totalement exempts de contamination. La ministre peut-elle nous en dire plus à ce sujet? Il devrait également s'agir d'un entreposage à sec. Or, à Tihange, le combustible usé est entreposé en milieu humide. Quel type d'entreposage est-il approprié? Comment les installations temporaires seront-elles démantelées lorsqu'elles seront transférées? Ces transferts sont-ils également inclus dans l'accord de 15 milliards d'euros? Est-il

Hoe worden de tijdelijke installaties ontmanteld als ze worden overgedragen? Het betreft gebouwen met afvalstoffen of kernbrandstof erin. Wie wordt dan verantwoordelijk voor het ontmantelen van die specifieke gebouwen? Ik veronderstel immers dat die mogelijk niet helemaal contaminatievrij zullen zijn en dat daarbij afvalstoffen zullen vrijkomen. Past dat binnen die 15 miljard euro of staat het er nog los van?

Bij de finale overdracht van de hele sites wordt een prijs bepaald van de gebouwen in de transactiedocumenten. Klopt het dat die finaal worden bepaald ten laatste op 31 oktober, wanneer de definitieve transactiedocumenten worden opgesteld? Moeten daarvoor nog andere stappen gezet worden?

Met betrekking tot het economisch model staat in het overzicht dat het *contract for difference* zodanig moet werken dat de buitensporige winsten naar de Staat kunnen vloeien. Op een ander moment hebt u aangegeven dat dit ervoor moet zorgen dat men uit de kosten komt en dat er dus geen winst is meegerekend in het model bij het berekenen van de *strike price* voor dat CfD-verhaal. Klopt dat? Wordt er een *strike price* bepaald die daardoor lager ligt dan de kosten en het rendement dat ENGIE Electrabel en de Belgische Staat elk voor de helft moeten krijgen of niet? Kunt u daarover wat meer informatie geven?

Er is ook sprake van die *joint development agreement*. Ik veronderstel dat daarin ook de investering zit om de LTO te kunnen uitvoeren. Welke kostenverdeling is er daar voorzien? Is dat ook 50/50? Hoeveel bedragen die specifieke kosten, zoals ze vandaag worden ingeschat? Ik begrijp dat er daarover in 2025 meer duidelijkheid zal zijn, maar ik vermoed dat u vandaag al enig zicht hebt op hoe dat er precies zal uitzien en waar dat naartoe gaat.

Er is aangegeven dat de winsten worden verdeeld. Het is dan van groot belang om te weten of de Belgische overheid ook invloed heeft op de verkoopstrategie voor de stroom. Wat bedoel ik daarmee? Men kan die kosten vastleggen, maar wij hebben in vorige overeenkomsten gezien dat de manier waarop men die stroom verkoopt sterk kan verschillen. Zal men dat doen via een PPA, of via de markten, of via de klassieke hedgingstrategie, of zal er nog een gedeelte worden voorbehouden voor de day-aheadmarkt? Hoe wordt dat vastgelegd en wie beslist dat? Zal de Belgische overheid mee over de commerciële verkoopstrategie van die stroom beslissen of niet?

Dan komen we bij eventuele derden die hier nog bij betrokken worden. Er is al kort gesproken over EDF Luminus. Uit uw uitleg begrijp ik dat EDF Luminus ook wat betreft eigendomsrechten aan boord blijft en dat het zich via de overeenkomst die het met ENGIE Electrabel sluit, inschrijft in het verhaal zoals dat er vandaag uitziet. Is dat een correcte weergave van de feiten of bestaat de mogelijkheid nog steeds dat EDF Luminus geen deel meer zal uitmaken van de hele structuur en het dus louter een tweeledige structuur tussen de Belgische overheid en ENGIE Electrabel zal zijn?

Er is een tweede partij die mogelijk aan bod zou kunnen komen. Bij vorige overeenkomsten heeft de CREG een aantal keren de rol gekregen om bepaalde zaken te verifiëren en na te gaan. Is er vandaag in de overeenkomst nog een rol voor de CREG weggelegd? Zo niet, naar wie kijkt u dan om de gegevens en de inschattingen te valideren? Als ENGIE Electrabel met bepaalde kosten komt, kan ik me voorstellen dat u de behoefte zult voelen om die tegen het licht te houden en na te gaan op welke manier die kosten naar voren werden geschoven en of

exact que le prix des bâtiments sera déterminé au plus tard le 31 octobre 2023?

Le CfD devrait veiller à ce que les bénéfices excessifs puissent tomber dans l'escarcelle de l'État. Précédemment, la ministre avait déclaré que le CfD ne portait pas sur les bénéfices. Qu'en est-il aujourd'hui?

L'investissement nécessaire à la réalisation du LTO est-il bien inclus dans le JDA? Quelle est la répartition des coûts qui a été convenue? A-t-il été indiqué que les bénéfices seraient partagés? L'État influe-t-il sur la stratégie de vente de l'électricité? Comment se déroulera concrètement ce processus de vente?

J'ai cru comprendre qu'EDF Luminus resterait impliqué. La ministre peut-elle le confirmer? Ou s'agit-il purement d'une structure bilatérale entre l'État belge et ENGIE?

Un rôle est-il encore prévu pour la CREG dans la convention? Dans la négative, comment les données et les estimations seront-elles validées?

die nog tegen het licht moeten worden gehouden.

U hebt ook aangegeven dat afhankelijk van hoe de telling gebeurt, u de timing hebt gehaald of niet hebt gehaald. Ik heb de indruk dat we vandaag opnieuw spreken over een *heads of terms* die nu voorligt, niet over finale transactiedocumenten. De aangepaste *heads of terms* werd in principe tegen 15 maart beoogd, de transactiedocumenten in hun algemeenheid tegen 30 juni. Zie ik het goed dat het enigszins opschuift en de aangepaste *heads of terms* op 29 juni werd afgeklopt terwijl de transactiedocumenten de nieuwe deadline van 31 oktober krijgen? U zult zeggen dat er geen openstaande punten meer moeten worden besproken, maar dan nog is de vraag waarom die transactiedocumenten langer op zich moeten laten wachten.

In de hele communicatie is mij iets opgevallen wat ik jammer vind. Vandaag krijgen we een presentatie met een aantal gegevens, maar een partijvoorzitter van Groen zag ik vorige week al delen van die presentatie delen. Hebben de voorzitters van Groen die presentatie gekregen vooraleer de parlementsleden erover konden beschikken? Dat zou een rare manier van werken zijn. De groene tabel die u net hebt getoond, is exact de tabel die de heer Vaneeckhout vorige week een aantal keren op Twitter heeft gedeeld. Dat lijkt me niet zo netjes. De vraag is dus waarom die powerpoint en die documenten vorige week niet aan het Parlement bezorgd konden worden. Dat zou qua transparantie toch een grote stap voorwaarts zijn?

Tot slot, u hebt uw visie hierover al regelmatig kenbaar gemaakt, maar voor ons had er wel wat meer in mogen zitten op het vlak van het aantal centrales en de duurtijd. Ik heb u een aantal keren horen zeggen dat dit gelinkt is aan de tienjaarlijkse herziening, maar eigenlijk is het daar niet aan gelinkt, want men kan zo'n akkoord ook voor langere tijd maken op voorwaarde dat de tienjaarlijkse herziening op de juiste manier wordt uitgevoerd. Toen de centrales gebouwd zijn, was die tienjaarlijkse herziening er uiteraard ook al. Wij hebben toen niet gezegd dat die centrales maar tien jaar mochten draaien en dat wij dan wel zouden zien. Ik meen dus dat er echt wel meer in zat.

Ik stel mij dan wel een vraag. Als een volgende regering er opnieuw tien jaar wil bijdoen, kan er uiteraard maar één keer onderhandeld worden met de *cap* op het kernaafval als *bargaining chip*. Hebben wij dan geen zaken uit handen gegeven waardoor de volgende stap nog moeilijker en nog duurder wordt, terwijl men vandaag waarschijnlijk in één keer veel meer had kunnen doen? Zeker gelet op de tabellen die wij ondertussen van Elia hebben gekregen en die alsnog een tekort aan capaciteit voor de komende jaren voorspellen. Die tabel eindigt netjes in 2034, wat niet zo moeilijk is want in 2035 sluiten deze centrales en wordt het verhaal een stuk erger. Dat zullen wij misschien in de volgende tweejaarlijkse herziening van de *adequacy and flexibility study* zien. Het blijft natuurlijk een uitdaging om hier verder mee te gaan.

Ik vind het dan ook jammer, mevrouw de minister, dat u 's morgens zegt dat de bevoorradingszekerheid nooit zo zeker is geweest als vandaag, terwijl vier uur later blijkt dat er toch nog wat extra inspanningen gedaan zullen moeten worden om in de volgende winters die bevoorradingszekerheid te kunnen garanderen. Het is mij niet geheel duidelijk waarom u die stelling hebt ingenomen, terwijl u wist – dat neem ik toch aan – dat Elia dezelfde dag een rapport zou indienen dat aangeeft dat er meer nodig is om het licht aan te houden. Het lijkt mij allemaal niet zo handig, maar ik veronderstel dat wij daar straks, bij de vragen die daarover gaan, op zullen terugkomen.

J'ai le sentiment qu'il s'agit toujours, en réalité, d'une déclaration d'intention et non de documents de transaction définitifs. Est-il exact que la date butoir a de nouveau été reportée, du 30 juin 2023 au 31 octobre 2023?

La semaine dernière, le président de Groen a déjà partagé des parties de cette présentation. Cela signifie-t-il qu'il les a reçues avant le Parlement? Si tel est le cas, cela ne me paraît pas vraiment correct.

Nous en espérons davantage en ce qui concerne le nombre de centrales et la durée. Selon la ministre, la durée est liée à la révision décennale, mais cet accord aurait aussi pu porter sur une plus longue durée. Si un prochain gouvernement veut prolonger pour une nouvelle période de 10 ans la durée de vie des centrales nucléaires, il ne pourra y avoir qu'une seule négociation avec comme seul moyen de pression le cap, le plafond sur les déchets nucléaires. N'avons-nous pas alors perdu le contrôle de la situation, rendant la prochaine étape plus difficile et plus coûteuse?

Je regrette également que la ministre déclare le matin que la sécurité d'approvisionnement n'a jamais été aussi sûre, alors qu'il apparaît quatre heures plus tard que des efforts supplémentaires devront être consentis pour garantir la sécurité d'approvisionnement pour les prochains hivers. Pourquoi la ministre s'exprime-t-elle de la sorte, alors qu'elle sait qu'Elia publiera le même jour un rapport disant qu'il faut en faire davantage?

Tot daar, mijnheer de voorzitter, mijn eerste setje vragen.

01.07 Kim Buyst (Ecolo-Groen): Mevrouw de minister, dank u wel om de tijd te nemen om dit belangrijke dossier in het Parlement te komen toelichten. Ik denk dat we in dit dossier meer dan een steen aan het verleggen zijn. De voorbije weken en maanden vonden er zeer zware onderhandelingen plaats. Ik heb het donderdag al gezegd en ik herhaal het hier vandaag: bedankt dat u samen met de premier die onderhandelingen voor ons hebt willen voeren.

Als ik kijk naar wat hier vandaag voorligt, is het heel duidelijk dat uw team met een bepaald principe heeft onderhandeld, met name: denken op lange termijn en handelen op korte termijn. Dat is meteen ook het principe dat groen energiebeleid typeert. Een aantal doelstellingen is voor onze fractie belangrijk. In eerste instantie moet de CO₂-uitstoot dalen. In tweede instantie moet de energie betaalbaar zijn. In derde instantie moet het licht blijven branden. Als ik kijk naar wat hier vandaag voorligt, dan zie ik een federale minister die analyseert, die beoordeelt en die beleidsbeslissingen neemt.

Mevrouw de minister, collega's, wat een verschil met die 20 jaar non-beleid waaruit we komen. Laten we heel eerlijk zijn, mevrouw de minister, dat is de erfenis waarmee u aan de slag moest. U moest aan de slag met een beleid waarin men 20 jaar lang beslissingen nam en daar dan op terugkwam of waarin men geen beslissingen nam waardoor er investeringonzekerheid ontstond. Er waren ook beslissingen waarvoor er geen juridische basis was. Kortom, de manier waarop u en de federale regering dit aanpakken, is een verademing voor het energiebeleid in ons land. Ik denk dat dat ook door de sector wordt beaamd.

Ik herhaal wat ik donderdag heb gezegd. Er is over deze deal heel veel geroepen en gezegd. De federale regering werd hier regelmatig op aangevallen. Het leek er dikwijls op dat men er in deze commissie van overtuigd was dat de deal er niet zou komen. Als u dan vandaag de deal komt voorstellen, hoor ik de heer Wollants zeggen dat u de deadlines niet gehaald hebt. Mijnheer Wollants, ik denk dat het belangrijker is om een goed akkoord voor te leggen dan bepaalde deadlines te halen. Ik heb de minister vandaag trouwens horen zeggen dat de kernbrandstof besteld is. Dat is toch een heel belangrijk signaal dat deze deal in de komende maanden zal worden uitgevoerd.

Mevrouw de minister, voor onze fractie zijn een aantal zaken belangrijk.

Ten eerste blijft het licht branden. U hebt het gezegd en ik heb dat ook herhaald in de plenaire vergadering: we zijn eigenlijk nog nooit zo zeker geweest van de bevoorrading als vandaag. Ik maak dan ook graag een vergelijking met het verleden. De vorige minister van Energie, mevrouw Marghem, heeft in september 2018 nog een plan moeten voorleggen om ervoor te zorgen dat er geen black-out zou komen in diezelfde winter. U bent vandaag echter bezig met de bevoorradingzekerheid van de komende winters. Dat is belangrijk omdat we die zekerheid moeten bieden. Dat is dus een eerste vaststelling.

We zullen het straks ook nog hebben over de *adequacy and flexibility study*, waarover ik ook iets wil zeggen. Daaruit blijkt immers dat er een aantal duidelijke signalen zijn dat het beleid zoals het nu uitgetekend is, werkt en dat we door in te zetten op elektrificatie ook meteen die andere doelstelling bereiken, namelijk het verminderen van de CO₂-

01.07 Kim Buyst (Ecolo-Groen): Cet accord montre clairement que les négociations ont été menées sur la base du principe qui caractérise la politique énergétique verte: réfléchir à long terme et agir à court terme. Pour nous, les principes importants sont la réduction des émissions de CO₂, l'accessibilité de l'énergie et la sécurité d'approvisionnement. La ministre Van der Straeten analyse, évalue et prend des décisions politiques. Quel soulagement après la non-gouvernance des 20 dernières années, qui n'a été que source d'incertitude en matière d'investissements.

Le gouvernement fédéral a souvent été attaqué et certains membres de cette commission semblaient convaincus qu'on ne parviendrait jamais à un accord. Aujourd'hui, la critique de M. Wollants consiste à dire que l'échéance n'a pas été respectée. Un bon accord me semble plus important qu'une échéance. Le fait que du combustible nucléaire ait déjà été commandé montre que l'accord sera exécuté dans les mois à venir.

La sécurité d'approvisionnement n'a jamais été aussi importante qu'aujourd'hui. En septembre 2018, la ministre de l'époque, Mme Marghem, devait encore présenter un plan pour éviter un black-out pendant l'hiver de la même année. La ministre actuelle se préoccupe de la sécurité d'approvisionnement pour les hivers à venir. Il ressort de l'étude sur l'adéquation et la flexibilité que la politique actuelle fonctionne. En misant sur l'électrification, nous atteignons également d'autres objectifs, tels que la réduction des émissions de CO₂.

Le principe du pollueur payeur est important. Est-il exact que les coûts de démantèlement incombent entièrement à ENGIE? Est-il exact que la CPN réalisera à chaque fois une estimation des

uitstoot.

'De vervuiler betaalt' is een belangrijk principe voor onze fractie. Ik wil de zaken die ik van u heb gehoord ook graag verifiëren. Vandaar dat ik daarover een aantal vragen heb.

Klopt het – u hebt dat immers beaamd – dat de kosten voor de ontmanteling volledig bij ENGIE blijven liggen? Is het waar dat de Commissie voor nucleaire voorzieningen telkens opnieuw een inschatting zal maken van die kosten, waardoor we weten welke spaarpotjes aangelegd moeten worden door het bedrijf?

Een tweede vraag gaat over de kostprijs van de berging van het afval, wat al veel stof heeft doen opwaaien. Sommige mensen gebruiken bewust of onbewust bepaalde bedragen door elkaar. De overnightkosten zouden worden geschat op 15 miljard euro. Klopt het dat die kostprijs gebaseerd is op het worstcasescenario, met andere woorden dat alle elementen die in die 15 miljard euro zouden moeten worden opgenomen, daar ook in opgenomen zijn?

Er is een immens verschil dat erin bestaat dat die 15 miljard euro op een rekening van de Belgische overheid zal komen, wat nu niet het geval is. Nu is het immers een spaarpotje dat ENGIE moet aanleggen, waarvan we niet zeker weten of dat er in 2135 zal zijn. Belangrijk is dat we heel goed in het oog houden hoe dat soeverein fonds zal worden beheerd. Het is voor ons ongelooflijk belangrijk dat de miljarden euro's die we nodig hebben in 2135, er dan effectief ook zullen zijn.

Dit dossier maakt duidelijk dat de nucleaire erfenis huizenhoog is en dat kernenergie miljarden euro's kost. Het voordeel van de klimaatvriendelijkheid van die kernenergie weegt volgens de Ecolo-Groenfractie niet op tegen die miljarden euro's kosten en evenmin tegen de risico's van kernenergie. Mijnheer Wollants, ik schrik ervan dat een partij als de N-VA, die de kosten zo belangrijk vindt, toch nog altijd pleit voor meer kerncentrales, die enorm veel kosten zullen teweegbrengen.

Tot slot, mevrouw de minister, is het belangrijk om duidelijk te maken dat we moeten blijven inzetten op hernieuwbare energie – de enige vorm van energieproductie die zorgt voor goedkope energie – en op minder energieverbruik.

De aanpak van deze federale overheid lijkt me dus de juiste: denken op lange termijn en handelen op korte termijn.

01.08 Bert Wollants (N-VA): Ik merk een zekere focus in mijn richting als het over dit dossier gaat.

01.09 Kim Buyst (Ecolo-Groen): U hebt als eerste gesproken. Op de anderen kon ik nog niet reageren.

01.10 Bert Wollants (N-VA): Ik ga ervan uit dat de volgende sprekers niet noodzakelijk mijn naam ook vijf keer zullen noemen.

U hebt het over de kosten, maar we moeten toch een aantal dingen in perspectief zetten. De 15 miljard euro, waarover het vandaag gaat, lijkt veel geld, maar eigenlijk is dat in verhouding tot de hoeveelheid elektriciteit die geproduceerd wordt, relatief weinig.

Weet u hoeveel Electrabel nu betaalt per kWh dat het bedrijf produceert? Dat is 0,8 eurocent per kWh. Ik heb de indruk dat dit voor hen

coûts?

S'agissant du stockage des déchets, certaines personnes mélangent les montants consciemment ou inconsciemment. Est-il exact que le montant de 15 milliards d'euros est basé sur le scénario du pire, qui, en d'autres termes, englobe tous les coûts possibles? Une différence importante est que cet argent est versé sur un compte de l'État belge. Aujourd'hui, il s'agit d'une épargne qu'ENGIE doit constituer. Il est extrêmement important que nous surveillions correctement la gestion de ce fonds souverain afin que cet argent s'y trouve en 2135.

Pour Groen, l'avantage du respect du climat ne l'emporte pas sur les milliards d'euros nécessaires au stockage des déchets ni sur les risques que comporte l'énergie nucléaire. Je suis effrayé d'apprendre qu'un parti comme la N-VA, qui attache généralement une si grande importance aux coûts, continue de plaider en faveur de la construction de nouvelles centrales nucléaires en dépit de leur coût colossal. Nous devons continuer à miser sur les énergies renouvelables, les seules formes d'énergie garantissant une énergie bon marché, et sur une diminution de la consommation d'énergie.

01.10 Bert Wollants (N-VA): 15 milliards d'euros, c'est un montant important, mais par rapport à la quantité d'énergie produite, c'est relativement peu. Aujourd'hui, Electrabel paie 0,8 centime par kWh produit. Cette énergie est vendue sur le marché à 3 000 ou 5 000 centimes par kWh. Le différen-

nog wel behapbaar is. Als we dan kijken naar een aantal andere technologieën die in het verleden werden ondersteund met bedragen tot 45 eurocent per kWh, dan zie ik daar een tamelijk groot verschil. De rekeningen moeten inderdaad kloppen. Er moeten ook voldoende middelen voor zijn. Ik maak mij ook zorgen dat we er met die 15 miljard euro misschien niet zullen komen, maar we moeten het wel in verhouding zien tot de totale kostprijs. Als we spreken over 0,8 eurocent per kWh stroom die vervolgens op onze markt wordt verkocht voor 3.000 eurocent per kWh of 5.000 eurocent per kWh, dan moeten we die verhouding toch even helemaal correct hebben.

01.11 Kim Buyst (Ecolo-Groen): Mijnheer Wollants, die 15 miljard euro gaat alleen over het afval. Daar komt nog de ontmanteling bij. Stel dat wij de levensduur van de kerncentrales zouden verlengen, dan zijn er ook nog kosten om ze veilig te houden. U maakt dus geen correcte vergelijking als u alleen de 15 miljard euro in beschouwing neemt. U kunt dan ook niet ontkennen dat het duidelijk wordt dat kernenergie miljarden euro's kost.

01.12 Mélissa Hanus (PS): Monsieur le président, je vais m'exprimer pour le groupe PS concernant cet important dossier. Madame la ministre, avant toute chose, je tiens à vous remercier pour votre présence en commission, quelques jours après l'annonce de l'accord ainsi que pour votre présentation. La prolongation de dix ans de l'activité des réacteurs nucléaires de Doel 4 et de Tihange 3 est un sujet particulièrement important qui a fait l'objet de longues négociations depuis l'annonce du début des discussions en mars 2022.

Nous devons pleinement saluer l'obtention d'un accord dans un contexte très délicat de crise énergétique et ce, à plus forte raison que la sécurité d'approvisionnement pour les années à venir dépendait en partie de l'apport de ces réacteurs.

Laissons de côté toute forme d'idéologie et de militantisme anti- ou pro-nucléaire. Il était nécessaire de se faire pragmatique, d'analyser sérieusement les possibilités en présence pour répondre de la meilleure manière à la demande énergétique de notre pays.

Malgré l'importance des enjeux et de la difficulté des négociations, nous avons aujourd'hui un accord réalisable dans les délais impartis et nous le saluons une nouvelle fois. Depuis l'annonce de cet accord jeudi dernier, vous vous êtes exprimée sur le fond, et la presse a relevé plusieurs éléments. Vous entendre aujourd'hui nous permettra je l'espère d'obtenir une vue globale sur la manière dont les réponses ont été données à plusieurs des défis énergétiques qui devront être relevés dans les années à venir.

Avant d'en venir aux points de l'accord, je rappellerai que des prix abordables de l'énergie de même que la sécurité d'approvisionnement sont pour nous des priorités dans ce dossier. Premièrement, il est primordial de tirer les enseignements de la crise énergétique de ces dernières années, dont de nombreux ménages vivent encore les conséquences aujourd'hui. Il faut absolument nous prémunir des fluctuations et des hausses de prix semblables à celles que nous avons connues.

Cela m'amène à la seconde priorité, la sécurité d'approvisionnement.

tiel est donc assez favorable à l'entreprise.

01.11 Kim Buyst (Ecolo-Groen): Ces 15 milliards d'euros ne concernent que le stockage des déchets. Il convient d'y ajouter le démantèlement. La prolongation de la durée de vie des centrales inclut également les coûts nécessaires pour continuer à assurer la sécurité des installations. Nul ne pourra dès lors nier que l'énergie nucléaire coûte des milliards d'euros.

01.12 Mélissa Hanus (PS): Over de verlenging van de levensduur van Doel 4 en Tihange 3 met tien jaar werd er lang onderhandeld, en we zijn blij dat men tot een akkoord gekomen is. De continuïteit van de energievoorziening voor de komende jaren was ten dele afhankelijk van die reactoren. Het was noodzakelijk dat men zo goed mogelijk op de vraag naar energie zou kunnen inspelen.

Betaalbare tarieven en de continuïteit van de energievoorziening zijn prioritair. We moeten lessen trekken uit de energiecrisis en ons wapenen tegen prijschokken en -stijgingen zoals deze waarmee we onlangs geconfronteerd werden. Een toereikende energieproductie in eigen land is een troef om prijschokken te voorkomen.

We zijn blij met de verbintenis om die reactoren tijdens de winter 2025-2026 te doen draaien.

We vinden het positief dat de kernreactors van ENGIE vanaf november 2026 beschikbaar zullen zijn en dat de rentabiliteitsmarge op de beschikbaarheid van de reactors afgestemd zal worden.

In een verslag van Elia wordt er op

Garantir une électricité produite en suffisance dans notre pays constitue un atout, pas le seul bien sûr, mais un vrai plus pour éviter que les prix fluctuent. L'exemple de la France l'a d'ailleurs démontré. Les difficultés de production d'électricité ont été l'un des facteurs de l'émergence de la crise à l'été 2021.

Cela étant dit, j'en viens maintenant au contenu de cet accord, à commencer par la question de la sécurité d'approvisionnement. D'abord, il nous faut saluer l'engagement pris de faire fonctionner Doel 4 et Tihange 3 durant l'hiver 2025-2026. Ce point ne figurait d'abord pas dans l'accord de principe du 9 janvier 2023, et depuis l'évaluation d'Elia de février dernier, nous savions qu'une solution devait être trouvée.

La prolongation flexible des deux réacteurs constitue assurément un très bon point.

Le fait qu'ENGIE renouvelle son engagement de rendre disponibles ses réacteurs à partir de novembre 2026 représente également un point positif, que nous savions également nécessaire par le gestionnaire de réseau depuis plusieurs mois.

Le fait que la marge de rentabilité garantie à ENGIE sera fonction de la disponibilité des réacteurs est encore un réel acquis.

Cependant, un nouveau rapport d'Elia sur l'adéquation et la flexibilité pour la période 2024-2034, publié jeudi dernier, met en lumière un besoin croissant sur la décennie à venir. Un GW d'électricité supplémentaire serait requis dès l'hiver 2026, et jusqu'à 2,9 GW en 2029. D'ici 2033, on sait que la consommation annuelle d'électricité devrait augmenter de près de 50 %. Ensuite, le gestionnaire table sur une hausse de la demande de 400 MW par an.

Vous vous êtes exprimée à ce sujet. Des solutions seraient sur la table. À plus court terme, le recours au CRM et à des nouvelles technologies – par exemple des batteries – et une gestion de la demande adaptée ont été également mentionnés par le CEO d'Elia.

Par la suite, il y a le renforcement du réseau électrique, une meilleure interconnexion avec les pays voisins ainsi qu'avec la Grande-Bretagne ou encore le Danemark; des accords avec des pays ayant un excédent d'électricité et le triplement de la capacité éolienne en mer du Nord à l'horizon 2030.

Madame la ministre, compte tenu de ce rapport, j'aurais souhaité avoir votre retour sur le rôle précis que joueront Doel 4 et Tihange 3 dans l'approvisionnement en électricité de la Belgique des années à venir. Sans anticiper la suite de la commission, je voudrais vous entendre plus avant sur les différentes options sur la table pour répondre à la demande d'électrification croissante.

Les nouvelles technologies envisagées dans le cadre du CRM suffiront-elles? Que pourrait impliquer une plus grande flexibilité de la demande?

En outre, le gouvernement danois a récemment exprimé des doutes quant à son projet d'île énergétique offshore en raison de son coût élevé. Le projet devrait d'ailleurs faire l'objet d'une réévaluation. Quelle incidence une remise en cause de ce projet et de l'interconnexion TritonLink aurait-elle sur l'approvisionnement en électricité de la Belgique?

de croissante pour le prochain siècle. Er zouden oplossingen op tafel liggen. Op korte termijn worden het CRM, nieuwe technologieën en een aangepast beheer van de vraag genoemd. Dan zijn er nog de netversterking, een betere interconnectie met onze buurlanden, overeenkomsten met landen met een elektriciteitsoverschot en een verdrievoudiging van de windenergiecapaciteit op de Noordzee tegen 2030.

Hoe staat u tegenover de rol die Doel 4 en Tihange 3 zullen spelen? Welke opties liggen er op tafel om aan de groeiende vraag tegemoet te komen?

Zullen de nieuwe technologieën die in het kader van het CRM overwogen worden volstaan? Wat zou een grotere flexibiliteit van de vraag inhouden?

De Deense regering heeft twijfels geuit over haar project voor de aanleg van een offshore energie-eiland. In hoeverre zal het ter discussie stellen van dat project en van de interconnectie TritonLink gevolgen voor onze energievoorziening hebben?

Voorts voorziet men in een bedrag van 23 miljard voor de geologische berging, van 15 miljard euro voor het afvalbeheer en van 8 miljard voor de ontmanteling. Welke risicoanalyse werd er uitgevoerd? Welke verschijnselen kunnen de kosten voor het afval- en brandstofbeheer verhogen? Het geplande bedrag is 10,4 miljard euro, met een risicopremie van nog eens 4,5 miljard euro. Boven op deze 15 miljard heeft men het over een uiteindelijke kostprijs van 60 miljard euro. In de tussentijd zal dit bedrag in een staatsfonds geplaatst worden. In hoeverre wordt er met dat bedrag geanticipeerd op de indexering van de kosten voor het afvalbeheer en de ontmanteling?

Naast die 15 miljard blijft er 8 miljard euro over voor de ontmanteling.

En ce qui concerne le plafond du montant de gestion des déchets nucléaires et du combustible usé, il est prévu un montant de 23 milliards d'euros pour le chantier, a priori celui du stockage géologique, de 15 milliards d'euros pour la gestion des déchets, et de 8 milliards d'euros pour le démantèlement. Il s'agit là d'un chantier que l'on peut qualifier de pharaonique et qui porte sur une longue temporalité. Madame la ministre, j'aurais souhaité vous entendre sur l'analyse des risques qui a été réalisée.

Concrètement, quels phénomènes seraient-ils susceptibles d'augmenter la facture de la gestion des déchets et du combustible, étant bien sûr entendu que le montant actuellement prévu à cette fin s'élève à 10,4 milliards d'euros et que l'accord prévoit une prime de risque de 43 %, soit 5,4 milliards d'euros supplémentaires et, outre le chiffre de 15 milliards d'euros, celui de 60 milliards d'euros a été évoqué? Dès lors, les 15 milliards d'euros représenteront 60 milliards d'euros au moment où ils devront être dépensés.

D'ici là, cette somme sera placée sur un fonds souverain chargé de la faire fructifier. Je voudrais donc obtenir des éclaircissements sur cette estimation et sur les calculs effectués. Dans quelle mesure ce montant anticipe-t-il l'indexation des coûts de la gestion des déchets et du démantèlement?

Outre ces 15 milliards, restent les 8 milliards prévus pour le démantèlement, un montant qui n'est pas couvert par l'accord de jeudi dernier. Nous savons qu'ENGIE a remis en question ce montant à la suite de son évaluation à la hausse d'environ 2 milliards par la Commission des provisions nucléaires (CPN) fin 2022. Des discussions entre la CPN et ENGIE seraient en cours sur ce point. Pouvez-vous nous dire où en sont ces dernières?

Concernant le mécanisme de subvention et de récupération des surprofits, qui suit le modèle du *contract for difference* utilisé notamment pour le déploiement des énergies renouvelables, un prix par mégawattheure d'électricité à la revente sera fixé. Si le prix de référence sur le marché est inférieur, l'État devra compenser la différence. Si le prix est plus élevé, l'État captera les surprofits réalisés. Ce *strike price* vise à donner des garanties aux co-actionnaires que sont l'État et ENGIE d'un rendement sur capital investi de 7 %. Pourriez-vous me donner plus d'informations sur ce mécanisme? Puisque l'État est coactionnaire à 50 % et participe à ce titre au financement des travaux de rénovation de ces réacteurs, il semblerait logique que les subsides versés en cas de prix bas de l'électricité lui reviennent en partie. Pouvez-vous confirmer ce point?

Concernant l'impact sur les factures, le caractère abordable et accessible de l'électricité et de ces factures est pour nous un point d'attention de premier ordre. C'est notre priorité. Ce point est notamment lié à la notion de *strike price*. Donc ce prix, s'il doit encore être fixé dans les années à venir, dépendra de plusieurs facteurs et principalement du coût des travaux de prolongation des deux réacteurs. Il a été annoncé que l'État aura à sa disposition des outils pour contrôler les coûts, dont la nomination du directeur financier de l'entité juridique associée à Doel 4 et Tihange 3.

Pouvez-vous nous informer des autres balises à notre disposition pour contrôler le montant des coûts de la prolongation? Comme je l'ai mentionné, en cas de prix moyen de l'électricité plus élevé que le *strike*

ling, een bedrag dat niet in het akkoord werd opgenomen en dat ENGIE ter discussie stelt, nadat de CNV het eind 2022 met 2 miljard euro verhoogd heeft. Hoe staat het met de onderhandelingen daaromtrent?

Wat het mechanisme voor het recupereren van de superwinsten betreft, zal er een verkoopprijs per MWh elektriciteit vastgesteld worden. Als de referentieprijs lager is, zal de Staat het verschil moeten bijpassen. Als hij hoger is, zal de Staat de superwinsten afroemen. Die *strike price* is bedoeld om de Staat en ENGIE Electrabel een rendement van 7% te garanderen. Hoe staat het met dat mechanisme? Aangezien de Staat voor 50 % bijdraagt tot de financiering van de renovatie van de reactoren, zouden de subsidies die in geval van lage prijzen uitgekeerd worden gedeeltelijk naar de Staat moeten terugvloeien. Kunt u dat bevestigen?

Betaalbare elektriciteit is onze prioriteit. Dat is onder meer afhankelijk van de *strike price*, die zal afhangen van meerdere factoren, waaronder de kosten van de verlenging van de levensduur van de twee reactoren. De Staat zou over tools beschikken om die kosten onder controle te houden, onder meer de aanstelling van de financieel directeur van de juridische entiteit voor Doel 4 en Tihange 3.

Over welke andere instrumenten beschikt men om de kosten voor de levensduurverlenging te beheersen? Als de gemiddelde elektriciteitsprijs de *strike price* overschrijdt, zal de Staat de overwinsten recupereren. Hoe zullen die aangewend worden om de factuur van de gezinnen te verlagen? Hoe kan de Staat betaalbare prijzen garanderen?

price, l'État récupérera les surprofits engrangés. Dans quelle mesure cette contribution est-elle, dès lors, susceptible d'être utilisée pour réduire les factures des ménages? C'est notre question. Un mécanisme est-il, dès à présent, envisagé en ce sens? Enfin, pouvons-nous avoir, compte tenu de cet accord, votre retour sur l'ensemble des leviers à disposition de l'État pour favoriser des prix d'électricité abordables pour nos concitoyens?

01.13 Kurt Ravyts (VB): Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, ik heb nog een kleine randbemerking, die evenwel niet onbelangrijk is.

Mevrouw Hanus, u vraagt en verklaart natuurlijk wat u meent te moeten vragen en verklaren. Ik zou de minister in het kader van het respect voor de parlementsleden niettemin vragen om de specifieke vragen over Denemarken en de specifieke vraag over toekomstige scenario's en uitdagingen inzake *ad and flex* te reserveren voor het vervolg, namelijk de mondelinge vragen die daarover zijn ingediend. In het andere geval heeft het weinig nut dat nog mondelinge vragen worden ingediend.

De **voorzitter**: Ik heb er geen bezwaar tegen dat wij het bij de essentie houden. Ik kijk in de richting van de minister.

01.14 Reccino Van Lommel (VB): Mijnheer de voorzitter, bij het begin van de commissievergadering hebt u felicitaties geuit, omdat de bevoorradingszekerheid gered is. Voor mij is ze echter niet gered.

Ik heb daarnet andere leden horen praten over denken en handelen op korte termijn. Ik zie echter nog altijd niet hoe wij de elektrificatie, die de komende jaren in een stroomversnelling zal komen, specifiek zullen opvangen. Ik heb daarnet nog horen stellen dat de bevoorradingszekerheid nog nooit zo zeker was als vandaag. Mijnheer de voorzitter, eerlijkheidshalve moet ik bekennen dat ik van mijn stoel viel, toen ik die woorden hier daarnet in de commissie hoorde.

Ook wordt aangegeven dat kernenergie geld kost. Dat wordt dan op een heel rare manier bekeken. Dat blijft bewijzen dat een aantal leden in het Parlement niet met een open blik naar de dossiers kijkt en dat vooral op een heel dogmatische manier blijft doen. Indien er immers iets is wat ons de voorbije twintig jaar veel geld heeft gekost, dan is het wel de wet op de kernuitstap. Sta mij immers toe te vermelden dat de kerncentrales in ons land vele jaren hebben gezorgd voor betrouwbare en betaalbare energie. Misschien zijn er echter leden die veel liever elektriciteit opgewekt hadden zien worden met behulp van kolen en steenkool. Misschien hadden ze ook liever 's avonds verlichting gehad via een kaars op tafel.

Sta mij dus toe te melden dat wij de kerncentrales in het verleden nodig hebben gehad en dat wij ze, wanneer wij de rapporten lezen, ook in de komende jaren nodig zullen hebben.

Mijnheer de voorzitter, ik ga vandaag geen ideologisch verhaal brengen, ook geen ideologisch debat voeren. Ik wil specifiek verder ingaan op de onderhandelingen.

Er werden heel wat bedragen genoemd, mevrouw de minister. Het gaat dan vooral over de ontmanteling en berging. Dat was ook het langste onderdeel van uw betoog, u hebt het daarmee ook aangevat. Het principe van de vervuiler die betaalt, lijkt mij een correct principe waar wij

01.14 Reccino Van Lommel (VB): J'ai failli tomber de ma chaise en entendant dire dans cette commission que la sécurité d'approvisionnement n'avait jamais été aussi grande qu'aujourd'hui. Je ne vois d'ailleurs toujours pas comment nous pourrions faire face à l'électrification, qui va connaître une accélération importante au cours des prochaines années. Je ne comprends pas non plus comment on peut dire que le nucléaire coûte de l'argent. Cela prouve que certains députés ne font pas preuve d'ouverture d'esprit dans ce dossier. Si quelque chose nous a coûté de l'argent, c'est bien la loi sur la sortie du nucléaire. Les centrales nucléaires ont fourni une énergie fiable et abordable pendant de nombreuses années et il ressort des rapports que nous en aurons encore besoin dans les années à venir. Toutefois, je ne m'engagerai pas dans un débat idéologique aujourd'hui.

Nous soutenons le principe du pollueur payeur. Toutefois, nous constatons qu'il reste plusieurs choix fondamentaux à opérer. Il est difficile d'évaluer la question de savoir si le montant cité suffira pour stocker l'ensemble des déchets. La ministre a déclaré que le fonds ne devait pas être utilisé à d'autres

zelf ook achterstaan, voor alle duidelijkheid. Er wordt heel veel gegoocheld met bedragen. Dat gebeurde ook reeds in het verleden. Toch stellen wij vast dat een aantal fundamentele keuzes nog zal moeten worden gemaakt. Wij weten nog steeds niet hoe in de toekomst dat afval zal worden geborgen. Er moeten daarvoor nog heel wat stappen worden gezet. Komen wij er met dat bedrag of niet? Het is moeilijk voor ons om in te schatten in welke mate dit de lading volledig zal dekken.

Voor mij veel belangrijker in dat verhaal is het volgende. U verklaarde daarstraks dat het geld niet mag gebruikt worden voor iets anders. Het is inderdaad het grootste fonds dat ons land zal beheeren in de komende jaren. Mevrouw de minister, welke garantie is er echter dat die pot in de toekomst niet tijdelijk zal worden aangewend voor andere toestanden, met dan de belofte om dat ooit weer opnieuw aan te vullen?

Ik ken mijn pappenheimers. Wij weten hoe bepaalde dingen draaien, hoe bepaalde zaken lopen in dit land. Het gaat hier over tientallen jaren. Ik weet dat het moeilijk is om nu in de tijd vooruit te kijken, maar toch. Op welke manier kunnen wij het verankeren en kunnen wij de blijvende garantie hebben dat er nooit generaties na ons zullen zijn die dat geld zullen aanwenden voor andere toestanden? Dat is toch essentieel. U geeft zelf aan dat het niet mag gebruikt worden voor iets anders, maar ik zou dat toch op de een of andere manier ergens verankerd willen zien.

Dan kom ik aan de bedragen die totaal niet zijn genoemd, namelijk al de rest. Er werd wel gesproken over de marge die de exploitant graag zou willen realiseren in de komende jaren, die 0 tot 16,5 %. We zullen dat nu op de een of andere manier koppelen aan de beschikbaarheid. Bij 65 % of minder is dat 0. Ik begrijp dat allemaal wel, maar de definitieve *strike price* zal bepaald worden in 2028. De eerste jaren zal er met een voorlopige prijs gewerkt worden. Er moet toch al over een richting gesproken zijn in die onderhandelingen? Dat kan toch bijna niet anders. Er moeten toch effectief bedragen genoemd zijn? Daar was het toch wel bijzonder stil over. Ik zou daar toch graag iets meer details over willen krijgen. Hoe moeten we de *strike price* vandaag de dag zien? Wanneer zal die voorlopige *strike price* definitief bepaald zijn? Wanneer hebben we dus een definitief beeld over de voorlopige *strike price*? Wat is de richting daarin?

Rond de kost van de verlenging an sich zijn in het verleden ook verschillende bedragen genoemd. Daar is nooit een eenduidig bedrag genoemd. In de onderhandelingen zal ENGIE zijn huiswerk uiteindelijk ook wel veel gedetailleerder gedaan hebben. Ze hebben nu immers een jaar de tijd gehad om dat verder te bekijken. De ingenieurs van ENGIE Electrabel hebben in de voorbije jaren heel wat huiswerk gedaan over een mogelijke levensduurverlenging. Nu zullen er wel concrete, definitieve bedragen op de tafel liggen. Kan daar iets dieper op ingegaan worden?

U stapt beide als aandeelhouder in dat nieuwe bedrijf. De activa worden daarin overgedragen. Wat zal de inbreng zijn van de Belgische Staat in dat verhaal? Betekent het ook dat de Belgische Staat 50 % van de kostprijs van de werken die op korte termijn uitgevoerd zullen moeten worden, op tafel zal leggen? Hoe moet ik dat concreet zien?

Wat de documenten betreft, zijn we verder gegaan op wat er vorige week is verschenen, wat u hebt verklaard in de plenaire vergadering en wat u daarnet in de presentatie hebt toegelicht. Ik neem echter aan dat het een kwestie van tijd is, zoals de voorzitter daarnet heeft gezegd,

fins, mais comment peut-elle le garantir et comment ce principe sera-t-il bétonné?

En outre, je voudrais évoquer la marge de 0 à 16,5 % que l'exploitant voudrait réaliser au cours des prochaines années. Elle sera liée à la disponibilité. Le *strike price* définitif ne sera cependant payé qu'en 2028. Toutefois, je suppose que ce point a déjà été évoqué. Quand le *strike price* provisoire sera-t-il fixé?

La ministre peut-elle fournir des précisions sur les coûts de la prolongation de la durée de vie des centrales?

Quel sera l'apport de l'État belge en tant qu'actionnaire de la nouvelle société? La Belgique devra-t-elle également mettre sur la table 50 % du coût des travaux à brève échéance?

Quand les documents définitifs seront-ils enfin signés? Est-il exact qu'ils le seront d'ici le 21 juillet prochain?

alvorens deze documenten ter beschikking zullen worden gesteld. Dat zou zeker zo moeten zijn aangezien er gesproken is over een finale deal en u in de eindfase zit. Ik heb vorige week in de pers gelezen dat de finale documenten tegen 21 juli gehandtekend zouden worden. Ik weet niet of dat klopt, maar een collega heeft daarnet ook al een allusie gemaakt op de termijn waarin dat zou gebeuren. Klopt deze datum? Zal dat het moment zijn waarop alles finaal ondertekend is? Moeten er daarna nog andere documenten verder bekeken en ondertekend worden?

01.15 Méliissa Hanus (PS): Monsieur le président, je trouve aussi que les questions s'éloignent un peu du débat. Cela pourrait peut-être faire l'objet de questions ultérieures.

01.16 Marie-Christine Marghem (MR): Monsieur le président, merci de me céder la parole pour ce premier tour de questions.

Madame la ministre, j'ai eu l'occasion en séance plénière jeudi dernier de vous féliciter pour cet accord, en disant que nous allions examiner – c'est ce que nous sommes en train de faire, je rassure certaines collègues – les détails connus ou pouvant être connus à ce jour, relatifs à cet accord, et principalement toutes les implications financières d'un tel accord.

Je commencerai par dire, comme l'a fait tout à l'heure mon collègue Bert Wollants, que je suis étonnée d'avoir vu, sur certains réseaux sociaux, quelques projections de *slides* que l'on voit aujourd'hui, qui étaient manifestement en la possession du coprésident de Groen par exemple, alors qu'aucun parlementaire fédéral n'a pu avoir accès à ces documents avant ce jour, et que l'accord est tout frais, puisqu'il date de la nuit de mercredi à jeudi.

La deuxième chose est que nous sommes encore peut-être dans une zone intermédiaire où le *head of terms* a pris de la chair, a commencé à se préciser de façon importante, puisque 112 pages et leurs annexes forment l'ensemble de l'accord sur lequel on ne revient pas. Cet accord lie véritablement les parties et n'est pas un échange de bonnes intentions entre elles. Cet accord devrait être finalisé avant le 21 juillet ou au plus tard au 31 octobre.

Je dois dire que je ne comprends pas très bien votre timing et que j'aimerais des éclaircissements précis sur celui-ci, dans la mesure où nous avons, comme M. Wollants l'a rappelé, négocié la prolongation de Doel 1 et Doel 2 ainsi que l'ensemble de la reconfiguration de la fiscalité relative non seulement à la prolongation de Doel 1 et de Doel 2 et à la contrepartie fiscale de cette prolongation, mais aussi de la fiscalité relative aux centrales nucléaires non prolongées.

Nous avons conclu cet accord le 30 novembre 2015 et le 1er décembre 2015, l'ensemble des documents a été projeté dans tous les détails auprès du Parlement, pour répondre à une demande légitime des parlementaires, fortement exprimée après les négociations relatives à la prolongation de Tihange 1 qui, elle, était fondée sur une convention dont la confidentialité avait été instituée par le parties cocontractantes.

J'ai entendu tout à l'heure de manière un peu amusante une collègue dire qu'il n'y avait pas eu de politique pendant vingt ans. J'aimerais rappeler à cette collègue les mots de M. Kristof Calvo qui, à l'époque, était parlementaire dans l'opposition au moment de la prolongation de

01.16 Marie-Christine Marghem (MR): Tijdens de plenaire vergadering van donderdag laatstleden heb ik u gefeliciteerd met dit akkoord, maar heb ik meteen ook verduidelijkt dat wij de financiële implicaties ervan grondig tegen het licht zouden houden. Ik verbaas me erover dat de voorzitter van Groen op de sociale netwerken informatie gepubliceerd heeft die hier vandaag voorgesteld wordt en waarvan geen enkel parlementslid tot dusver inzage had.

We bevinden ons momenteel nog in een tussenstadium. De 112 pagina's tellende *head of terms* inclusief bijlagen zou ten laatste op 21 juli of 31 oktober gefinaliseerd moeten zijn. Wat is de exacte planning? Toen we over de levensduurverlenging van Doel 1 en 2 onderhandelden, werden alle documenten aan het Parlement overgelegd. Daarmee kwam men tegemoet aan de legitieme vraag die bij de parlementsleden leefde na de onderhandelingen over de levensduurverlenging van Tihange 1, die op basis van een vertrouwelijke overeenkomst beklonken werd.

Indertijd was de heer Calvo, toen een oppositielid, net als de Raad van State van mening dat het onaanvaardbaar was dat het energiebeleid, dat afhangt van de uitvoerende macht, gevoerd werd door middel van overeenkomsten met de exploitant. Dat is echter precies wat er vandaag gedaan wordt.

We zouden zo snel mogelijk en als eersten geïnformeerd willen wor-

Doel 1 et de Doel 2. Celui-ci a dit "qu'il considérait que la manière de mener une politique énergétique en concluant des conventions avec l'exploitant était complètement dépassée". Sous-entendu, c'est une politique récurrente en Belgique et nous ne pouvons plus accepter que cela se passe comme cela. Il réprouvait la méthode consistant à faire régler ces matières – le Conseil d'État disait à peu près la même chose – qui relèvent de la compétence du législateur par le pouvoir exécutif au moyen d'une convention avec l'exploitant. C'est exactement ce qui se passe aujourd'hui.

Alors, soit on n'est pas d'accord et on critique, soit on est d'accord. Mais il faudrait un peu savoir dans quelle ligne évolue le groupe politique de cet intervenante par rapport à une suite d'accords avec l'exploitant qui me semblent assez évidents et assez naturels mais dont nous aimerions le plus prochainement possible, monsieur le président, connaître tous les détails et, ceci, de manière privilégiée, puisque nous sommes les parlementaires de la commission fonctionnelle qui examinons ces dossiers et qui, comme nos autres collègues de séance plénière, voulons et pouvons exercer un contrôle sur les engagements de l'État à très long terme pour des sommes aussi importantes.

Ceci étant dit, madame la ministre, j'en viens à mes questions. J'ai expurgé de la liste de mes questions celles auxquelles vous avez déjà répondu. Je passe immédiatement à votre conférence de presse où vous avez indiqué que le mécanisme du *contract for difference* allait être mis en place pour taxer les éventuels surprofits engendrés par la prolongation de Doel 4 et de Tihange 3. La mise en place d'un tel mécanisme ne risque-t-elle pas de remettre juridiquement en question le mécanisme de la contribution de répartition ainsi que les mécanismes de redevance qui sont mis en place en contrepartie des prolongations de Tihange 1, d'une part, et de Doel 1 et Doel 2, d'autre part?

Dans le cadre de votre négociation, ENGIE a-t-elle renoncé à prendre des recours par rapport à cela? En effet, cette contractualisation dénoncée par M. Calvo sous la précédente législature entraîne, ou est associée à, des possibilités de recours de la part des deux parties, aussi bien du gouvernement que d'ENGIE, si les termes du contrat qui s'étendent jusqu'en 2025 ne sont pas respectés.

Ce mécanisme de *contract for difference* sera-t-il également mis en place pour la partie de Doel 4 et Tihange 3 appartenant à Luminus? Comme vous l'avez indiqué, Luminus est propriétaire de 10,19 % des centrales de Doel 4 et de Tihange 3, sur lesquelles porte l'accord.

Par quel mécanisme ces surprofits prélevés par l'État seront-ils rendus aux consommateurs qui les ont payés de manière indue? Je rejoins là Mme Hanus. À partir du moment où on fait entrer l'État dans cette logique, il est évident que les surprofits qui sont générés doivent être rendus aux consommateurs.

J'aborde maintenant une autre question, relative à la situation des réacteurs de Doel 4 et de Tihange 3. Je suis étonnée de la hauteur supposée des montants, mais vous me corrigerez si je me trompe. Il me semble qu'il s'agit de minimum 800 millions d'euros pour la prolongation de Doel 4 et de Tihange 3.

Or, ces réacteurs sont déjà aux normes. Ils ont des simulateurs qui sont déjà aux normes post-Fukushima. Ils ont un deuxième niveau de sûreté. Ils ont un évent filtré. Ils ont des couvercles de cuve qui ont été

den over de ins en outs van het akkoord. Als parlementsleden van de geëigende commissie zijn we bevoegd om de verbintenissen die de Staat voor een zeer lange periode voor zulke grote bedragen aangaat, te controleren.

Tijdens uw persconferentie hebt u aangegeven dat het *contract for difference*-mechanisme gehanteerd zou worden om de eventuele superwinsten als gevolg van het langer openhouden van Doel 4 en Tihange 3 te belasten. Dreigt dat mechanisme er niet toe te leiden dat de repartitiebijdrage en de heffingen die in ruil voor de levensduurverlenging van Tihange 1 en Doel 1 en 2 ingevoerd werden, aangevochten zullen worden?

Staat er in het akkoord dat ENGIE geen beroep zal aantekenen als de voorwaarden van het contract, dat loopt tot 2025, niet nageleefd worden? Zal het *contract for difference* ook van toepassing zijn op Luminus, dat voor 10,19 % eigenaar is van Doel 4 en Tihange 3? Welk mechanisme zal er gehanteerd worden om de door de Staat afgeroomde overwinsten terug te laten vloeien naar de consumenten die dat bedrag ten onrechte betaald hebben?

Het verbaast me dat er minstens 800 miljoen euro nodig is om de levensduur van Doel 4 en Tihange 3 met tien jaar te verlengen, terwijl die reactoren al aan de normen voldoen en de precieze investeringen van ENGIE erin onbekend zijn.

Heeft de CREG een advies over dit akkoord uitgebracht? Zo ja, dan zou het Parlement dat graag ontvangen. Als dat niet het geval is, waarom niet, en welke rol ziet u voor de CREG weggelegd bij de beoordeling van de prijzen? De Staat zal via de spv als marktoperator optreden, maar de verkoop en doorverkoop van megawatturen zal de kloof tussen de kostprijs en de uiteindelijke marktprijs ervan verbreden. Hoe en door wie zal de opgewekte elektriciteit verkocht worden, aangezien de Staat voor de

remplacés en 2018. Je suis bien placée pour le savoir. Ils ont une nouvelle turbine; en tout cas, Doel 4 a une nouvelle turbine suite au sabotage de 2014.

Une série d'éléments montrent que, finalement, cette prolongation ne doit pas coûter si cher que cela. Je m'étonne donc de la hauteur – vous me donnerez le chiffre exact – reprise dans le cadre de vos négociations pour la prolongation de dix ans (seulement dix ans) de Doel 4 et de Tihange 3, alors que la liste précise des investissements qu'ENGIE se propose de faire sur ces réacteurs n'est pas connue.

Je vous confirme, de manière tout à fait fondée et sûre, que ces deux réacteurs sont pratiquement à niveau, et qu'ils ne nécessiteront que très peu d'investissements pour pouvoir être prolongés de dix ans.

Le volet suivant concerne l'avis de la Commission de régulation de l'électricité et du gaz (CREG). La CREG – notre régulateur indépendant qui n'a à répondre qu'au Parlement – a-t-elle donné son avis sur cet accord préalablement à la conclusion de celui-ci? Dans l'affirmative, le Parlement, devant lequel répond cette instance indépendante, souhaite évidemment obtenir l'avis de la CREG.

Si ce n'est pas le cas, voudriez-vous nous dire pourquoi et nous expliquer, comme l'a également demandé M. Wollants, le rôle que vous attribuerez à la CREG dans le cadre de l'évaluation des prix? Il va sans dire que l'État va agir à travers la SPV comme opérateur sur les marchés. Vous allez désigner un CFO qui s'occupera, je suppose, de cette problématique de façon opérationnelle et particulière. Mais nous sommes bien placés pour le savoir et en avons suffisamment parlé depuis le début du conflit russo-ukrainien, période durant laquelle les prix ont connu une hausse extraordinaire. Nous avons vu – et M. Wollants a rappelé quel était le prix de revient d'un mégawattheure et quel était son prix final sur les marchés – comment joue une salle des marchés dans une entreprise comme ENGIE, et comment le *trading* peut, à un moment donné, optimiser le prix de vente, de revente et de rerevente, du mégawattheure produit.

Vu que l'État sera propriétaire de 50 % de la société jointe NuclearSub, comment et par quelle instance sera réalisée la vente d'électricité produite? L'État mettra-t-il en place sa propre organisation de *trading*? Telle est ma question précise. Ou l'État envisage-t-il la mise en place de partenariats public-public ou de collaborations horizontales non institutionnalisées avec d'autres organismes de l'État, ce qui constitue l'une des exceptions connues aux marchés publics?

La société propriétaire de Doel 4 et Tihange 3 – NuclearSub, dont l'État sera propriétaire à 50 % – sera-t-elle consolidée dans les comptes de l'État? Avez-vous reçu à ce sujet l'avis de la Commission des normes comptables, et quelle sera l'incidence sur la dette de l'État actuelle et future?

Selon le communiqué de presse d'ENGIE, outre la société NuclearSub précitée, le groupe prévoit de créer une "NuclearCo". L'information faite par ENGIE aux marchés a été très rapide après l'accord, ce qui est tout à fait normal. Vous avez expliqué dans les grandes lignes ce dont il s'agissait, mais je voudrais savoir quels actifs y seront exactement logés.

D'après votre explication y seront logés des actifs européens d'ENGIE, ce qui me fait vraiment penser au projet Bianca d'ENGIE Electrabel,

helft eigenaar zal zijn van NuclearSub, de onderneming die het samen met ENGIE opricht? Zal NuclearSub in de rekeningen van de Staat geconsolideerd worden? Welk advies heeft de Commissie voor boekhoudkundige normen daarover uitgebracht? Welke impact zal dit op de staatsschuld hebben?

Bovendien kondigt ENGIE ook de oprichting van NuclearCo aan. Welke activa zullen daarin ondergebracht worden? Zal de operator naast de Belgische Staat een actieve speler met een langetermijnperspectief blijven, vooral nu het risico voor de balans van het bedrijf door het bereikte akkoord tot nul herleid werd en de waarde van het aandeel van ENGIE met 4 % gestegen is? Zullen we naast de spv te maken krijgen met een dochteronderneming of een moedermaatschappij voor 50 %, die een 'uitdovingskadervennootschap' zou zijn waarin er rommelactiva ondergebracht werden?

Waar en in welk vehikel zullen de nucleaire voorzieningen ondergebracht worden? Wordt dat vehikel geconsolideerd met de overheidsrekeningen? De prudentiële controle van de Commissie voor nucleaire voorzieningen (CNV) moet gehandhaafd worden, want de overheid moet voor rendement op die bedragen zorgen, zodat ze te gelegener tijd gebruikt kunnen worden. Ik heb vernomen dat een partijvoorzitter geprobeerd heeft om de 15 miljard euro te gebruiken voor de energietransitie. De nucleaire voorzieningen moeten daar volledig van vrijgesteld worden, zodat ze gebruikt kunnen worden voor de toekomstige ontmanteling.

Wat de *cap* met betrekking tot de nucleaire voorzieningen betreft: hoe worden de verantwoordelijkheden dan verdeeld? Op welk moment gaan die verantwoordelijkheden van ENGIE over naar de Staat? Wanneer zal die *cap* definitief zijn? Zal hij ook van toepassing zijn op het radioactieve afval van de andere nucleaire eenheden?

qui remonte à quelques années. Il s'agissait de créer une *bad company* avec des actifs un peu en fin de vie – le parc nucléaire en faisait partie, ainsi que de vieilles centrales nucléaires européennes et d'autres actifs. Cela m'inquiète.

Je me demande si l'opérateur va rester aux côtés de l'État belge comme un opérateur actif, vivant, avec une perspective dans le temps, d'autant plus que nous avons dérisqué son bilan et que son action sur les marchés a fait un saut de 4 %, si j'ai bien retenu, à l'annonce de la forfaitisation du paquet de dettes relatif aux provisions nucléaires.

De manière non mesurée par l'État belge, avons-nous affaire, aux côtés de la SPV qui est détenue par ENGIE et par l'État belge pour la prolongation de Doel 4 et Tihange 3, à une société sœur ou à une société mère pour 50 %, qui serait une société "cadre d'extinction" dans laquelle se trouveraient de mauvais actifs?

Question suivante: où et dans quel véhicule les provisions nucléaires seront-elles logées? Ce véhicule sera-t-il consolidé avec les comptes de l'État? En matière de contrôle prudentiel qu'exerce depuis toujours la Commission des provisions nucléaires, garderez-vous un contrôle prudentiel identique? Cela me semble vraiment nécessaire, d'autant qu'il appartiendra à l'État de faire fructifier ces sommes pour pouvoir les utiliser à la hauteur de leur valeur au moment opportun. J'ai entendu un représentant politique de haut niveau, un président de parti, lorgner ou être tenté de lorgner sur ces 15 milliards pour les utiliser dans le cadre de la transition énergétique.

Je souhaiterais être très ferme et rappeler qu'il me semble absolument nécessaire que le périmètre de ces provisions nucléaires soit totalement immunisé de toute tentative d'utilisation pour autre chose que le démantèlement qui doit intervenir dans les années à venir.

Pour ce qui concerne le fameux "cap" sur les provisions nucléaires, pourriez-vous indiquer comment est organisé le partage des responsabilités? Les responsabilités qui se trouvaient chez ENGIE seront reprises par l'État. Mais à quel moment précisément? Vos explications à ce sujet ne me semblent pas suffisamment claires. Quand ce cap sera-t-il effectivement "définitif"? Avez-vous un curseur en termes de temps? Avez-vous des certitudes à ce sujet? Le cap "définitif" sur les provisions ou sur le coût unitaire des déchets radioactifs sera-t-il appliqué aux déchets radioactifs des autres unités que celles de Doel 4 et Tihange 3 concernées par la prolongation de dix ans? Oui ou non et pourquoi? Quel montant est-il prévu pour les déchets dits "gelvaten", à savoir ceux qui ont été produits par Electrabel et dont on a vu émerger la problématique entre 2013 et 2015? Il est ici question des fameux déchets qui coulaient et qui ont toujours été refusés par l'ONDRAF.

Quel est le montant, dans la négociation, prévu pour cela?

Ce cap "définitif" sur les provisions sera-t-il appliqué aux déchets radioactifs des autres producteurs (Belgonucleaire, Belgoprocess, SCK CEN, IRE, IRMM, hôpitaux, universités) par unité de jurisprudence, par équité.

Toujours dans la catégorie des déchets, vous avez les combustibles usés de type MOX. Sont-ils inclus dans les provisions? Quelle solution de traitement, de conditionnement et de stockage à long terme a-t-elle été identifiée et décidée définitivement pour ce type de matériau?

Welk budget is er uitgetrokken voor het afval dat door Electrabel geproduceerd wordt en nog steeds door NIRAS geweigerd wordt?

Zal die definitieve bovengrens voor de nucleaire voorzieningen ook gelden voor het afval van andere producenten (Belgonucleaire, SCK-CEN, IRE, etc.)? Worden de MOX-brandstoffen in de voorzieningen opgenomen? Voor welke oplossingen werd er gekozen met betrekking tot de opslag en de verwerking van die materialen?

De onzekerheidsmarge van de kostenraming die NIRAS in 2013 voor het afval van categorie B en C opgesteld heeft, bedroeg op basis van de P50-kansberekeningsmethode 39 %. In 2018 was dat 43 % en in 2020 48 %. Als de Staat de eindverantwoordelijkheid draagt, zou men beter de pessimistischere P90-methode hanteren, aangezien het definitieve plafond nog niet vastgesteld werd en er grote onzekerheidsmarges blijven bestaan. Met welke onzekerheidsmarges werd er in uw berekeningen rekening gehouden? Wat verklaart de toename of de afname ervan?

Welke bijkomende risicopremie ten voordele van de Staat werd er, los van die marges, toegevoegd?

Wat de berging van het hoogradioactief afval betreft, is men van 250 meter overgestapt op 400 meter zonder zeker te zijn dat dit de juiste hypothese is. En zelfs met een bergingsdiepte van 600 meter is het niet zeker dat het afval voldoende ingesloten is om milieuschade te voorkomen. Is uw scenario een worstcasescenario? Bent u er zeker van dat dit het ideale scenario is om het milieu en de bevolking te beschermen?

Samen met de Koning Boudewijnstichting hebt u een debat op gang gebracht over de terugneembaarheid en de omkeerbaarheid van het afval op basis van een bevolkingsstaal dat niet bijster representatief is. Werden de kosten in verband met de terugneembaarheid en de

Quant aux *costings* réalisés par l'ONDRAF pour le stockage des déchets radioactifs des catégories B & C, comme plusieurs intervenants l'ont relevé, ceux-ci comprenaient des marges d'incertitude sur la base de références provenant de l'ONDRAF et datées de 2020. Je suis retournée dans le temps pour voir quels étaient les *costings* utilisés auparavant. Le *costing* réalisé en 2013 comportait une marge d'incertitude de 39 %. Celui de 2018, de 43 % et celui qui est réalisé en 2020 de 48 % toujours sur la base d'une hypothèse médiane qui est une hypothèse P50 dans le calcul probabiliste.

omkeerbaarheid meegenomen in uw onderliggende hypothesen voor de definitieve *cap* voor de provisies?

L'hypothèse P50, c'est une approche probabiliste. Il y a 50 % de chances que le montant évalué soit plus élevé que la réalité et 50 % de chances qu'il soit moins élevé. Vous l'avez dit. Mais je voudrais dire que, si l'État reprend la responsabilité définitive de tout cela, il vaut mieux une évaluation plus conservatrice, plus stricte. Au lieu d'appliquer un P50, pourquoi ne pas appliquer un *worst case*, un P90, par exemple, parce que les marges d'incertitude ont évolué dans le temps. Le cap "définitif" n'est pas encore fixé. On n'a pas encore signé les documents. Tout cela doit venir au cours des prochains mois et peut inquiéter. Vu cette évolution des marges d'incertitude dans le temps depuis 2013, quelles marges d'incertitude "projet" ont-elles été prises dans vos récents calculs? Qu'est-ce qui explique une augmentation ou une diminution de ces marges d'incertitude? Et, au-delà de ces marges d'incertitude "projet", quelle prime de risque supplémentaire au bénéfice de l'État a-t-elle été ajoutée?

En Allemagne, par exemple, cette prime était un bénéfice sur cette marge, un bénéfice pour l'État. Évidemment, l'État n'en a pas vu la couleur parce qu'il a dû réinjecter automatiquement cette prime - ce bénéfice - dans les milliards d'euros qu'il a fallu payer aux exploitants nucléaires pour la fermeture brutale de leurs réacteurs après Fukushima; mais c'était ainsi que le contrat était calibré.

Une question m'a été posée par M. Nollet de manière récurrente et permanente. M. Nollet voulait toujours que l'on prenne un *worst case* et qu'on le calcule pour un enfouissement des déchets de haute radioactivité à 600 mètres. Ici, on sent bien qu'on est passé de 250 mètres à 400 mètres mais on n'est pas tout à fait sûr que ce soit stabilisé. On sait bien aussi qu'aller à 600 mètres en Belgique - on en a assez parlé sous la précédente législature et M. Wollants l'a rappelé -, ne permettra peut-être pas non plus d'être idéalement placé dans la couche géologique profonde *ad hoc* pour que les déchets soient bien maintenus et entourés le plus possible afin d'éviter que leur radioactivité ne cause des dégâts à l'environnement.

Votre scénario est-il un *worst case*? Comment avez-vous pu vous mettre d'accord? Je voudrais savoir à quelle profondeur vous allez mettre ces déchets. Comment avez-vous pu choisir avec certitude ce scénario idéal et le plus dur afin de vraiment préserver l'environnement et l'humanité de la radioactivité de ces déchets?

Dans ce scénario, avez-vous prévu quelque chose en matière de réversibilité et de récupérabilité? J'aimerais le savoir également.

Une dernière question concerne précisément les coûts relatifs à la récupérabilité et à la réversibilité des déchets radioactifs. Vu le large débat sociétal que vous avez lancé avec la Fondation Roi Baudouin - j'ai dit ce que j'en pensais, notamment concernant le choix de l'échantillonnage beaucoup trop étrié et peut-être pas assez représentatif

pour que la société belge s'approprie le problème de manière scientifique ni raisonnablement correct pour des gens qui ne sont pas des scientifiques -, les coûts relatifs à la récupérabilité et à la réversibilité des déchets sont-ils inclus dans vos hypothèses sous-jacentes au cap "définitif" des provisions?

Si ce n'est pas le cas, pourquoi? Et dans ce cas, qui devra en supporter la charge? Si ce n'est pas prévu, qui finalement devra supporter la charge de ces coûts?

J'en ai terminé pour l'instant et je vous remercie.

01.17 Leen Dierick (cd&v): Mevrouw de minister, we wisten dat dit zware onderhandelingen zouden zijn en dat ze tijd zouden vragen. De laatste weken bleven we een beetje op onze honger, omdat er deadlines niet werden gehaald. Belangrijker dan een deadline is echter de inhoud van een overeenkomst.

We zijn dan ook tevreden dat er eindelijk een doorbraak is. Dat was broodnodig, want er was grote onzekerheid bij de bedrijven en gezinnen of de lamp op korte termijn nog zou branden. Er was ook grote ongerustheid dat we vanaf de winter van 2025-2026 in de problemen zouden komen. We hebben hiervoor meermaals gewaarschuwd en het heeft enige tijd geduurd om iedereen ervan te overtuigen dat de levensduur van de kerncentrales verlengd moest worden en dat er in de winter van 2025 effectief kerncentrales zouden moeten draaien. We zijn dus tevreden dat iedereen uiteindelijk is meegegaan en dat er een verdere doorbraak is, waarbij de oorspronkelijke principes toch over-eind zijn gebleven.

Er is een belangrijke stap gezet, maar zoals in de plenaire vergadering gezegd, moeten er nog heel wat andere stappen worden gezet. Ik denk dat we dat allemaal beseffen.

Het zou voor ons ook heel handig zijn om een goede tijdslijn te krijgen die verduidelijkt wat er tegen wanneer moet worden beslist. Zo kunnen we dat vanuit het Parlement heel goed opvolgen. Dat lijkt me immers belangrijk.

Over een aantal aspecten zijn er namelijk nog onduidelijkheden waarover ik enkele vragen heb.

In uw betoog zei u dat 20 juli een belangrijke nieuwe deadline is. Tegen dan moet er nog van alles voorbereid worden wat ook nog ondertekend moet worden. Kunt u precies meedelen wat er allemaal nog moet gebeuren tegen 20 juli?

20 juli is dus een belangrijke datum, maar de notificatie gaat pas naar de Europese Commissie tegen eind oktober. Waarom moet dat nog zo lang duren? Verliezen we daardoor geen tijd? Wat moet er nog gebeuren om dat dossier klaar te maken? Ik weet dat het drie dossiers in één zijn, want dat hebt u daarnet toegelicht, maar waarom zal het pas eind oktober overgemaakt worden? Kan dat niet sneller? Is er een specifieke reden waarom dat nog maanden duurt?

De *strike price* is ook nog niet bepaald. Er zal gewerkt worden met een tijdelijke *strike price* en een definitieve *strike price*. Kunt u verduidelijken wanneer die effectief zal worden bepaald en waarom dat momenteel nog niet het geval is? Zijn daarvoor specifieke redenen of zijn er nog onduidelijkheden? Dat is immers nog niet helder. Waarop wachten

01.17 Leen Dierick (cd&v): Nous sommes très satisfaits de l'avancée des négociations, car les entreprises et les ménages commencent à s'inquiéter de l'approvisionnement, en particulier pour l'hiver 2025-2026. Nous avons mis en garde contre ce risque à plusieurs reprises, mais il a fallu un certain temps pour convaincre tout le monde de la nécessité de prolonger la durée de vie des centrales nucléaires.

Un pas important a été franchi, mais le travail n'est pas encore terminé. Pouvons-nous obtenir un calendrier des prochaines étapes, afin que le Parlement puisse en assurer un suivi adéquat? La ministre peut-elle préciser ce qu'il reste à faire d'ici le 20 juillet?

Pourquoi la notification à la Commission européenne ne pourra-t-elle avoir lieu que fin octobre? Ne perdons-nous pas ainsi un temps précieux? Que faut-il encore faire pour préparer ces dossiers?

Il sera recouru à un prix d'exercice temporaire et un prix d'exercice définitif. Quand ce prix d'exercice définitif sera-t-il fixé? Pourquoi ne peut-il pas être fixé dès à présent? Qu'attendons-nous pour déterminer le prix d'exercice temporaire?

Une nouvelle société sera créée pour Doel 4 et Tihange 3, dont l'État belge sera propriétaire à 50 %. Comment cette société sera-t-elle effectivement créée? Qui y représentera l'État belge? L'État dispose-t-il lui-même du savoir-faire suffisant pour cette tâche ou devons-nous être guidés? L'État pourrait-il alors passer à la caisse

we om de voorlopige prijs te bepalen?

Vervolgens wil ik nog een aspect aanhalen dat ook al in de vorige overeenkomst naar voren kwam. Voor Doel 4 en Tihange 3 wordt een nieuwe vennootschap opgericht waarvan de Belgische Staat voor 50 % eigenaar wordt. Daartoe moet nog een bedrijf worden opgericht. Ik vind dat daarover maar heel weinig informatie beschikbaar is. Hoe zal dat effectief gebeuren? Tegen wanneer? Door wie zal de Belgische Staat vertegenwoordigd worden? Hoe zal die vertegenwoordiging effectief verlopen? Het is ook belangrijk dat de Belgische Staat daarover voldoende knowhow heeft. Hebben wij die in huis of moeten wij ons daarvoor laten begeleiden? Kortom, hoe zal dat concreet verlopen?

De overheid wordt dus aandeelhouder. Ik ga ervan uit dat ze als aandeelhouder ook inkomsten kan krijgen; dat we dan twee keer langs de kassa passeren, namelijk als aandeelhouder en, wanneer het positief uitdraait, voor het *contract for difference*. Kunt u verduidelijken of we inderdaad inkomsten kunnen krijgen, als die er zijn?

U stelt terecht dat die ontmanteling een zeer grote werf is, de grootste werf ooit. Zoals u terecht ook stelt, is de belegging van die 15 miljard die in handen van de Belgische Staat komt, ook immens. Dat is ongezien en heel belangrijk voor ons land. Ik heb goed begrepen dat het bedrag normaliter tegen juni 2024 zal gestort worden. Dat is op vrij korte termijn. Ook daarover zullen echter nog wel wat beslissingen moeten genomen worden. Hoe zal dat in zijn werk gaan? Wanneer zal er beslist worden hoe men dat fonds gaat beheren? Onder wiens bevoegdheid zal dat vallen? Wie gaat dit opvolgen vanuit de regering? Hoe gaan wij dat hier kunnen opvolgen? Zijn we zeker dat het geld goed belegd wordt, dat het wordt gebruikt voor het doel waarvoor het uiteindelijk dient? Hoe kunnen we maximale garanties krijgen?

De reden van mijn bezorgdheid is dat er toch voldoende knowhow moet zijn bij de Belgische Staat om dat allemaal in goede banen te leiden. Dat lijkt me een zeer grote uitdaging. Graag krijg ik daarover wat meer duidelijkheid, een tijds kader en een plan van aanpak.

Ten slotte ga ik niet mee in de hoerastemming dat onze bevoorradingszekerheid nog nooit zo zeker is geweest. Ik ga ook niet mee in het zwartepieten; wie heeft wat beslist of wie heeft wat niet gedaan? Het is een beetje beschamend dat we hier jaar na jaar moeten discussiëren over onze bevoorradingszekerheid en dat we schrik moeten hebben als er een strenge winter voor de deur staat, omdat we dan mogelijk door het oog van de naald zullen kruipen. De levensduurverlenging van die twee kernreactoren is belangrijk. Hierdoor zijn we uit de gevarenzone de komende tien jaar, maar over de periode daarna bestaat nog grote onzekerheid.

Ik wil bij dezen een warme oproep doen om naast deze LTO ook op korte termijn verder te werken aan de bevoorradingszekerheid op lange termijn, en dat allemaal met een open blik en zonder taboes.

[01.18] Thierry Warmoes (PVDA-PTB): Zoals verwacht kunnen we hier een aantal regeringspartijen met wisselend enthousiasme horen zeggen hoe historisch dat akkoord en die deal wel is voor iedereen. Tegelijk horen we reacties van de rechtse partijen die erop wijzen dat het allemaal niet goed genoeg is en dat men daarin nog verder moet gaan. Als PVDA gaan wij hier geen van beide doen.

Ik ga meteen over naar de kern van de zaak, en die is, mevrouw de

deux fois, en tant qu'actionnaire et en percevant le solde positif du CfD?

Ai-je bien compris que les 15 milliards d'euros destinés au stockage des déchets seront déposés d'ici juin 2024? Qu'en sera-t-il concrètement? Quand le mode de gestion du fonds sera-t-il décidé? À qui en incombe la responsabilité? Sommes-nous sûrs que l'argent sera investi correctement et qu'il sera également utilisé aux fins convenues? Là encore, l'État belge devra disposer d'un savoir-faire suffisant. La ministre peut-elle expliquer le calendrier et le plan d'action?

Je ne me joindrai pas à l'euphorie selon laquelle notre sécurité d'approvisionnement n'a jamais été aussi élevée, mais je ne rejoindrai pas non plus les rangs de ceux qui cherchent à se rejeter mutuellement la responsabilité des erreurs du passé. En fait, il est honteux qu'année après année, nous devions avoir peur lorsqu'un hiver rigoureux se profile à l'horizon. Grâce à la prolongation de la durée de vie de centrales, nous sommes sortis de la zone de danger pour les 10 prochaines années, mais l'incertitude demeure quant à la période qui suivra. C'est pourquoi je lance un appel vibrant pour que nous continuions à nous préparer à la sécurité d'approvisionnement à long terme avec un esprit ouvert et sans tabou.

[01.18] Thierry Warmoes (PVDA-PTB): Avec cet accord, les actionnaires d'ENGIE peuvent dormir sur leurs deux oreilles étant donné que le contribuable va de toute façon payer. Nous ne sommes pas les seuls à l'affirmer: tous les mouve-

minister, dat met deze deal de aandeelhouders van ENGIE op beide oren kunnen slapen, want de belastingbetaler betaalt sowieso. Achter de zelfvoldane verklaringen van de regering zien we immers in werkelijkheid een hold-up die de belastingbetaler, of de consument – dat zal nog moeten blijken – miljarden zal kosten. Dat zeggen wij niet alleen, dat zeggen ook alle milieubewegingen. Die spreken zelfs van de grootste hold-up in de Belgische geschiedenis. U noemde dat akkoord een overwinning, maar voor wie is die overwinning? Voor ENGIE, zeggen ook weer de milieubewegingen. Bij dit akkoord verliest iedereen, behalve ENGIE.

Het strafste – en ook de essentie – is dat deze deal net niet garandeert dat het licht de komende winter zal blijven branden, want het akkoord bevat enkel een inspanningsverplichting en geen resultaatsverbintenis. Wat wel gegarandeerd is, is dat de belastingbetaler zal opdraaien voor alle toekomstige kosten en risico's, en dat de Franse multinational alle winsten zal opstrijken. De krant *De Tijd* kopte: "Deal krijgt applaus van ENGIE-belegger". De beurswaarde van ENGIE schoot inderdaad de lucht in. Daarover gaat deze deal: over het veiligstellen van de beurswaarde van een van de grootste energiemultinationals van Europa. Dat was ook te zien aan de communicatie; die moest natuurlijk gebeuren net voordat de beurs opende.

U hebt zich als regering ook door ENGIE laten chanteren met de onzekerheid over de bevoorrading, die dus nog steeds niet gegarandeerd is. Dat zeggen wij niet alleen. Energie-expert Ronnie Belmans zei het bijvoorbeeld ook in *Knack*: "De onderhandelaars stonden met hun rug tegen de muur." Hij bedoelt daarmee natuurlijk de regeringsonderhandelaars. "Ze zaten tegenover het bedrijf dat graag af wilde van de financiële onzekerheid over het afval. We zouden eens naar de beurskoersen van ENGIE moeten kijken om te zien of het daar goed in is geslaagd." Dat bleek achteraf het geval te zijn, want de koers was gestegen. "ENGIE heeft wat het nodig heeft", zegt energie-expert Belmans.

Ik herinner me goed dat u als groene minister supertrots was met uw wetsontwerp over het kernafval, dat wij overigens gesteund hebben, en over de nucleaire provisies. U presenteerde dat in de commissie voor Energie met de woorden: ENGIE moet en zal betalen. Niet dus, want we zien dat wij zullen betalen.

Een en ander moeten we namelijk rechtzetten. ENGIE moet slechts 4,5 miljard euro bijbetalen, niet 15 miljard. Er wordt altijd gesproken over die 15 miljard euro, maar meestal wordt daar niet bij gezegd dat er eigenlijk al 10,5 miljard euro in de pot zit. Soms wordt in de plaats van 15 miljard ook gesproken over 23 miljard euro, dat is dan met inbegrip van de 8 miljard euro voor de ontmanteling. Voor de nucleaire provisies heeft de Commissie voor nucleaire voorzieningen trouwens vorig jaar al gevraagd om 3 miljard euro bij te betalen, voor zowel het afval als de ontmanteling. Meer nog, in eerdere lekken was er sprake van 20 miljard euro. Nu is het plots 15 miljard, er is dus 5 miljard afgegaan. Mevrouw de minister, bevestigt u dat die 20 miljard op een bepaald moment op tafel heeft gelegen?

In de plenaire vergadering zei u ook dat alles tot in de kleinste details berekend en bepaald is en dat alles ook tot in de kleinste details onderhandeld werd, wat onder meer de duurtijd van de onderhandelingen verklaart. U beloofde ook, zoals altijd, volledige transparantie. Mevrouw de minister, zult u ook alle kostenramingen tot in de kleinste details met ons delen? Ik steun de vraag die collega's eerder al stelden,

ments ecologistes le disent également, ajoutant même qu'il s'agit du plus gros hold-up de l'histoire de la Belgique. Mais il y a pire: cet accord ne garantit justement pas que nous disposerons d'électricité durant les hivers à venir puisqu'il est basé sur une obligation de moyens et non sur une obligation de résultats. Le contribuable prendra en charge les coûts et risques futurs alors que la multinationale française empochera tous les bénéfices. En réalité, cet accord vise à préserver la valeur boursière d'une des plus grandes multinationales d'énergie d'Europe.

Le gouvernement a succombé au chantage de l'insécurité d'approvisionnement alors que cette insécurité demeurera. Ronnie Belmans, expert en matière d'énergie, a déclaré dans le périodique *Knack* que les négociateurs du gouvernement étaient acculés. Les cours de la Bourse que nous avons observés par la suite ont clairement prouvé qu'il avait raison.

Pour bien comprendre la situation, ENGIE doit verser 4,5 milliards d'euros et non 15 milliards d'euros, puisqu'un montant de 10,5 milliards d'euros se trouve déjà dans la cagnotte en réalité. Il est parfois également question de 23 milliards d'euros, mais ce montant inclut alors les 8 milliards d'euros destinés au démantèlement. La CPN a d'ailleurs déjà demandé l'an dernier de payer 3 milliards d'euros en supplément tant pour les déchets que pour le démantèlement. N'était-il d'ailleurs pas question de 20 milliards d'euros précédemment? La ministre partagera-t-elle avec nous l'ensemble des estimations de coûts jusque dans les moindres détails?

Pour placer de tels montants dans la bonne perspective, précisons qu'au cours de l'année et demie écoulée, ENGIE a déjà engrangé 5 milliards de surprofits, soit davantage que le montant que l'entreprise doit verser à présent pour assumer sa responsabilité liée aux déchets nucléaires. Au cours de la

om alle informatie te kunnen krijgen.

De CEO van Electrabel, de heer Saegeman, zei afgelopen weekend in *De Tijd*: "Het gaat om een heel hoog bedrag, voor de mensen in de straat niet te bevatten." Of hij het daarmee over die 15 miljard of 4,5 miljard euro heeft, is niet duidelijk. Ik wil toch even het perspectief schetsen. In het afgelopen anderhalf jaar verzekerde ENGIE zich al van 5 miljard euro aan overwinsten op anderhalf jaar tijd, dus meer dan wat het bedrijf nu in de pot moet steken om haar verantwoordelijkheid voor het kernafval af te kopen. In de komende periode zal Electrabel nog gemakkelijk 2 miljard euro aan overwinsten boeken. Ook dat zijn niet te vatten bedragen. De afkoopsom die ENGIE dient te betalen voor het kernafval is dus kleiner dan de overwinsten die het bedrijf in de energiecrisis boekte. Dan heb ik het nog niet eens over de 15 miljard euro winst die tussen 1998 en 2020 door ENGIE gerealiseerd werd met het Belgische Electrabel op afgeschreven centrales. Dat is allemaal niet te bevatten. Dat relativeert de bedragen die hoog lijken, maar die ten opzichte van alle winst die is geboekt niet zo hoog zijn.

Dat u vandaag als regering akkoord gaat om in ruil voor een cheque van 4,5 miljard euro de financiële risico's van het kernafval over te nemen, zal blijken. Volgens ons is dat een historische vergissing.

Over de verdeling van de kosten voor de verlenging zelf – de subsidies die wij daarvoor moeten betalen – zweeg u in alle talen op de persconferentie. U sprak enkel over het afkomen van de overwinsten, maar niet over de subsidies. Vandaag hebt u het daar wel over gehad. Er komt wel degelijk een subsidiemechanisme. U hebt een tip van de sluier opgelicht, maar het is nog steeds niet helemaal duidelijk. Heb ik het juist dat in het *two-sided contract for differences* met een *strike price* zal worden gewerkt en dus niet met een onder- en een bovengrens? Een definitieve berekening van de *strike price* komt er pas na de uitvoering van de werken, maar voor de eerste drie jaar wordt er een inschatting gemaakt. Hoe groot is de inschatting van die *strike price*? Er zijn bedragen genoemd van 65 à 75 euro per MWh. Dat is zeer hoog, want de stroomprijs bedroeg voor de energiecrisis jarenlang ongeveer 50 euro per MWh. De bedragen die circuleren, liggen tot de helft hoger dan voor de energiecrisis. Kunt u meer duidelijkheid verschaffen over die bedragen?

Alle aanhangers van kernenergie zeggen telkens opnieuw dat de verlenging van kerncentrales goedkoop is. Sommige collega's verbazen zich hier over de bedragen die betaald moeten worden voor die tienjarige verlenging. Ofwel klopt het niet dat kernenergie goedkoop is, ofwel bent u helemaal gerold door ENGIE en is het wel goedkoop. Beide situaties zijn natuurlijk ook mogelijk.

Ik denk niet dat u gesproken hebt over het bericht in de pers. Ik had daarover ook graag verduidelijking gekregen. Er is gezegd dat volgens de deal de Belgische Staat in 2050 de terreinen en het stockagegebouw van het afval – want meer zal er dan niet overblijven – zou overkopen van Doel en Tihange, weliswaar volledig 'ontsmet' of 'clean'. Dat neemt niet weg dat de voorlopige opslag van dat afval gedurende bijna 30 jaar – de berging ervan is voorzien in 2080 – voor rekening van de Staat komt, en dat ook de terreinen moeten worden aangekocht. U hebt zelf aangegeven dat het hier om goed uitgeruste terreinen gaat. Ik had graag geweten of daarvan al de kostprijs is bepaald. U hebt aangegeven dat over alles tot in de kleinste details is onderhandeld, dan zou u daar vandaag toch de details van moeten kunnen geven.

période à venir, ENGIE enregistrera encore facilement 2 milliards d'euros de surprofits. L'indemnité relative aux déchets nucléaires est donc inférieure aux surprofits accumulés durant la crise énergétique. Tout ceci sans même parler des 15 milliards d'euros de bénéfices réalisés entre 1998 et 2020 sur des centrales amorties.

Lors de la conférence de presse, la ministre n'a pas soufflé mot de la répartition des coûts de la prolongation, ni des subsides. Ai-je bien entendu aujourd'hui que le *two-sided contract of differences* ne mentionnera qu'un seul prix d'exercice (*strike price*) et plus une limite inférieure et une limite supérieure? Un calcul définitif du prix d'exercice ne sera effectué qu'une fois les travaux réalisés. Toutefois, pour les trois premières années, on se base sur une estimation. À combien ce prix d'exercice est-il estimé?

Il a été rapporté dans la presse que l'accord prévoyait qu'en 2050, l'État belge rachèterait les terrains et le bâtiment de stockage de Doel et de Tihange, entièrement décontaminés évidemment. Reste que le stockage provisoire de ces déchets sera à charge de l'État belge pendant une trentaine d'années, étant donné que l'enfouissement est prévu en 2080.

Le stockage provisoire des déchets sera à la charge de l'État pendant 30 ans. La ministre sait-elle déjà combien coûteront les terrains qui seront achetés à cet effet? D'où viendront les fonds? Les coûts seront-ils répercutés sur la facture des consommateurs? Selon nous, le Parlement a la compétence exclusive en matière de dépenses publiques. Pourrions-nous consulter l'accord définitif avant que la ministre ne le signe?

L'AFCN a déclaré que les mesures de sécurité ne seraient plus jamais assouplies, comme cela a été le cas pour Doel 1 et 2. Or, il s'avère qu'elles le seront. L'AFCN doit donner son accord pour le 20 juillet 2023 et est donc mise au pied du

De vraag is hier ook al gesteld wie dat alles gaat betalen? Komen de middelen uit de begroting of gaat een en ander verrekend worden via de factuur van de consument, bijvoorbeeld via de accijnzen?

Inzake de definitieve handtekening heeft het Parlement volgens ons de exclusieve bevoegdheid over de overheidsuitgaven. Los van het morele aspect zijn er enorme bedragen mee gemoeid en betreft het een uitermate belangrijk dossier dat ook de toekomstige generaties aanbelangt. Het lijkt ons dus evident dat het Parlement daar zijn zegje over mag doen en over alle informatie moet beschikken vooraleer u het definitieve akkoord ondertekent. Gaat u ons het definitieve akkoord met alle details voorleggen, alvorens u het ondertekent?

Een laatste vraag gaat over de veiligheid. We hebben het FANC hier horen zeggen nooit meer de veiligheidsmaatregelen te versoepelen in geval van een verlenging, zoals gebeurd is voor Doel 1 en 2. Nu blijkt dat alsnog het geval te zijn. Formeel moet het FANC hiervoor zijn akkoord verlenen tegen 20 juli, als ik me niet vergis. Hoe dan ook staat het FANC met de rug tegen de muur. Ik kan me niet inbeelden dat het agentschap een goedkeuring zou kunnen weigeren.

Mijn vraag moet in dat licht gezien worden: Hoe zit het met de versoepelingsmaatregelen? De veiligheid moet absoluut gevrijwaard worden. Is een onafhankelijke expertise niet aangewezen als er een versoepeling van de veiligheidsmaatregelen zou komen? Gezien de huidige context kan het FANC kan zich toch bezwaarlijk uitspreken als een onafhankelijke instantie.

01.19 Kris Verduyckt (Vooruit): Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, na de uiteenzetting van collega Warmoes zou men inderdaad gaan denken dat alles slecht is. Ik heb geen enkele oplossing in zijn uiteenzetting gehoord. Laat mij toch duidelijk zijn, hoewel wij deze onderhandelingen steeds met een kritische blik hebben gevolgd, is het toch een belangrijke mijlpaal in deze legislatuur

Energie speelt in deze legislatuur een belangrijke rol. Dat was aanvankelijk zo in de coronacrisis. Dat was zeker zo in de energiecrisis. Ook met die oorlog aan de rand van ons continent hebben wij vaak de link met het energiedossier gemaakt. Daar stond een regeerakkoord tegenover waarin stond dat alle centrales gesloten gingen worden, mits een evaluatie van de situatie. Dit heeft uiteindelijk geleid tot hetgeen vandaag wordt toegelicht, namelijk de levensduurverlenging van Doel 4 en Tihange 3.

Dat was geen evidentie, want eigenlijk is die levensduurverlenging veel te laat gestart. De voorbereidingen waren er absoluut niet. U zat met een bijzonder moeilijk dossier. Het is mij nog eens duidelijk geworden, ook uit uw uitleg vandaag, dat het een bijzonder complex dossier en complexe onderhandeling was. Ik kan dus niets anders zeggen dan dat er goed gewerkt is geweest. Dit was nodig. Het is gebeurd.

Wij zijn nooit voorstander geweest van een onderhandeling waarin die *cap* werd vastgelegd, maar ik moet zeggen, na u te beluisteren en na alles te bekijken dat momenteel bekend is, dat er goed onderhandeld is. Uw wet met betrekking tot nucleaire provisie is zeker een goed instrument geweest om tot dit resultaat te komen. Dat heeft ons zeker geholpen.

mur. Ne faudrait-il pas solliciter une expertise indépendante en ce qui concerne l'assouplissement des mesures de sécurité?

01.12 Kris Verduyckt (Vooruit): Tout est mauvais dans cet accord, selon M. Warmoes, mais il n'apporte lui-même aucune solution. Nous avons suivi les négociations d'un œil critique, mais cet accord constitue sans aucun doute un jalon dans la présente législature.

L'énergie joue un rôle important depuis le début de la législature. Selon l'accord de gouvernement, les centrales nucléaires devraient fermer à moins qu'une évaluation de la situation ne justifie un choix différent. C'est ce qui a conduit à l'accord sur la prolongation de la durée de vie de Doel 4 et de Tihange 3. Ce n'était pas évident, dès lors qu'absolument aucune mesure préparatoire n'était prévue pour une prolongation de la durée de vie. La ministre a dû mener des négociations complexes sur un dossier complexe. Nous n'avons jamais été partisans d'un cap fixe, mais à présent que tout est connu et que la ministre a exposé l'accord, j'estime que les négociations ont été menées adéquatement. La loi sur les provisions nucléaires a

Er werden reeds heel veel vragen gesteld over de *strike price* en dergelijke. Daarover ga ik niets meer zeggen. Ik wil het nog even hebben over de situatie van het personeel. Kunt u daarover vandaag reeds iets melden?

Mevrouw Dierick vroeg of de overheid twee keer langs de kassa zal passeren. Wat zijn de risico's dat wij niet langs de kassa passeren? Wij gaan er immers vanuit dat dit geld zal opbrengen voor de overheid, maar waar zitten de risico's?

Ik hoor hier vandaag kritiek van sommige partijen. De collega van de N-VA zegt dat hij meer centrales wilde. Als ik dat hoor, vraag ik mij af wat er vandaag anders zou zijn met de N-VA in de regering? Eigenlijk kennen wij dat antwoord, want dat antwoord staat op haar website, namelijk de paars-gele startnota. Dat was een akkoord tussen onze partij, de PS en de N-VA. Mijnheer Wollants, ik hoef het eigenlijk niet voor te lezen, want u weet wat erin staat. Daar staat in: "Wij gaan in overleg met de exploitant van de twee kerncentrales, Doel 4 en Tihange 3, hun levensduur verlengen." Dat is hetgeen hier vandaag gebeurt.

Als u vandaag zegt dat er wel wat meer centrales hadden mogen zijn, wees dan een beetje ernstig. De wereld zou er vandaag met u in de regering exact hetzelfde hebben uitgezien. We zouden alle onze tijd hebben gebruikt om die twee centrales te verlengen. Dat is toch duidelijk geworden uit de onderhandelingen die zijn gebeurd.

U hebt wel gelijk als u zegt dat we nog weinig in handen hebben om nog meer te onderhandelen. Ik denk dat ook. Ik denk dat het tijd is om dit hoofdstuk af te sluiten, om dit dossier goed af te ronden en om de verlenging in orde te maken. We mogen geen tijd meer te verliezen om datgene te doen wat echt nodig is: de energietransitie.

Het is ook heel duidelijk dat ENGIE geen vragende partij is om de centrales verder open te houden. Met zo'n partner aan tafel is het bijzonder moeilijk om te onderhandelen. Laat ons nu verder werken aan de transitie. Er is nog werk genoeg te doen. Laat ons werken aan een goede garantie om ervoor te zorgen dat de vervuiler betaalt. Dat is voor ons bijzonder belangrijk. Ik zou zeggen: vooruit met de geit.

01.20 Georges Dallemagne (Les Engagés): Madame la ministre, merci pour vos explications. Je ne serai pas long puisque mes collègues ont déjà posé une série de questions.

Mon collègue Verduyck a dit que ce n'était pas facile car ENGIE n'était plus demandeur. ENGIE avait estimé qu'il fallait conclure il y a trois ans et le temps perdu a fait que vous avez dû négocier le dos au mur.

Il y a un double accord: vous étiez demandeur de prolonger deux réacteurs et ENGIE a mis dans la balance les obligations liées aux déchets nucléaires.

Il est intéressant de savoir si ce deal est un bon deal. C'est une étape indispensable et il fallait la franchir même si on était dos au mur. La question est de savoir si on a payé le bon prix par rapport à cette étape et si on est sorti de l'ornière. Ce sont les deux questions.

Sur la première question, je ne peux pas entendre ce que j'entends depuis quelques jours, à savoir que le principe du pollueur payeur aurait été respecté. Cela n'est pas vrai. La bonne réponse est qu'on n'en sait rien. On peut avoir des hypothèses selon lesquelles, avec ces

constitué un instrument efficace pour parvenir à ce résultat.

La ministre peut-elle fournir des explications sur la situation du personnel?

Nous partons du principe que cet accord rapportera de l'argent à l'État, mais où se situent les risques?

M. Wollants affirme que davantage de centrales auraient dû être maintenues en service. Sur le site de la N-VA, je lis dans la note de départ dont avaient jadis convenu la N-VA et le PS que la durée de vie de Doel 4 et Tihange 5 serait prolongée en concertation avec l'exploitant. Tout aurait été exactement pareil avec la N-VA au sein du gouvernement. Tout le temps aurait été utilisé pour maintenir les deux centrales en activité. Il est cependant exact que nous n'avons plus beaucoup d'éléments en main pour négocier davantage. La société ENGIE elle-même n'est pas demandeuse d'une prolongation.

Il est temps de clore ce dossier et de poursuivre la transition énergétique. Œuvrons à des garanties solides pour faire en sorte que le pollueur paie.

01.20 Georges Dallemagne (Les Engagés): Dit akkoord had drie jaar geleden rond moeten zijn! Dat tijdverlies heeft ervoor gezorgd dat u met de rug tegen de muur stond bij deze onderhandelingen. Het is een tweeledig akkoord: u wilde twee reactoren langer openhouden en ENGIE heeft daar zijn verplichtingen in verband met het kernafval tegenover gezet. Dat was een onvermijdelijke kaap die gerond moest worden, zelfs met de rug tegen de muur. Maar werd daar de juiste prijs voor betaald?

Wordt het principe 'de vervuiler betaalt' nageleefd? Daar hebben we het raden naar. Een van de hypothesen is dat we er zullen raken met die 15 miljard euro, tegen 2070

15 milliards qui seraient valorisés d'ici 2070 à 60 milliards, on pourrait s'en sortir. Mais on peut très bien ne pas s'en sortir et avoir des coûts plus importants. Le risque – au-delà du risque "volume" – sera sur la tête du gouvernement, c'est-à-dire des citoyens.

Vous dites que vous avez pris une prime de risque de 43 %. Il serait intéressant de savoir si vous avez pris le *worst case scenario*. Certains collègues l'ont dit, en quatre ans, le coût de l'enfouissement est passé de 8 à 12 milliards, c'est-à-dire qu'il a évolué de 50 %. Ici, on a une prime de risque de 43 %, qui est donc inférieure à cette évolution du coût de l'enfouissement. Je pense qu'il y a là un risque très sérieux et je n'ai pas entendu de votre part des éléments qui me permettraient d'être rassuré.

En outre, je n'ai pas compris si vous aviez essayé de négocier de telle sorte que ce risque ne soit pas entièrement à charge du gouvernement. Y a-t-il eu la tentative de faire en sorte que ce risque ne passe pas complètement – en dehors du risque "volume" – à charge du gouvernement? Avez-vous mis cela sur la table ou avez-vous d'emblée accepté ce deal où le risque relatif au traitement des déchets serait définitivement à charge du gouvernement?

En tout cas, c'est une grosse spéculation boursière.

Je vous ai aussi entendue dire que si SYNATOM s'est planté l'année passée sur leurs actifs, ce n'est pas un exemple à suivre. Mais nous n'avons pas nécessairement beaucoup d'expérience en matière de gestion d'un tel fonds souverain et donc le risque n'est pas mince. Je ne vois pas ce qui me permettrait d'être rassuré sur le fait qu'on est face à une grosse spéculation boursière pour l'avenir.

Ensuite, on parle beaucoup de la relance de ces deux réacteurs pour l'hiver 2025, mais je trouve qu'ENGIE est beaucoup plus prudente dans sa communication que le gouvernement à cet égard. Elle mentionne en effet que cela aura lieu "sous réserve de la mise en œuvre effective d'un assouplissement annoncé de la réglementation". Il n'y a de sa part qu'une promesse de faire de son mieux, mais pas de garantie de pouvoir relancer ces deux réacteurs à temps pour l'hiver 2025. Dans la perspective d'un scénario négatif, où ces réacteurs ne redémarreraient pas, quelle est la possibilité d'éviter les difficultés d'approvisionnement pour cet hiver-là?

On parle beaucoup d'une prolongation de dix ans mais ENGIE ne se prononce pas sur ce sujet. J'imagine que les travaux qui sont entrepris pour la relance de ces réacteurs le sont pour une vingtaine d'années plutôt que pour dix ans. Le confirmez-vous? La décision d'un délai de dix ans serait alors uniquement politique et non technique. En cas de modification de la volonté politique, ces deux réacteurs pourront-ils rester en activité plus que dix ans?

En ce qui concerne le coût de la prolongation, j'ai lu qu'il se situerait entre 1,6 et 2 milliards d'euros. Mme Marghem s'est étonnée de ce montant, étant donné les mises à niveau qui ont eu lieu.

Quel sera l'apport du gouvernement et d'ENGIE dans le coût de cette prolongation? Quelle sera la part de chacun dans cette prolongation? Comment cela va-t-il se passer?

Le *straight price* garanti aux actionnaires, avec un rendement sur capital de 7 %, me semble élevé. Je rappelle que le taux sur les comptes

60 milliard euro. De kosten zouden echter heel goed hoger kunnen uitvallen. Het risico ligt bij de regering, met andere woorden bij de burgers.

Bent u voor de risicopremie uitgegaan van het worstcasescenario? In vier jaar tijd zijn de kosten voor de berging van 8 tot 12 miljard euro opgelopen, dat is de helft meer. De risicopremie van 43 % is dus lager dan die kostenstijging. U geeft ons geen geruststellende informatie.

Hebt u onderhandeld of hebt u van meet af aan ingestemd met die deal waarbij het risico in verband met de afvalverwerking definitief ten laste van de regering zou komen? Het is sowieso een enorme beursspeculatie. We hebben weinig ervaring met het beheer van een staatsfonds en het risico is niet min.

ENGIE laat zich heel voorzichtig uit door te zeggen dat de twee reactoren tegen de winter van 2025 weer opgestart zullen worden voor zover de regelgeving effectief versoepeld wordt. Dat is dus niet meer dan een belofte. Hoe kan men in geval van een negatief scenario voorkomen dat er zich die winter bevoorradingsproblemen voordoen?

ENGIE spreekt zich niet uit over de verlenging met tien jaar. Bevestigt u dat er voor de werken voor de heropstart van die reactoren rekening gehouden wordt met het feit dat ze een twintigtal jaar in bedrijf zouden kunnen blijven?

Het prijskaartje voor het langer openhouden van die kerncentrales zou 1,6 à 2 miljard euro bedragen. Hoeveel zullen de regering en ENGIE respectievelijk bijdragen in de kosten?

De uitoefenprijs garandeert de aandeelhouders een rendement van 7 % op het kapitaal. Is dat fatsoenlijk als men dat vergelijkt met het rendement van bijvoorbeeld de spaarrekeningen? Hebt u daarover externe adviezen ingewonnen?

d'épargne est aujourd'hui d'un peu plus de 1 %. Vous avez dit que vous aviez demandé des avis extérieurs à ce sujet? Ce rendement garanti sur capital vous semble-t-il décent par rapport au rendement que peuvent avoir les citoyens sur leur compte épargne?

Vous avez dit que le combustible était acheté. J'aurais voulu en savoir un peu plus à ce sujet. À qui a-t-on acheté ce combustible? Pour combien d'années? Pour quel montant? Si j'ai bien compris, c'est ENGIE qui l'a acheté. Mais je souhaiterais savoir quand il sera disponible, pour combien de temps, à quel prix et à qui?

Par ailleurs, vous avez déclaré que vous aviez sécurisé notre avenir énergétique. Certains se sont réjouis d'avoir, enfin, un cap clair en matière d'avenir énergétique. Pour ma part, j'estime qu'il s'agit d'une étape intéressante sur le plan de la sécurité d'approvisionnement, même si, comme je l'ai évoqué, il y a des risques financiers.

Cependant, comme Elia l'a souligné le lendemain de votre accord historique, on est loin d'une garantie et d'une sécurité en la matière. La question de l'avenir de l'ensemble de notre parc nucléaire et de la disponibilité d'une énergie pilotable continue donc à se poser. Ces deux gigawatts, c'est une étape mais on est loin du compte en matière de sécurité d'approvisionnement pour l'avenir.

Le débat doit donc rester ouvert. En effet, vous avez dit que le débat était clos. Vous l'aviez déjà dit, il y a quatre ans au moment de la prise de fonction du gouvernement; je ne voudrais pas que l'on répète la même erreur aujourd'hui en tenant les mêmes propos. Le débat sur le nucléaire est, en effet, loin d'être clos. Cette option doit évidemment se trouver sur la table, si on veut être sérieux et raisonnable en matière de sécurité d'approvisionnement, de coût de l'énergie pour les citoyens et de décarbonation de cette énergie.

01.21 Christian Leysen (Open Vld): Mevrouw de minister, ik denk dat we blij mogen zijn dat we een akkoord hebben. Dat lost natuurlijk niet alles op, maar het is toch een heel belangrijke stap wat betreft de voorradingszekerheid. Er is nog werk aan de winkel en we zullen dit verder bekijken als we de studie van Elia onder ogen krijgen.

Als ik dat van de zijlijn bekijk, dan hebben de langere onderhandelingen betere resultaten opgeleverd dan oorspronkelijk verwacht of nagestreefd. De mensen van de CNV hebben daar ook een belangrijke rol in gespeeld.

De overheid is een belangrijke speler die ook zal bepalen welke technieken men toepast en die mee een impact kan hebben op het efficiënt behandelen van het afval. Het is goed dat er een kader is en dat de overheid daarin in de toekomst een rol speelt. Daar is een duidelijke risicofactor aan verbonden, maar zoals u gezegd hebt, is die iets minder groot dan in Duitsland. Ik wil daar een element aan toevoegen. Het verschil tussen het verwachte rendement en de kostenstijging is ook een risicofactor. Hoe is de evolutie van de kosten ingecalculeerd om van die 15 miljard 40 miljard te maken? Dat element is ook de reden waarom er een soort risicopremie moet zijn.

Ik heb de beurskoers van ENGIE Electrabel even bekeken. Als men die koersen bekijkt, kan men altijd de waarheid vinden, afhankelijk van wat men vergelijkt. Ik heb daar verschillen gezien. Drie maanden geleden stond de koers hoger dan gisteren. Op het moment waarop men dacht dat er een akkoord zou komen dat er uiteindelijk niet is gekomen,

Bij wie werd de kernbrandstof gekocht? Voor hoeveel jaar? Voor welk bedrag? Wanneer zal die beschikbaar zijn?

U hebt verklaard dat u onze energietoekomst veiliggesteld hebt. Het is een interessante stap, maar wel een met financiële risico's. Volgens Elia zijn we echter ter zake nog ver van een garantie en zekerheid verwijderd. De vraag over de toekomst van al onze kerncentrales en de beschikbaarheid van stuurbare energie blijft onbeantwoord.

Het debat over kernenergie blijft dus open, in tegenstelling tot wat u gezegd hebt. De optie moet op tafel liggen als we de continuïteit van de energievoorziening, de kostprijs van de energie en de decarbonisering ervan ernstig willen aanpakken.

01.21 Christian Leysen (Open Vld): Nous pouvons nous réjouir qu'un accord ait été trouvé. S'il ne résout pas tout, il constitue une étape importante pour garantir l'approvisionnement. Les négociations plus longues ont aussi débouché sur de meilleurs résultats que ce qu'on attendait au départ. L'État aura son mot à dire quant au choix des techniques utilisées pour traiter les déchets. Cela comporte un risque, mais il est moins important qu'en Allemagne. La différence entre le rendement attendu et l'augmentation des coûts constitue également un facteur de risque. Comment a-t-on tenu compte de l'évolution des coûts?

Il y a trois mois, ENGIE était mieux cotée en Bourse qu'hier. Si je considère l'évolution sur 10 ans, le cours est même inférieur d'un tiers à l'heure actuelle. Toutefois, le fait qu'il y ait un accord correspond bien à une situation où tout le

is hij gedaald en daarna hersteld. Als ik kijk naar andere periodes en op langere termijn, niet op één of twee jaar maar op tien jaar, dan staat die koers vandaag een derde lager. We kunnen er van alles in zien, maar het feit dat er een akkoord is, is een win-winsituatie.

Het is een win-winsituatie voor twee partijen die trachten iets zinvol te doen. De Belgische regering heeft nog geen beurskoers en ik weet ook niet of zij voor notering op de beurs een financiële rapportering kan opleveren die voldoende is, maar uiteindelijk is er wel een akkoord bereikt en een akkoord is goed als het goed is voor de twee partijen. Met dit akkoord kunnen we vooruit en de gemeenschap verdient eraan in een open economisch stelsel waar de markt werkt. Enkele spelers op de markt hebben de technologie, de techniciteit en het professionalisme om een aantal diensten en producten te leveren.

Er is heel duidelijk nog werk aan de winkel. Dit is echter ook een belangrijke stap. Zonder moeilijk te willen doen, de bewustwording is toch gegroeid dat wij het in onze energietransitie niet met hernieuwbare energie alleen redden of zullen kunnen redden. De meningen daarover verschillen vandaag nog en iedereen mag zijn akte van geloof nog eens belijden. Misschien was het optimisme te groot. Hernieuwbare energie zal belangrijk zijn, maar uiteindelijk evolueren we naar een koolstofarme energiebevoorrading. Wellicht – ik druk me heel voorzichtig uit – is dit ook een stap die in de volgende jaren leidt tot investeringen in nieuwe vormen van kernenergie. Daarmee wordt de technische knowhow gevaloriseerd die in dit land aanwezig was en gelukkig nog steeds is, want ook dat is een deel van de energieonafhankelijkheid.

Persoonlijk denk ik dat niets zaligmakend is, dus ik ben voorstander van diversificatie. Alle energiebronnen hebben voor een stuk voordelen en voor een stuk nadelen. We zullen echter gedeeltelijk geopolitieke onafhankelijkheid kennen. Grondstoffen zijn er altijd, maar ik hoop dat dit een stap is naar een duurzaam energiebeleid in Europa.

01.22 Minister **Tinne Van der Straeten**: Mijnheer de voorzitter, collega's, ik overloop met u graag de verschillende vragen.

Ten eerste, de transparantie. Dat is geen principiële kwestie, maar een tijdskwestie. Ik ben hiervoor absoluut nog beschikbaar voor 21 juli, maar we moeten met ENGIE nog één en ander nagaan. Veel vragen verdienen dat er verder op wordt ingegaan, maar dat is wel gemakkelijker met de teksten bij de hand.

Nog even over de cijfers waarmee dikwijls wordt gegoocheld. De kosten van de ontmanteling, van de conditionering en alle kosten tot aan de transfer zijn integraal ten laste van ENGIE. Daarvoor blijft ENGIE provisies aanleggen die onder de controle van de Commissie voor nucleaire voorzieningen blijven. Ze worden driejaarlijks herzien en worden vandaag geschat op 8 miljard.

Dan is er het beheer van het afval. Daarvoor zijn er provisies ten belope van 10,5 miljard. Mijnheer Warmoes, u heeft gezegd dat ze in een pot zaten. Ik verwijs naar het debat in het Parlement over de wet op de herziening van de nucleaire provisies. Waarom hebben we die moeten aanscherpen en wijzigen? Waarom werd die unaniem door het Parlement aangenomen? Omdat die provisies niet in de pot zaten, maar voor een deel op een rekening in Luxemburg stonden en voor een deel in de boeken van ENGIE zaten en uitgeleend waren. Wat was het doel van de wet op de nucleaire provisies? De eerste herziening sinds 2003? De bedoeling was dat die op een ritme bepaald in de wet zouden

monde est gagnant.

Nous avons pris conscience que, dans le cadre de notre transition énergétique, nous ne pourrions pas nous en sortir uniquement grâce aux énergies renouvelables. Nous faisons peut-être preuve d'un optimisme excessif. Les énergies renouvelables seront importantes et nous évoluerons *in fine* vers un approvisionnement énergétique à faible émission de carbone. Cette situation entraînera probablement, dans les années à venir, des investissements dans de nouvelles formes d'énergie nucléaire. Ce faisant, le savoir-faire technique est valorisé dans ce pays.

Je suis favorable à la diversification. Toutes les sources d'énergie présentent des avantages et des inconvénients. Toutefois, nous visons également l'indépendance géopolitique en Europe et il peut s'agir d'une prochaine étape dans ce cadre.

01.22 **Tinne Van der Straeten**, ministre: S'agissant de la question de la transparence, nous devons encore vérifier certains points avec ENGIE. C'est une question de temps. Nous examinerons de nombreuses questions de manière plus approfondie, mais il est plus facile, pour cela, d'avoir les textes sous la main.

Tous les coûts de démantèlement et de conditionnement des déchets nucléaires et tous les coûts jusqu'au transfert restent intégralement à charge d'ENGIE. À cette fin, ENGIE continue de constituer des provisions, sous le contrôle de la CPN. Ces provisions sont revues tous les trois ans et sont actuellement estimées à 8 milliards d'euros. Par ailleurs, des provisions ont été constituées à hauteur de 10,5 milliards d'euros pour la gestion des déchets nucléaires. Le Parle-

worden terugbetaald en ter beschikking zouden zijn binnen België om de verplichtingen af te dekken. Nu hier op een populistische manier stellen dat die al in de pot zaten, klopt niet. Die waren berekend. Een provisie wordt altijd berekend rekening houdend met *contingencies* en andere. Voor 10,5 miljard aan provisies was al bepaald en daar bovenop komt de risicopremie van 4,5 miljard. Als men dat samentelt, is dat minstens 23 miljard. Dat reflecteert de nominale kosten van 60 miljard. Over die cijfers hebben we het.

Mijnheer Wollants, inderdaad, NIRAS en de CNV hebben niet aan de individuele bedragen gewerkt, wel aan het model dat ze hebben afgeleverd en op de gevolgde werkwijze. NIRAS heeft hand in hand met ons gewerkt om alle technische karakteristieken op te lijsten, wat hen vervolgens heeft toegelaten om te kunnen beoordelen of we al dan niet binnen het model zijn gebleven. Door verder te gaan in de techniciteit, kan men immers ook risico's beperken.

Ik wil er toch aan herinneren dat er in dit land geen acceptatiecriteria bestonden, tenzij in een aantal contracten die bilateraal waren afgesproken. Deze commissie, dit Parlement heeft de wet op de acceptatiecriteria goedgekeurd. Dat heeft ons gehinderd en daarnaar heeft mevrouw Buyst verwezen. Dit was immers braakliggend terrein, dat was niet voorbereid. Wij hebben nu de fundamenten gelegd en ik kan alleen mijn diepste respect uiten voor de geweldige expertise van NIRAS, mijn administratie en de Commissie voor nucleaire voorzieningen, die samen met de Belgische Staat in dit proces zijn gestapt en hun expertise hebben aangereikt om dit op een zo goed mogelijke manier af te ronden. Dat heeft ertoe geleid dat we vandaag wel degelijk over transfercriteria beschikken. We zullen dus op het moment van de overdracht kunnen beoordelen of de verpakking zoals ze wordt aangeleverd ook daadwerkelijk voldoet. Dat is nog altijd de beste manier om de risico's voor de Belgische Staat af te zekeren.

Mijnheer Wollants, NIRAS en de CNV hebben de documenten gekregen en vooral NIRAS heeft veel documenten *in the loop* kunnen blijven volgen. Men kan namelijk geen technische criteria opleveren als men niet weet in welke context men werkt. En cours de route is er altijd hand in hand gewerkt.

Er zijn ook veel vragen gesteld over de industriële keuzes. Zoals ik in mijn inleidende uiteenzetting heb vermeld, houdt een provisie rekening met een aantal onzekerheden. Om de risicopremie te bepalen, hebben we rekening gehouden met bijkomende onzekerheden, bijvoorbeeld een andere diepte, kostenstijgingen of een andere probabiliteit. Daarmee is stuk voor stuk rekening gehouden.

Mijnheer Wollants – die inmiddels naar buiten gegaan is – had gesuggereerd om het plafond dat wordt betaald, namelijk 15 miljard euro, ook onderhevig te laten zijn aan de driejaarlijkse herzieningen door de CNV om de vinger aan de pols te houden. Ik verwijs naar de verklaringen van de voorzitter van de CNV in *L'Echo* en naar wat mijn administratie al verschillende keren heeft aangereikt.

Kevin Welch, de voorzitter van de CNV, suggereerde in de krant dat er nu gewerkt moet worden met een gesloten enveloppe. Er is inderdaad die 15 miljard die betaald wordt. Er moet ook een orgaan opgericht worden waarin de verschillende actoren met elkaar praten, om dat te kunnen opvolgen, om die vinger aan de pols te hebben.

ment a renforcé la loi sur les provisions nucléaires, car une partie de ces provisions se trouvait sur un compte au Luxembourg et une autre partie avait été prêtée. Cette loi renforcée avait pour objectif de faire en sorte que ces provisions soient remboursées et soient disponibles en Belgique afin de couvrir les engagements. Ces sommes ne se trouvaient donc pas du tout dans une cagnotte, elles avaient simplement été calculées.

En plus des provisions de 10,5 milliards d'euros déjà calculées vient s'ajouter une prime de risque de 4,5 milliards d'euros. Globalement, nous arrivons donc à 23 milliards d'euros au minimum, ce qui reflète le coût nominal de 60 milliards d'euros. L'ONDRAF et la CPN se sont basés sur un modèle comprenant toutes les caractéristiques techniques, qui ont également été confrontées aux hypothèses de ce modèle.

Dans ce pays, il n'existait pas de critères d'acceptation, sauf dans certains contrats bilatéraux. Entre-temps, le Parlement a approuvé légalement les critères d'acceptation, de sorte que nous disposons à présent de critères de transfert. Cela nous permettra, au moment du transfert, d'évaluer si l'emballage proposé est suffisant. C'est le meilleur moyen de couvrir les risques pour l'État belge.

La CPN et l'ONDRAF ont reçu les documents et l'ONDRAF en a assuré le suivi. Il est en effet impossible de convenir de critères techniques si l'on ignore dans quel contexte on travaille.

Pour la détermination d'une provision, on tient toujours compte de certaines incertitudes. Pour la détermination d'une prime de risque, nous avons tenu compte d'incertitudes supplémentaires, par exemple en ce qui concerne la profondeur d'enfouissement, les augmentations des coûts ou une autre probabilité.

Ik ben er absoluut van overtuigd dat wij dat op die manier moeten aanpakken. Dat moet desnoods niet het geijkte proces van de driejaarlijkse herzieningen volgen, maar moet een methode *sui generis* worden. In dit kader heb ik reeds gezegd dat NIRAS een eigen wet verdient. De governance van NIRAS wordt nog steeds geregeld door de wet op de budgettaire voorstellen uit 1979-1980. Die is ondertussen een beetje onleesbaar geworden, omdat wij steeds bijkomende artikelen moeten invoegen. Wij zouden dit eruit moeten kunnen halen en de governance van NIRAS en de governance van dit project opnieuw vorm moeten geven.

U had ook veel vragen over het beheer van de 15 miljard. Wie gaat dat doen? Welke bevoegde minister? Ik heb bij het begin van mijn presentatie gezegd dat dit nu de volgende werf is om uit te klaren. Ik heb hier kamerbreed, van u allemaal, zowel meerderheid als oppositie, gehoord dat wij ervoor moeten zorgen dat die middelen niet voor iets anders kunnen worden gebruikt dan datgene waarvoor ze bedoeld zijn. Dit wil zeggen dat wij de nodige *ringfencing* zullen moeten invoeren. Ik denk niet dat het beheer moet worden toevertrouwd aan of de ene of de andere minister. Er moet een heel specifieke governancestructuur komen, om te bekijken hoe wij dit moeten doen.

Mijnheer Wollants, het statuut van de overdracht is niet veranderd. De slides blijven gerespecteerd. De kosten pretransfer zijn voor ENGIE Electrabel.

Met betrekking tot de verschillende vormen van opslag, nat en droog, vroeg u of het zal gebeuren zoals in Doel. Inderdaad, dat zal zo gebeuren. In Tihange zijn er werken nodig aan dat DE-gebouw. Er werd bepaald dat dit onder de verantwoordelijkheid blijft van ENGIE Electrabel. Merk dus ook op dat dit uit de *cap* komt, want het gaat eigenlijk over afvalbeheer. Sommigen vroegen hoe wij de risico's van de Belgische Staat kunnen beperken. Dat kan bijvoorbeeld hiermee. Het was een belangrijke verworvenheid in de onderhandeling. Het DE-gebouw blijft onder de verantwoordelijkheid van ENGIE Electrabel.

Het ontmantelen van die gebouwen na transfer zit inderdaad in de *cap*. Het gaat om niet-besmette, niet-actieve gebouwen waarin de bestraalde splijtstof in blinde *canisters* zit. De ontmanteling staat dus eigenlijk gelijk aan het afbreken van het gebouw.

Wat de rendementsgarantie betreft, dat gaat over de IRR. Dit zit vervat in de *strike price*.

Velen hebben hier gevraagd naar het kostenplaatje. Momenteel wordt het noodzakelijke budget voor die werken geraamd op 1,8 miljard. Ik hoop dat mevrouw Marghem gelijk krijgt. Zij verbaasde zich over de vooropgestelde bedragen omdat een en ander vroeger veel goedkoper is gebeurd. Dat is een argument dat wij ook hebben opgeworpen. We kunnen alleen hopen dat de wens van mevrouw Marghem werkelijkheid wordt, want dat is per definitie een goede zaak voor de Belgische Staat, voor de belastingbetaler en voor ons allemaal.

Mevrouw Dierick, u heeft gevraagd wat er in de weg staat om dat allemaal te bepalen. Welnu, het FANC. Het FANC staat daarbij natuurlijk niet in de weg, maar er komt een *strike price* die wordt bepaald op basis van de reële kosten. Om de reële kosten te kennen, moet uiteraard het gehele plan van de werkzaamheden voltooid zijn. ENGIE is daarover in gesprek met het FANC.

M. Wollants a suggéré que le plafond de 15 milliards d'euros soit également revu tous les trois ans par la CPN. Nous devons effectivement travailler avec une enveloppe fermée à présent. De même, il faudra créer un organe au sein duquel les différents acteurs pourront assurer le suivi. Ce suivi ne doit pas nécessairement être opéré par le biais de la procédure d'usage des révisions triennales, dès lors qu'il peut aussi être assuré par le biais d'une méthode *sui generis*. Pour ce faire, nous devrions redéfinir la gouvernance de l'ONDRAF dans une loi distincte, dès lors que cet aspect est toujours régi aujourd'hui par la loi du 8 août 1980 relative aux propositions budgétaires 1979-1980.

Nous devons maintenant clarifier davantage la manière dont la provision de 15 milliards d'euros doit être gérée. Tous les membres de la Chambre sont d'accord pour dire que ces fonds ne peuvent être utilisés à d'autres fins. Cela signifie que nous devons les affecter à l'objectif convenu. La gestion ne doit pas être confiée à un ministre. Nous devons élaborer une structure de gouvernance très spécifique à cet égard.

Le statut du transfert n'a pas changé. Les coûts préalables au transfert restent à la charge d'ENGIE.

Les déchets doivent être livrés sous forme sèche, tels qu'ils sont déjà stockés à Doel. Cette caractéristique signifie effectivement que des travaux doivent encore être effectués au bâtiment DE à Tihange. ENGIE doit assumer les risques liés à ces travaux. Nous limitons, de cette manière aussi, les risques pour l'État belge.

Le démantèlement des bâtiments non contaminés, où la matière fissile irradiée est stockée dans des fûts aveugles, s'inscrit également dans le plafond.

La garantie de rendement porte sur le TRI et est contenue dans le prix

Een andere vraag betrof het reglementaire kader voor het KB. Dat staat inmiddels op de website en is nu dus bekend. Alle werken die moeten gebeuren, uiteraard ook de LTO-werken, gebeuren onder controle van het FANC. Dat is meteen een bijkomende reden waarom we het FANC buiten de onderhandelingen hebben gehouden. Zoals iemand heeft aangegeven, is het FANC een onafhankelijke regulator. We gaan in geen geval het FANC onder toezicht plaatsen. Vandaar dat er op een aantal punten expliciet is gesteld: “onder controle van het FANC”, “*without prejudice to*”, enzovoort. Daarin schuilt het specifieke element van dit akkoord.

De verkoopstrategie van de stroom moet nog verder worden bepaald. Op dit moment gaan we uit van een day-ahead verkoopstrategie, maar zoals hier terecht is opgemerkt heeft dat gevolgen. Een day-ahead verkoopstrategie is niet wat er in eerdere overeenkomsten is afgesproken, met uitzondering van bepaalde korte periodes voor een bepaalde centrale. We behouden ons alsnog het recht voor om te bekijken of dat dan wel de meest gewenste strategie is, dan wel of er rekening moet worden gehouden met nog andere belangrijke zaken.

In antwoord op de vraag of eventuele derden aan boord blijven, kan ik antwoorden dat dit klopt. ENGIE heeft al lang een overeenkomst met EDF Luminus. Het is ook daarom dat het in de eerste plaats aan ENGIE is om te bepalen of het nodig is om EDF Luminus erbij te betrekken.

Het is duidelijk dat onafhankelijk van de structuur de Belgische Staat geen twee keer zal onderhandelen. ENGIE heeft er zich in het bereikte akkoord ook toe verbonden alles eraan te doen om het akkoord met EDF Luminus te behouden. Het is eigenlijk een vorm van sterkmaking die hier aan de orde is.

De rol van de CREG zal hoofdzakelijk heel belangrijk zijn voor de kostencontrole. Zij heeft alle expertise daartoe al opgebouwd. Dat is ook de reden waarom de CREG in de onderhandelingen an sich niet werd betrokken. Uiteraard hebben wij in de loop van de gesprekken informele contacten onderhouden met de CREG en hebben we ook bij de CREG afgetoetst in welke mate zij ons al dan niet kon helpen, alsook wat zij al dan niet nodig zou hebben om de kostencontrole te kunnen uitvoeren in een later stadium. Inzake de hedgingstrategie, de verkoopstrategie en andere punten hebben we bijvoorbeeld altijd heel goed samengewerkt en een beroep kunnen doen op de expertise van de CREG, onder andere ook in het kader van de overwinsten, waarin de hedgingstrategie ook een heel bijzonder element was.

Er waren ook vragen over de timing en over de stappen die nu precies zullen volgen.

Tussen nu en 20 juli 2023 en 30 oktober 2023 gaat het over het vertalen van het akkoord in juridische teksten. Grosso modo betekent dit dat advocaten nog over de teksten moeten gaan. Dat is een heel omvangrijk werk. Dat zal ook vele honderden pagina's tekst zijn. Daarom is dat op die manier geregeld.

Er moeten natuurlijk ook nog andere zaken gebeuren. Tijdens de plenaire vergadering werd er bijvoorbeeld ook gesproken over de wet op de herziening van de kernuitstap. Dat is, zoals ik ook tijdens de plenaire vergadering heb aangegeven, een traject dat in principe losstaat van het akkoord. Het volgt zijn eigen weg met een eigen MER en dies meer.

d'exercice.

À l'heure actuelle, le budget nécessaire aux travaux est estimé à 1,8 milliard d'euros, mais j'espère bien entendu que Mme Marghem aura raison et que ces travaux pourront s'avérer moins onéreux.

Pour déterminer le prix d'exercice définitif, nous devons connaître les coûts réels. Pour ce faire, tous les travaux doivent être terminés. ENGIE est actuellement en discussion avec l'AFCN à ce sujet.

Tous les travaux réalisés dans le cadre de la LTO s'effectueront sous le contrôle de l'AFCN. C'est pourquoi nous avons maintenu l'AFCN en dehors des négociations, afin qu'elle puisse agir en qualité de régulateur indépendant. En aucun cas, nous ne placerons l'AFCN sous surveillance.

Il convient d'encore élaborer la stratégie de vente de l'électricité. À l'heure actuelle, nous partons d'une stratégie *day-ahead*, mais cette stratégie a des conséquences. Nous nous réservons encore le droit d'examiner s'il s'agit de la stratégie la plus indiquée.

ENGIE a depuis longtemps un accord avec EDF Luminus. ENGIE a également pris l'engagement de tout mettre en œuvre pour maintenir l'accord avec EDF.

La CREG jouera un rôle important pour le contrôle des coûts. Au cours des négociations, nous avons entretenu des contacts informels avec la CREG afin d'évaluer ce dont elle avait besoin pour procéder au contrôle des coûts à un stade ultérieur.

D'ici au 20 juillet 2023 et au 30 octobre 2023, l'accord sera traduit en textes juridiques. Il y a également la loi sur la révision de la sortie du nucléaire. Il s'agit d'un processus distinct de l'accord. Nous nous entretenons dès à présent avec la Commission européenne, comme nous l'avons déjà fait pendant les négociations, précisément pour

Het gaat ook over het striktere contractuele kader dat moet worden bepaald. Mevrouw Dierick heeft daaraan de vraag gekoppeld waarom een en ander binnen de Europese Commissie zo lang moet duren. Dat duurt echter helemaal niet zo lang. Wij spreken nu al met de Europese Commissie en we hebben dat tijdens de hele duur van de onderhandelingen gedaan. Het is immers heel belangrijk om aan te voelen waar de *contraintes* voor de Europese Commissie liggen, waarmee we rekening moeten houden om achteraf tijd te winnen. Dat hebben we ten andere in alle Europese dossiers die we tijdens de huidige legislatuur hebben behandeld, op die manier gedaan om te vermijden dat een dossier hopeloos geblokkeerd geraakt en er op die manier hopeloos tijd wordt verloren, wat we vorige keer hebben ervaren. We hebben dat gedaan voor de energienorm en voor de Levelized Cost of Energy (LCOE) van wind op zee. We hebben dat ook, meerdere keren zelfs, gedaan voor het CRM. Herinner u de aanpassing van het CRM, met name het CRM goedgekeurd op basis van de volledige kernuitstap. We hebben in de commissie ook gesproken over de kernuitstap waarbij voor 2 GWh nucleaire energie werd behouden, waarover wij een globaal akkoord hadden met de Europese Commissie. Nu pas wordt de notificatie gedaan, omdat er daarvoor eerst een *ad and flex* moest zijn, die bevestigt dat de nood er effectief was. We hebben niet gewacht tot 31 oktober om de Europese Commissie te contacteren en te vragen om een vergadering te beleggen. Die vergaderingen zijn al lopende, omdat we geen dag te verliezen hebben en we dat traject op een pittig tempo moeten afronden, zoals het CRM, in minder dan twaalf maanden. Dat vereist dat er voorsprong wordt genomen en dat er al informeel met de Europese Commissie wordt gepraat.

Er was enige consternatie over een tweet van Jeremie Vaneeckhout. In mijn beleving heeft hij niets anders gebruikt dan de cijfers die wij op de persconferentie hebben gegeven en die ik heb vernoemd in de plenaire vergadering. U bent alleszins niet de laatste in de rij, integendeel. Ik denk dat ik hier voor het eerst een presentatie geef zonder foto's, die specifiek voor het Parlement is gemaakt.

Wat mevrouw Buyst zegt, klopt en ik zal het herhalen: dit is niet enkel mijn verdienste, maar in de eerste plaats de verdienste van het Parlement, en van de wetten die hier goedgekeurd werden tijdens deze legislatuur. De wet op de acceptatiecriteria is hier goedgekeurd, alsook de wet op de nucleaire voorzieningen. Dat geldt ook voor de milieueffectrapporten (MER) voor Doel 1 en Doel 2, die ervoor zorgden dat die centrales niet uitvielen. Het Grondwettelijk Hof had namelijk gezegd dat, indien de MER's niet waren aangepast tegen een bepaalde datum, beide centrales zouden moeten sluiten. Die beslissing werd door het Parlement genomen. Het Parlement heeft de MER naar zich toegetrokken, waardoor Doel 1 en Doel 2 verder konden functioneren. De nucleaire aansprakelijkheid, het protocol dat moest worden ingevoerd, werd hier goedgekeurd, in dit Parlement. Daarnaast waren er een aantal beslissingen van de Koning, bijvoorbeeld het eerste KB over de principebeslissing over de beleidsmaatregelen.

Het is de eerste keer dat een dergelijke beslissing is genomen. Er moeten er nog veel volgen, maar dit was de eerste. Vandaag spreken we over de verantwoordelijkheden van ENGIE Electrabel, maar er zijn ook nog de nucleaire passiva die al bestaan en die met dezelfde problemen worden geconfronteerd. Als we de ene gaan beheren, moeten we misschien ook overwegen wat we zullen doen met de andere.

Iemand zei dat we ook de efficiëntie van de afvalverwerking moeten bekijken. Weet dat het SCK een project heeft waarin wordt bekeken

éviter un blocage du dossier.

Le coprésident de Groen, M. Vaneeckhout, n'a utilisé sur Twitter que les chiffres que nous avons communiqués lors de la conférence de presse et que j'ai mentionnés en séance plénière. Par conséquent, le Parlement n'était certainement pas le dernier à être informé. D'ailleurs, cette présentation a été réalisée spécifiquement pour le Parlement.

Cet accord est avant tout à mettre au crédit du Parlement et de la législation qu'il a adoptée en la matière.

Des décisions doivent encore être prises. Des passifs nucléaires subsistent. Si nous décidons de gérer l'un, qu'allons-nous faire de l'autre? Le CEN a lancé un projet visant à limiter la durée de vie des déchets nucléaires. Avec le secrétaire d'État Dermine, j'ai veillé à mettre sur pied l' AISBL MYRRHA afin d'attirer les financements internationaux. Les projets suivants porteront sur les PRM.

Le démantèlement fait effectivement l'objet d'une révision tous les trois ans, le but étant de gérer les 15 milliards d'euros.

hoe de levensduur van nucleair afval kan worden beperkt. Er werd daarvoor echter niet in een statutair kader gewerkt. Dat vastgelopen dossier werd ondertussen ook losgetrokken door Thomas Dermine en mijzelf. De ivzw MYRRHA werd opgericht. Die moet het mogelijk maken om daarvoor internationale financiering aan te trekken. Er is geen enkel nucleair project dat wordt gefinancierd vanuit één land alleen. Het was een heel belangrijke stap dat we dat ook voor MYRRHA in orde konden brengen. De volgende projecten die op tafel komen, betreffen de SMR. Hoe verhouden die projecten zich tot elkaar en hoe gaan we daarvoor internationale financiering aantrekken?

Mevrouw Buyst, de ontmanteling wordt inderdaad elke drie jaar herzien. Het beheer van de 15 miljard euro en een eigen governance met *ge-earmarkte* middelen, maar weliswaar binnen de perimeter van de Staat, zijn de uitgangspunten.

M. Ravyts a demandé de réserver la partie qui a trait au Danemark aux questions suivantes. Néanmoins, je puis dire qu'avant la communication de ce même pays, j'ai pu m'entretenir avec mon homologue danois qui m'a assuré qu'il s'agissait d'un *redesign* visant à un atterrissage dans les délais. C'est pourquoi les Danois ont besoin de six mois. Ils sont, du reste, très confiants dans leur capacité à atteindre les différentes étapes du projet.

En réponse à Mme Hanus, la question des surprofits revenant à l'État ne fait pas partie de l'accord présent, car cela n'a rien à voir avec ENGIE. Bien entendu, il revient à l'État belge de décider ce qu'il fera de cet argent. En tout cas, je puis dire que ce gouvernement bénéficie d'un bon *track record*. Tout ce qui a été perçu à cause des prix élevés du gaz et de l'électricité a été reversé au consommateur. Au demeurant, l'État a encore payé une partie.

Ik heb altijd gezegd dat niemand zich mag verrijken. Wat al werd geïnd, is al teruggegeven onder de vorm van verlaagde prijzen.

Je suis favorable à ce que tout ce qui est perçu en matière énergétique serve aussi aux différents domaines de la politique énergétique.

Dan kom ik bij de vragen van de heer Van Lommel. De kostprijs van de verlenging werd ingeschat op 1,8 miljard euro, maar dat hangt af van de vereisten inzake nucleaire veiligheid en de controle door het FANC, wat uiteindelijk de definitieve kosten zal bepalen. Op basis van wat we nu weten, denken we aan een vork van een *strike price* tussen 65 en 75 euro. Dat moet nog verder worden verfijnd. De volgende stappen heb ik net toegelicht.

Mijnheer Ravyts, mijn Deense ambtgenoot heeft me verzekerd dat het over een *redesign* gaat met de bedoeling om binnen de termijnen te landen. De Denen hebben zes maanden nodig en hebben er het volste vertrouwen in dat ze de verschillende fasen van het project zullen kunnen afvinken.

Mevrouw Hanus, de overwinsten voor de Staat maken geen deel uit van het akkoord, dat heeft niets te maken met ENGIE. De Staat zal beslissen wat er met dat geld zal gebeuren. Alles wat geïnd werd als gevolg van de hoge gas- en elektriciteitsprijzen werd teruggegeven aan de consument.

Aucune des parties ne doit s'enrichir. Les sommes perçues ont déjà été restituées sous la forme d'un abaissement des prix.

Ik wil dat alles wat geïnd wordt op energievak terugvloeit naar de verschillende energiebeleidslijnen.

Le coût de la prolongation a été estimé à 1,8 milliard d'euros, mais il dépend des exigences en matière de sécurité nucléaire et du contrôle exercé par l'AFCN, qui paiera en fin de compte les coûts définitifs. À l'heure actuelle, on songe à un prix situé dans une fourchette de 65 à 75 euros, mais cette estimation devra encore être affinée.

Quant aux étapes suivantes, je viens de les exposer.

Je reviens aux questions de Mme Marghem. L'État belge n'a pas encore décidé qui va commercialiser sa part d'électricité produite. Electrabel peut le faire pour nous. Mais nous pouvons aussi attribuer cette tâche à quelqu'un d'autre. Il s'agit d'un sujet important auquel il faudra réfléchir dans un délai très court. Je ne pense pas que l'État belge assurera lui-même le *trading floor*. Il y a des gens beaucoup plus aptes pour ce faire que lui. Mais cela ne doit pas nécessairement être ENGIE Electrabel.

Nous avons conclu un accord avec ENGIE sur les questions pour lesquelles nous avons besoin de son accord. Mais, comme je l'ai dit, dans le cadre de notre organisation interne, un accord n'est pas nécessaire.

Dat was ook een vraag van mevrouw Dierick. Dat wordt verwacht voor het eind van dit jaar of het begin van volgend jaar. Het nu gesloten akkoord heeft zeer veel facetten. Het zal continu verder worden uitgevoerd, met inbegrip van de oprichting van die diverse vennootschappen.

Nous avons encore le temps de déterminer comment l'État belge va gérer cela. Il n'y a donc pas, à ce stade, d'avis de la Commission des normes comptables.

NuclearCo est le nom provisoirement donné à l'entité du groupe ENGIE qui exploitera les centrales nucléaires. Il s'agit actuellement d'Electrabel et il est probable qu'il en sera ainsi à l'avenir. En ce qui concerne les actifs qui y seront logés, nous voulons éviter d'éroder les principes de la loi sur les provisions nucléaires. C'est pourquoi nous avons inclus des garanties selon lesquelles NuclearCo restera un acteur européen fort qui pourra continuer à garantir les provisions, même après l'exploitation des centrales nucléaires.

Il n'est pas possible que seuls les actifs nucléaires soient conservés. Il n'est donc pas question de *bad bank*, ce qui fait toute la différence avec l'opération Bianca. Cette opération concernait uniquement des activités nucléaires dont, à la suite de la sortie du nucléaire, les revenus vont baisser et les coûts augmenter. Pour cette raison, nous avons déjà dit en janvier dernier, dans les *heads of terms*, qu'il fallait inclure des actifs européens dans ce périmètre.

En ce qui concerne le transfert des autorisations nucléaires, si une entité d'ENGIE autre qu'Electrabel finit par exploiter les centrales, les licences devront être transférées. Quoiqu'il en soit, l'entité qui exploitera les centrales nucléaires devra être un acteur européen fort disposant de garanties solides. Il existe un cadre législatif régulateur et c'est dans ce cadre qu'il faut agir.

J'en arrive à la question de savoir si l'AFCN et l'ONDRAF avaient donné leur accord définitif sur les critères de transfert. Il s'agit ici des critères de transfert contractuels. Nous voulons éviter à tout prix, monsieur Warmoes, que l'AFCN soit impliquée dans les négociations du contrat. Rien dans ce dernier n'affecte ses compétences. Elle pourra

De Staat heeft nog niet beslist of ENGIE Electrabel dan wel een andere instantie zijn deel van de opgewekte energie zal commercialiseren. Er moet dringend over dat belangrijke onderwerp nagedacht worden. De Staat zal waarschijnlijk geen beursvloer oprichten, want er bestaan organisaties die dat beter kunnen.

We hebben met ENGIE de aspecten waarvoor er een akkoord nodig is, vastgesteld. Dat is niet het geval voor onze interne organisatie. De oprichting van NuclearSub zal later plaatsvinden.

Cela aura lieu à la fin de cette année ou au début de l'année prochaine. L'accord qui vient d'être conclu comporte de très nombreuses facettes. Il sera mis en œuvre de manière continue, y compris en ce qui concerne la création des différentes sociétés.

We hebben de tijd om te bepalen hoe de Staat dat zal beheren. De Commissie voor boekhoudkundige normen heeft nog geen advies verstrekt.

NuclearCo is de voorlopige naam van de entiteit van ENGIE die de kerncentrales zal uitbaten. Momenteel is dat Electrabel en dat zal in de toekomst wellicht zo blijven. We hebben garanties ingebouwd opdat NuclearCo een sterke Europese speler blijft, die ook na de exploitatie van de kerncentrales de voorzieningen kan blijven garanderen. Het is niet mogelijk om enkel de nucleaire activa te behouden, waardoor deze operatie verschilt van de operatie-Bianca. In januari kondigden we al aan dat er Europese activa in de scope van dit project opgenomen dienden te worden. Indien de exploitatie van de centrales uitgevoerd wordt door een andere ENGIE-entiteit dan Electrabel, moeten de licenties overgedragen worden. De entiteit zal een sterke Europese speler moeten zijn die op stevige garanties kan bogen. Het regulerend wetgevend kader zal in acht genomen moeten worden.

toutes les exercer sans être liée par les accords de convention. Il n'y a d'ailleurs pas de désaccord à ce sujet. C'est un élément qui est clair pour les deux parties autour de la table, à savoir l'État belge et l'opérateur nucléaire.

L'ONDRAF a été impliqué dans les négociations pour nous soutenir grâce à son expertise technique. Les critères de transferts ont été élaborés par les experts de l'ONDRAF, en concertation avec Electrabel. Je profite d'ailleurs de l'occasion qui m'est donnée pour remercier, une nouvelle fois, tous les collaborateurs de l'ONDRAF qui ont fourni un travail gigantesque. On a fait plus de progrès en matière de politique de gestion des déchets radioactifs durant ces trois derniers mois que pendant les dix ou vingt années précédentes.

En ce qui concerne le cap "définitif" ou pas, il s'agit d'un montant fixe pour un volume fixe. Ce volume est déterminé sur la base des déchets historiques et des déchets futurs attendus. Je pense ici principalement au démantèlement de toutes les unités. Les déchets de démantèlement des LTO de Doel 4 et Tihange 3 seront facturés séparément et à part égale entre l'État belge et ENGIE. Si le volume est dépassé, un montant sera payé.

Quant aux déchets radioactifs des autres producteurs, le volume des déchets d'Electrabel utilisé pour déterminer le montant fixe ne comprend que ses propres déchets et non ceux d'autres producteurs de déchets. Par conséquent, le montant fixe payé par Electrabel pour ce volume ne couvre pas non plus le coût des déchets des autres producteurs de déchets.

Daar komen natuurlijk ook de passiva van de Staat bij kijken, waarover wij een *spending review* hebben laten lopen en waarvoor er eigenlijk dezelfde aandacht zou moeten zijn.

En ce qui concerne les combustibles usés de type MOX, tous les combustibles usés, à l'exception des LTO de Doel 4 et Tihange 3 pour les dix années à venir, ont été inclus dans les calculs, y compris le MOX. Une décision finale sur la gestion à long terme de ce type de déchets fait partie du débat public qui a été lancé cette année.

Lors de la détermination de la prime de risque, il a été tenu compte du fait que plusieurs scénarios sont possibles pour cette gestion à long terme.

Ik herhaal dat er vandaag geen industrieel plan bestaat. Dat komt omdat geen enkele van de voorgaande regeringen in die zin stappen heeft gezet of die stappen heeft kunnen beëindigen. Dat wil zeggen dat al de in het verleden gemaakte provisies steeds met het meest conservatieve scenario hebben gewerkt, het meest dure scenario, namelijk

We willen absoluut vermijden dat het FANC bij de onderhandelingen betrokken raakt. De deal heeft geen invloed op zijn bevoegdheden, die het kan uitoefenen zonder door de overeenkomst gebonden te zijn. Daarover is er geen meningsverschil. NIRAS werd ingeschakeld om ons met haar technische expertise te ondersteunen. De transfercriteria werden door deskundigen van NIRAS in overleg met Electrabel uitgewerkt. Ik dank de medewerkers voor hun werk, waardoor we enorme vooruitgang konden boeken in het beleid inzake het beheer van radioactief afval.

Bij de *cap* gaat het over een vast bedrag voor een vast volume. Het volume wordt bepaald op basis van het historisch afval en het bij de ontmanteling verwachte afval. De ontmanteling van de LTO van Doel 4 en Tihange 3 zal apart berekend worden en gelijk verdeeld worden tussen de Staat en ENGIE. Het afval van andere producenten wordt niet gedekt door het door Electrabel betaalde bedrag.

À cet égard, il faut également tenir compte des passifs de l'État, pour lesquels nous avons fait procéder à un examen des dépenses et auxquels la même attention devrait en fait être consacrée.

Alle verbruikte splijtstof, met uitzondering van de brandstof van de LTO van Doel 4 en Tihange 3, werd meegenomen in de berekeningen voor de komende tien jaar, met inbegrip van de MOX-splijtstof. Een definitieve beslissing over het langetermijnbeheer van dit type van afval maakt deel uit van het openbare debat dat dit jaar opgestart werd.

Voor de bepaling van de risicopremie werd er rekening gehouden met verschillende scenario's voor het langetermijnbeheer.

À défaut de plan industriel, toutes les provisions réalisées dans le passé ont toujours reposé sur le scénario le plus conservateur et le

de geologische berging. Om die provisies vast te stellen, werd al rekening gehouden met bepaalde onzekerheden.

Omdat we nu spreken over een plafond, hebben wij daaraan andere onzekerheden toegevoegd, zoals kostenstijgingen, vermeld door de heer Leysen, of mogelijk het werken met een andere oplossing en/of een andere probabilliteit, niet met een P50, maar met een P70, zoals ik in mijn inleiding heb gezegd, om die risico's af te zekeren.

Wat betreft de grootste risico's voor de Belgische Staat hebben onze nucleaire experts altijd aan het onderhandelingssteam – de eerste minister en mijzelf – gezegd dat de beste manier om risico's te beperken, erin bestaat ervoor te zorgen dat het afval overgedragen wordt in stabiele vorm, droog, geconditioneerd. Het grootste werk dat wij nu gedaan hebben, is die karakteristieken vastleggen. Om die reden heeft het DE-gebouw een aparte behandeling gekregen.

Op de vraag van mevrouw Dierick heb ik geantwoord over de tijdlijn. Wat weerhoudt mij om nu te zeggen wat de *strike price* is? Dat is het FANC. De oprichting van de SPV komt inderdaad ook later.

Mevrouw Dierick heeft de zaal verlaten, maar ik wil nog iets zeggen in verband met de al dan niet hoerastemming over de bevoorradingszekerheid. Ik wil de puntjes even op de i zetten. Ik vind dat u zich als parlementsleden niet naar beneden moet praten. Als ik als minister zeg dat de bevoorradingszekerheid nog nooit zo zeker is geweest, dan is dat eerst en vooral een verdienste van het Parlement. In het eerste jaar van deze legislatuur hebben wij hier soms meerdere keren per maand vergaderd, alleen over het CRM, op basis van de resolutie die indertijd opgesteld is door de heer Wollants en mijzelf. Het Parlement heeft gevraagd om dat zeer nauwgezet te kunnen volgen. Elke studie van Elia over de bevoorradingszekerheid, tweejaarlijks, studies die tien jaar vooruitkijken in de tijd, is het voorwerp geweest van parlementaire besprekingen. Het CRM is zeker niet zaligmakend, maar het is wel het stuurwiel voor enerzijds bevoorradingszekerheid en anderzijds de energietransitie.

Het is de studie van Elia die elke twee jaar gemaakt wordt, die integraal deel uitmaakt van het design van het CRM en die toelaat om 10 jaar vooruit te kijken in de tijd en te anticiperen. Daar zitten sensitiviteiten in en we weten ondertussen allemaal dat het zich wel of niet kan voordoen. Herinner u de discussie die we nog niet zo lang geleden hebben gehad over de *low carbon tender* en dat Elia aangaf dat we misschien wel een probleem hadden in de winter. Dat heeft zich niet voltrokken, omdat er geattendeerd is op het probleem, omdat er gecommuniceerd is dat we aan een oplossing werkten. Dat was ook te zien aan de feiten. We hebben die teksten voorbereid, ze werden hier zelfs goedgekeurd terwijl we ze al niet meer nodig hadden.

De markt heeft geanticipeerd omdat er duidelijkheid was, ook over het feit dat de situatie soms precair is in de toekomst, dat er uitdagingen op ons afkomen. Omdat de elektrificatie sneller gaat dan verwacht, moeten we harder werken aan flexibiliteit. Er waren ook problemen in Frankrijk, die niet op korte termijn konden opgelost worden.

Drie jaar geleden zaten we in een totaal andere situatie. Drie jaar geleden vond iedereen dat het veel te pessimistisch was. Herinner u de discussies op dat moment. Vandaag zitten we wel in die negatieve scenario's. Het feit dat we een kader hebben, wetgeving, met verdeelde bevoegdheden tussen de regulator, de netbeheerder, het Parlement,

plus onéreux en matière de stockage géologique. Pour fixer ces provisions, certaines incertitudes ont déjà été prises en compte.

Puisque nous parlons à présent d'un plafond, nous y avons ajouté d'autres incertitudes, telles que les augmentations de coûts.

Concernant les principaux risques pour l'État belge, nos experts nucléaires nous ont toujours dit que la meilleure manière de les atténuer consistait à transférer les déchets sous une forme stable, sèche et conditionnée. Nous avons dès lors également fixé ces caractéristiques.

L'AFCN m'exhorte à ne pas déjà dévoiler le prix d'exercice à ce stade.

La sécurité d'approvisionnement n'a effectivement jamais été aussi élevée. C'est avant tout le mérite du Parlement. Le CRM n'est certainement pas la panacée, mais il représente le volant de notre sécurité d'approvisionnement et de notre transition énergétique.

Grâce à ces études, qui font partie intégrante du CRM, nous pouvons anticiper les problèmes potentiels et y répondre à temps. Les défis à venir sont également clairs. Ainsi, nous devons miser davantage sur la flexibilité, dès lors que l'électrification progresse plus vite que prévu.

Contrairement à il y a trois ans, nous nous trouvons aujourd'hui dans un scénario négatif, mais comme nous disposons d'un cadre, nous pouvons à chaque fois agir à temps. En ce sens, la sécurité d'approvisionnement n'a jamais été aussi élevée.

Il est évident que nous devons continuer à surveiller l'évolution. Nous disposons de suffisamment de connaissances, d'expertise et d'entrepreneuriat dans ce pays pour aboutir à un résultat valable. C'est ce qui garantira la stabilité. Aujourd'hui, la Belgique est l'un des pays

de minister en de regering, laat toe om telkens op tijd te kunnen ageren. Om die reden zeg ik dat de bevoorradingszekerheid nog nooit zo zeker is geweest. We hebben immers een stuurwiel, we kunnen reageren omdat we op tijd kunnen komen. Daardoor moeten we op het moment dat het probleem rijst, niet alle kasten opentrekken om te zien wat er nog in zit. We kunnen eigenlijk in de toekomst kijken en die voorbereiden.

Het is evident dat we moeten blijven monitoren. We doen dat nog altijd, zelfs op heel korte basis. Dat laat ons toe bij te sturen. Als we bijsturen, weten we dat we klaar kunnen zijn. We moeten dus niet staan juichen. We moeten onszelf ook niet in de put praten. Er is voldoende kennis, expertise en ondernemerschap in dit land om dit tot een goed einde te kunnen brengen. Dat zal zorgen voor stabiliteit.

Vandaag, tot spijt van wie het benijdt, is België één van de landen met de grootste zekerheid. Wij halen onze doelstellingen, Duitsland niet, Frankrijk ook niet. Wij exporteren vandaag netto. Mijnheer Van Lommel, het is allang geleden dat u mij nog hebt ondervraagd over import en export, maar we exporteren vandaag netto.

We zijn klaar. Dat wil niet zeggen dat het werk af is of dat we op onze twee oren kunnen slapen. We moeten altijd aandachtig blijven.

Mijnheer Warmoes, u vraagt mij of 20 miljard op tafel heeft gelegen of niet. Ik heb in de lopende onderhandelingen altijd de nodige discretie aan de dag gelegd. Dat heeft uiteraard gezorgd voor speculatie. Wat er altijd op tafel heeft gelegen, is het model van NIRAS, gebaseerd op de overnightkosten, gebaseerd op een kostenmodel, gebaseerd op onzekerheden die aangeduid werden, een discontovoet door het CPN. Dat was het kader dat op tafel lag en waarbinnen wij de gesprekken hebben gevoerd.

Wat betreft 2050, daarop had ik geantwoord in mijn inleidende uiteenzetting over de kostprijs van de sites. Dat is iets dat inderdaad nog later moet worden vastgelegd. Wat betreft de veiligheidsnormen van het FANC, ik ben niet de voogdijminister van het FANC, maar ik wil met klem tegenspreken wat hier werd gezegd. Er is helemaal geen sprake van een versoepeling van de veiligheidsvereisten. Het FANC heeft dat zelf altijd uitdrukkelijk zo gezegd en het koninklijk besluit daarover staat op de website. U kunt dat daar zelf beoordelen of de voogdijminister van het FANC daarover ondervragen.

Mijnheer Verduyckt, de wet op de provisies heeft ons inderdaad geholpen. Het principe dat de vervuiler betaalt, is daarin verankerd. De notie van wat er wel en niet in de provisies zit, is daarin verankerd, dat is inderdaad verzekerd.

M. Dallemagne a dit: "On n'en sait rien." Mais il y a plusieurs choses dont on ne sait rien aujourd'hui. Pouvons-nous garantir qu'ENGIE existera encore sous sa forme actuelle en 2070 ou 2100? Nous sommes donc confrontés à plusieurs incertitudes.

Nous avons travaillé sur ce plafond au moyen de l'expertise de l'ONDRAF en réfléchissant aux contingences et à la continuité. C'est l'une des raisons pour lesquelles ce travail a pris du temps. ENGIE nous a parlé des risques, mais nous ne suivions pas le même raisonnement. En tout cas, il est certain que ce montant sera versé au printemps 2024. C'est donc aussi une manière de se prémunir contre le risque qu'ENGIE n'existera plus sous sa forme présente. Je ne parle

avec la plus grande sécurité. Par ailleurs, nous sommes aujourd'hui un exportateur net.

La discrétion avec laquelle les négociations ont été menées a donné lieu à des spéculations, notamment en ce qui concerne les montants. Le modèle de coûts de l'ONDRAF a toujours été sur la table et c'est dans ce cadre que les négociations ont été menées.

La reprise des sites en 2050 devra encore être réglée ultérieurement.

Il n'est nullement question d'un assouplissement des exigences de sécurité de l'AFCN. Vous pouvez consulter l'arrêté royal sur le site et, si nécessaire, poser des questions à la ministre de tutelle compétente.

La loi sur les provisions nucléaires a effectivement été utile. Elle comprend le principe du pollueur-payeur et définit également ce qui fait ou non partie des provisions.

Mijnheer Dallemagne, er blijven veel onbekenden. Zal ENGIE bijvoorbeeld in 2070 of 2100 nog in zijn huidige vorm bestaan?

We hebben op basis van de expertise van NIRAS gewerkt, waarbij we over onvoorziene omstandigheden en de continuïteit nagedacht hebben. ENGIE heeft op de risico's gewezen, maar wij hebben die redering niet gevolgd. Het bedrag

pas de l'avenir à cinq ou dix ans, car je ne suis pas ici pour spéculer sur une éventuelle faillite. C'est un grand opérateur international qui est stable. Il s'agit, en l'espèce, d'une gestion de déchets que l'on peut encore imaginer dans cent ans. Je suis sûre à 100 % que l'État belge sera encore là. Même en ce moment, ENGIE doit prendre des risques.

Dat is voor u misschien niet zo. Ik wou hier niets lanceren. In elk geval zal er een staat zijn die op dat moment iets op zich zal moeten nemen. Daarom moeten wij ervoor zorgen dat wij de factuur op dat moment niet doorgeven, maar ze nu al grotendeels verzekeren.

Mijnheer Leysen, de kostenevoluties zijn inderdaad meegenomen in de risico's.

01.23 Christian Leysen (Open Vld): (...) Er moet dus een inflatiepercentage zijn.

01.24 Minister Tinne Van der Straeten: Mijnheer Leysen, bedoelt u de actualisatievoet?

01.25 Christian Leysen (Open Vld): Mevrouw de minister, er is een intreestactualisatie en er is een kosteninflatie. Geen probleem als ik die informatie achteraf krijg.

01.26 Medewerker van de minister: Mijnheer de voorzitter, dat is dezelfde hypothese als voor de CPN en de CNV, namelijk 2 % voor de inflatie en een andere rentevoet voor de kosten.

01.27 Georges Dallemagne (Les Engagés): Monsieur le président, une question demeure concernant les combustibles. De quelle origine et pour quel montant?

01.28 Tinne Van der Straeten, ministre: Je n'ai en effet pas répondu à cette question mais je ne peux pas répondre. Il s'agit de contrats confidentiels. Vous avez demandé le montant et le fournisseur.

01.29 Georges Dallemagne (Les Engagés): Et pour ce qui concerne l'origine?

01.30 Tinne Van der Straeten, ministre: En tout cas pas russe.

01.31 Marie-Christine Marghem (MR): Monsieur le président, nous aimerions bien répliquer.

01.32 Christian Leysen (Open Vld): Mevrouw de minister, bedankt voor de informatie. Ik heb verder geen repliek.

zal in de lente van 2024 gestort worden. Ik denk niet dat ENGIE, dat een stabiele internationale operator is, failliet zal gaan. Het betreft een vorm van afvalbeheer waarvan we ons kunnen voorstellen dat die over honderd jaar nog bestaat, en ik ben er zeker van dat de Belgische Staat dan nog zal bestaan.

Nous ne devons pas remettre la facture à plus tard, mais devons veiller dès aujourd'hui à ce qu'elle soit en grande partie finançable.

L'évolution des coûts est effectivement prise en considération dans les risques.

01.25 Christian Leysen (Open Vld): Il y a donc une actualisation des intérêts et une inflation des coûts.

01.26 Collaborateur de la ministre: L'hypothèse est la même que pour la CPN, à savoir 2 % pour l'inflation et un autre taux pour les coûts.

01.27 Georges Dallemagne (Les Engagés): Vanwaar zal de splijtstof afkomstig zijn, en welke bedragen zijn ermee gemoeid?

01.28 Minister Tinne Van der Straeten: Daar kan ik niet op antwoorden, want de contracten zijn vertrouwelijk.

01.29 Georges Dallemagne (Les Engagés): En wat de herkomst van de splijtstof betreft?

01.30 Minister Tinne Van der Straeten: Het zal in ieder geval geen splijtstof uit Rusland zijn.

Président: Marie-Christine Marghem.
Voorzitter: Marie-Christine Marghem.

De **voorzitter**: Mijnheer Wollants, u hebt het woord voor uw repliek.

01.33 Bert Wollants (N-VA): Mevrouw de minister, ik dank u voor de toelichting.

Een aantal dingen zullen we natuurlijk in perspectief moeten bekijken. We kijken uit naar het moment waarop de teksten zullen worden rondgedeeld. Ik begrijp dat dat een kwestie van dagen is en dat de basisvraag of de teksten al dan niet ter beschikking mogen worden gesteld, niet van toepassing is. We hebben in het verleden al een heel traject afgelegd in dat verband. Ik herinner mij dat er rond Tihange 1 indertijd zelfs een dermate grote rel is geweest dat er op een gegeven moment genummerde exemplaren werden uitgedeeld. Die teksten moesten aan het commissiesecretariaat worden teruggegeven, totdat een lid van de meerderheid dat niet langer aanvaardde. We moeten in ieder geval waken over een zo groot mogelijke transparantie. U hebt in het verleden zelf aangegeven dat u niet de grootste fan bent van dat soort overeenkomsten met een exploitant. Dat hebt u toch geantwoord, toen ik in mijn resolutie voorstelde om de onderhandelingen al te starten. Ik denk dat u zich daar best aan houdt.

Wat de inschattingen door NIRAS betreft, zegt u dat er werd gewerkt met het P70-scenario. Dat wil zeggen dat er nog een behoorlijk grote kans is dat wij daar buitenvallen en dan is de vraag in welke mate we zullen toekomen met de marges die u hebt genomen. Als ik goed heb geluisterd, zei u immers dat er 10,5 miljard euro aan provisies was en dat u daar een risicopremie van 43 % hebt bijgeteld. Er zijn echter ook de ramingen van de Commissie voor nucleaire voorzieningen die toen al op meer dan 12 miljard euro zaten. Dat wil zeggen dat een deel van de risicopremie al is opgegeten door ramingen die daar verder af stonden, puur omdat de voorzieningen nog niet in overeenstemming waren gebracht met de nieuwe ramingen van de Commissie voor nucleaire voorzieningen. Zo is men natuurlijk al een groot deel van de marge kwijt. Aangezien men bovendien nog werkt met het P70-scenario, schept dat niet zoveel vertrouwen dat het op het einde van de rit wel goedkomt, maar dat zullen we pas in de loop der jaren kunnen vaststellen.

Ik was daarnaast even in de war door de uitspraken die u deed over de actualisatievoet. U had aangegeven dat dat nog altijd dezelfde was als die waarmee de Commissie voor nucleaire voorzieningen rekening hield, maar die zei dat ze uitgaat van een actualisatievoet van 3,25, terwijl u leek te spreken over 3,10. Dat wil zeggen dat de actualisatievoet nog wordt aangepast?

01.34 Minister Tinne Van der Straeten: Wij werken voor een eigen actualisatievoet in het kader van het bepalen van de *cap*. Daarover hadden we ook een apart advies gevraagd aan de Commissie voor nucleaire voorzieningen, omdat die commissie dat natuurlijk driejaarlijks herbekijkt in het kader van een *ongoing concern*. We hebben expliciet aan hen een advies gevraagd in het kader van deze onderhandeling. Zij hebben daarbij gewerkt met een dubbel doel: op korte en lange termijn. We hebben één optie gebruikt, namelijk 3,10. Dat hebben we opnieuw laten controleren bij de Commissie voor nucleaire voorzieningen. In het kader van de 15 miljard is het dus 3,10.

01.33 Bert Wollants (N-VA): Nous recevrons donc les textes dans quelques jours. Cela n'a pas toujours été le cas dans le passé. Nous devons continuer de veiller à ce que la transparence soit la plus grande possible.

En ce qui concerne les estimations de l'ONDRAF, il y a encore de fortes chances que nous soyons en dehors de celles-ci. Dans quelle mesure les marges prises suffiront-elles? Les estimations de la CPN sont déjà plus élevées maintenant. Une partie de la prime de risque a déjà été utilisée du fait que les estimations antérieures étaient largement inférieures aux nouvelles estimations. Le fait qu'on se fonde sur le scénario P70 ne porte pas vraiment à croire que tout va finalement s'arranger.

La CPN se fonde sur un taux d'actualisation de 3,25, mais la ministre continue d'évoquer un taux de 3,10. Le taux d'actualisation devra donc encore être adapté.

01.34 Tinne Van der Straeten, ministre: Nous planchons sur notre propre taux d'actualisation dans le cadre de la détermination du plafond. Nous avons demandé un avis distinct à la CPN à ce sujet. Celle-ci est partie, à cet effet, d'un objectif à court terme et d'un objectif à long terme. Nous avons alors utilisé une des options, à savoir le taux de 3,10.

01.35 Bert Wollants (N-VA): We moeten verder kijken hoe we daarmee omgaan.

De *strike price* ligt nog niet vast. Als antwoord op een vraag van de heer Van Lommel zei u dat de tijdelijke prijs wellicht zou schommelen rond 65 à 75. Dat is relatief hoog en ik druk mij zeer voorzichtig uit, zeker in combinatie met het feit dat men zou kijken naar de day-aheadmarkt, maar ook dat ligt nog niet definitief vast. De combinatie van die twee zorgt ervoor dat de prijzen op de day-aheadmarkt, in een normale, stabiele periode – dus niet het afgelopen jaar – iets lager zijn dan wanneer er van tevoren wordt verkocht voor dat soort stroom, omdat die meestal onder invloed staan van die vormen van elektriciteitsproductie die afhankelijk zijn van het weer. In een situatie met relatief veel zon en wind in het systeem vind men dat terug op de day-aheadmarkt. Dat zal men niet op dezelfde manier in de kalenderproducten zien. Daar zit natuurlijk wel een verschil. De huidige prijzen op de day-aheadmarkt zijn toch wel heel scherp. We zitten in de zomer, dat heeft daar wel effect op. Op sommige dagen zitten we momenteel een stuk onder de prijs die u net hebt genoemd. Ik wil niet in een situatie terechtkomen waar we daar mogelijk structureel onder zouden belanden, want dan komt er een bijkomende stroom op gang. Dat is de reden waarom we ons in het verleden in het kader van Doel 1 en 2 en onrechtstreeks Tihange 1 zorgen hebben gemaakt over de omvang van het day-aheadpakket. Ook omdat we niet geloofden dat ENGIE een dergelijk groot pakket day-ahead, 19 %, zou verkopen. In de praktijk klopt dat volgens mij niet. Waarom zou men immers zoiets doen?

Dan is de vraag natuurlijk of men zich niet zal vastzetten met prijzen die relatief laag zijn, gemiddeld gesproken in een normale situatie, en een *strike price* die relatief hoog is. Ik stel me daar vragen bij, net zoals destijds bij de prijzen die de voorganger van uw voorganger, de heer Wathélet, hanteerde in het kader van Tihange 1. Achteraf is gebleken dat die prijzen toen relatief hoog zijn ingeschat, in combinatie met de langere stilstanden van Tihange 1, waardoor we wellicht nooit meer dan die 10 miljoen euro zullen krijgen die ooit werd vastgelegd.

Ik denk dat we hier dieper moeten op ingaan en we het nodige debat moeten organiseren met de CREG om na te gaan welke inschatting zij hiervan maken. Uitsluitend verificatie door de CREG, allemaal goed en wel, maar ik zou hen ook eens over dat onderwerp willen horen.

Wat de door Jeremie Vaneeckhout ter beschikking gestelde gegevens betreft, hij heeft exact dezelfde opmaak met exact dezelfde kleur met exact dezelfde bewoordingen als u gekozen. Geheel toevallig heb ik die persconferentie gevolgd en ik heb die tabel daar niet op dezelfde manier zien verschijnen. Ik heb ook niet gezien dat die ter beschikking werd gesteld via het Parlement. Ik vraag me dus af hoe die man de hand weet te leggen op die tabellen, terwijl het Parlement die niet krijgt. Erger nog: als we in het kader van de openbaarheid van bestuur een aantal gegevens opvragen, vindt u dat kennelijk onredelijk, maar die zaken worden wel gewoon doorgestuurd naar de bevriende partijvoorzitter. Dat begrijp ik niet, zeker wanneer u hier zegt dat het puur toeval was dat het om exact dezelfde gegevens in exact dezelfde opmaak en exact dezelfde formulering gaat. Zoveel toeval bestaat in deze wereld niet.

Ik wil van u precies weten hoe die gegevens zijn verspreid en waarom dat niet aan het Parlement kon worden bezorgd? Dat is vreemd en getuigt niet van transparantie. Het is nu afwachten welke richting het

01.35 Bert Wollants (N-VA): Les prix ne sont pas fixes et sont notamment sensibles aux conditions météorologiques. Certains jours, nous nous situons actuellement largement en dessous du prix cité. Je ne veux pas que nous nous retrouvions dans une situation où nous serions structurellement en dessous de ce prix.

Nous nous demandons si nous ne nous retrouverons pas bloqués avec des prix *day-ahead* relativement bas et un prix d'exercice relativement élevé. Nous devons demander à la CREG comment elle évalue cet élément. J'aimerais en débattre avec eux.

Le tweet de Jeremie Vaneeckhout avait exactement la même mise en page que le tableau de la ministre. Il n'a pas été montré lors de la conférence de presse et n'a pas été mis à la disposition du Parlement. Par conséquent, je ne pense pas que ce soit une pure coïncidence qu'il ait utilisé exactement les mêmes données, la même mise en page et la même formulation.

Comment ces données ont-elles été diffusées et pourquoi le Parlement ne les a-t-il pas reçues?

La ministre a indiqué que le conditionnement était entièrement réalisé par ENGIE, mais les diapositives montrent une activité de conditionnement en aval du transfert.

verder uitgaat.

Inzake de overdracht was ik in uw uiteenzetting mogelijk in de war door het feit dat u aangaf dat alle conditionering voor ENGIE was. Volgens de slide uit de *heads of terms* is dat niet correct: niet alle conditionering is voor ENGIE. Er is nog conditionering nadat de overdracht is gebeurd. De finale conditionering moet nog gebeuren. Dat er acceptatiecriteria zijn vastgelegd; is een mooie zaak, en daar werd ook door mij op aangedrongen in het verleden. Het deel van de conditionering dat nog wordt toegepast na overdracht naar NIRAS is er uiteraard wel. Ik veronderstel dat we dan puur moeten kijken naar de tabel.

01.36 Minister Tinne Van der Straeten: We moeten het technisch correct houden. Het gaat hier om conditionering in de *waste packages*. Ik denk dat u verwijst naar de *waste packages* in de monolieten. Die is altijd ten laste geweest van NIRAS.

01.37 Bert Wollants (N-VA): U sprak evenwel over conditionering, en op de slide waarnaar u verwees, stond dat anders vermeld en zat het pakket conditionering vooral in het laatste deel.

01.38 Minister Tinne Van der Straeten: Neen, mijn bewering komt overeen met de slide. De verwarring zit hem in de conditionering van de *waste packages* en *the final conditioning*: het onderbrengen in de monolieten. Op dat moment hebben wij het al gekregen in stabiele vorm. Daar zitten de grootste risico's in.

01.39 Medewerker van de minister: Er is altijd wat discussie over preconditionering, conditionering en postconditionering, waarbij het niet altijd duidelijk is te weten wie precies wat doet.

In de slides van 9 januari was het heel duidelijk dat de financiële verantwoordelijkheid van ENGIE naar de Belgische Staat wordt overgedragen op het moment van de productie van de *nuclear waste packages*. Met andere woorden, zoals mevrouw de minister zei: het stabiele afval in vaten. Als ik uw punt goed heb begrepen, spreekt u over de postconditioning. Net voor het afval geologisch wordt geborgen, doet NIRAS een postconditioning. Ze doen alles in een monoliet of in een grotere supercontainer. Dat was altijd al ten laste van de Belgische Staat. We hebben dat dus niet veranderd. Wat we wel hebben veranderd, is dat de transfer, op basis van *nuclear waste packages*, dus een stabiele vorm van nucleair afval, wordt verzekerd en verankerd met de contractuele transfercriteria. Hopelijk is dat duidelijk.

01.40 Bert Wollants (N-VA): Voor mij was het voldoende duidelijk geweest, indien u had gezegd dat het gewoon is zoals het op de slide stond aangeduid. Dan ben ik mee in het verhaal. Het is alleen maar omdat er over conditionering werd gesproken, en die zit op verschillende vlakken... Maar ik denk dat nu ook voor het verslag helemaal duidelijk is welke richting het zal aannemen.

Nu zullen we moeten bekijken hoe het verhaal verder loopt, wat er effectief in de teksten komt te staan, en ook in de transactiedocumenten,

01.38 Minister Tinne Van der Straeten: Il s'agit ici du conditionnement lié aux colis de déchets. Dès lors, mon affirmation coïncide parfaitement avec ce qui figure sur les diapositives.

01.39 Collaborateur de la ministre: Le préconditionnement, le conditionnement et le post-conditionnement font toujours l'objet de discussions. Dans les diapositives du 9 janvier 2023, il apparaissait clairement qu'au moment du transfert de la responsabilité financière à l'État belge, les déchets devaient être stables et conditionnés en fûts. Juste avant le stockage géologique des déchets, l'ONDRAF procède à leur post-conditionnement, en encapsulant le tout dans un monolithe ou dans un superconteneur. D'ailleurs, cette activité a toujours été à charge de l'État belge.

Le transfert d'une forme stable de déchets nucléaires est désormais assuré et ancré dans les critères contractuels de transfert.

01.40 Bert Wollants (N-VA): Je ne partage pas l'optimisme quant à la certitude absolue que, dans ce cas, le pollueur supportera désormais tous les coûts. Je crains qu'une grande partie de ces coûts devra encore être payée par l'État belge.

want dat lijkt mij van zeer groot belang. Er is meer duidelijkheid gekomen over hoe een aantal zaken worden ingeschat. Alleen deel ik niet het optimisme dat het nu absoluut zeker is dat de vervuiler alles zal betalen. Op basis van wat er vandaag op tafel ligt, kunnen we dat simpelweg niet zeggen. Daar maak ik mij wel zorgen over, want er zal volgens mij alsnog een serieus pakket moeten worden betaald door de Belgische Staat of door zijn rechtsopvolgers, zoals u terecht aangeeft.

01.41 Kim Buyst (Ecolo-Groen): Mevrouw de minister, het waren heel duidelijk geen gemakkelijke onderhandelingen. Overigens, dat die onderhandelingen in maart konden starten, had alles te maken met, ten eerste, de onbeschikbaarheid van het Franse nucleaire park en, ten tweede, de inval van Rusland in Oekraïne, feiten die een en ander op scherp stelden. Vandaag bespreken we eindelijk het akkoord.

Het valt me altijd op hoe goed u probeert alle vragen te beantwoorden. Soms is het antwoord zeer technisch en leer ik veel bij. U bent duidelijk een minister die weet waarmee ze bezig is. U en uw team hebben gedaan wat moest: u hebt via onderhandelingen een akkoord tot stand gebracht dat ervoor zorgt dat het licht blijft branden, niet alleen de komende winter, maar ook de winters nadien, en dat de vervuiler betaalt. Maar het blijft niet bij die belangrijke deal, waarover we heel de namiddag hebben gedebatteerd. U zet met uw beleid ook in op hernieuwbare energie, structureel beleid waar we voor moeten gaan, en zorgt ervoor dat we ook op dat vlak stappen vooruit zetten.

01.42 Kurt Ravyts (VB): Mevrouw de minister, de heer Van Lommel moest ons al verlaten en daarom neem ik graag even het woord.

Ik vond het een heel goed debat en ik dank u voor de zeer interessante uiteenzetting. Ik vond ook de inbreng van de meeste commissieleden heel interessant, op een uitschuiver over de technologiekeuze van de toekomst en de kostprijs daarvan na. Ik heb me ook wat gestoord aan de zeer ideologische benadering van het PVDA-commissielid.

Mevrouw de voorzitter, uiteraard blijven er nog vragen open. Er is het scepticisme van collega Wollants over onder andere de 15 miljard en de risicopremie. De toekomst zal moeten uitwijzen of dat terecht is. Ik zal mij daarover niet uitlaten. Uiteraard moeten wij nog bekijken wat de *strike price* kan zijn.

Mevrouw de minister, ik vond het denkspoor dat u in de pers lanceerde – u hebt de voorbije dagen herhaaldelijk de pers gehaald –, namelijk dat, mocht ENGIE Electrabel na 2035 uit de projectvennootschap stappen, andere private spelers in de structuur met het SMR-verhaal kunnen stappen, heel interessant. Dat kwam hier vandaag nog niet aan bod.

In tegenstelling tot het hele energiebeleid in dit land, dat de totstandkoming van het betreffende akkoord noodzakelijk maakte, benadert het Vlaams Belang het akkoord zelf kritisch-constructief.

01.43 Thierry Warmoes (PVDA-PTB): Mevrouw de minister, u betichtte ons van gegoochel met cijfers, maar eigenlijk bevestigt u met cijfers onze stelling. Er is wel degelijk reeds 10,5 miljard euro voorzien in het Synatomfonds; ik noemde het een potje. Een deel van dat geld werd uitgeleend aan ENGIE, een deel zat in Luxemburg. Dat is onaanvaardbaar. U hebt er goed aan gedaan om daaraan met uw wetsontwerp een eind te maken. Wij hebben dat ook gesteund. Als het goed is, zeggen wij het ook.

01.41 Kim Buyst (Ecolo-Groen): Il est clair que les négociations n'ont pas été faciles. L'indisponibilité du parc nucléaire français et l'invasion russe en Ukraine ont mis en évidence certaines faiblesses. Les réponses de la ministre montrent une fois de plus qu'elle sait très bien ce qu'elle fait. Elle et son équipe ont négocié un accord en vue de garantir l'approvisionnement et le principe du pollueur-payeur. Des progrès sont également réalisés dans le domaine des énergies renouvelables.

01.42 Kurt Ravyts (VB): J'ai trouvé l'exposé et le débat en général très intéressant. En ce qui concerne le scepticisme de M. Wollants quant aux 15 milliards d'euros: l'avenir nous dira ce qu'il en sera. Nous devons évidemment encore examiner en quoi ce prix d'exercice pourrait consister. Et si ENGIE décidait de se retirer de la société de projet après 2035, d'autres acteurs privés pourraient éventuellement l'intégrer. Ce point n'a pas encore été abordé aujourd'hui, mais il s'agit d'une piste de réflexion intéressante.

Nous devons aborder cet accord de manière critique mais constructive.

01.43 Thierry Warmoes (PVDA-PTB): En réalité, la ministre confirme notre position: 10,5 milliards d'euros se trouvent bel et bien déjà dans le fonds Synatom, dont une partie a été prêtée à ENGIE et une autre se trouvait au Luxembourg. C'est inacceptable et la ministre a

Dat verandert natuurlijk niets aan de cijfers zelf. Er is momenteel reeds 10,5 miljard euro voorzien in het Synatomfonds, waar dat bedrag zich ook bevindt of bevond. Dus betaalt ENGIE met het akkoord slechts 4,5 miljard extra als afkoopsom voor het kernafval. U kunt uw stem verheffen, maar dat verandert niets aan dat bedrag van 4,5 miljard. Dat is hetgeen ENGIE nu betaalt om definitief af te zijn van het kernafval en dat is minder dan de overwinsten waarvan ENGIE zich tijdens de energiecrisis heeft verzekerd. Dat is een feit.

U hebt niet geantwoord op mijn vraag over het feit dat er eerder een totaalbedrag van 20 miljard euro, in plaats van 15 miljard euro op tafel zou hebben gelegen. Dat scheelt natuurlijk wel wat, want het zou betekenen dat ENGIE voor de berging van het kernafval 9,5 miljard euro extra moet betalen. Met de 4,5 miljard euro, zoals het op het moment voorligt, betaalt ENGIE meer dan de helft minder.

01.44 Minister **Tinne Van der Straeten**: Excuseer, mijnheer Warmoes, maar dat is fout. Het bedrag van 20 miljard komt niet van ons. Er zijn op een bepaald moment enkele artikels verschenen en daarin ging het over een totaalbedrag. Daarmee moet u dat vergelijken, niet met de 15 miljard euro.

01.45 **Thierry Warmoes** (PVDA-PTB): Met het totaalbedrag bedoelt u die 23 miljard euro?

01.46 Minister **Tinne Van der Straeten**: Ja, met die 23 miljard euro.

01.47 **Thierry Warmoes** (PVDA-PTB): Goed, om die reden had ik u dat ook gevraagd. Waarvan akte.

Wat transparantie betreft, u zegt dat u nog met ENGIE zult overleggen over de vraag om alle documenten openbaar te maken. Op de persconferentie hebt u verklaard dat alles tot in de kleinste details bestudeerd en onderhandeld is. Daarom gaan wij ervan uit dat het Parlement alles tot in de kleinste details kan inkijken en bestuderen, al kunnen de modaliteiten daarvan nader besproken worden.

U werpt op dat de veiligheidseisen niet versoepeld zijn. Daarvoor verwijst u naar het koninklijk besluit. Het koninklijk besluit is echter wel gewijzigd. Vroeger moesten alle werken uitgevoerd worden voor de levensduurverlenging, nu zal dat niet gebeuren. Nu worden alleen de essentiële werken uitgevoerd, zo staat het althans in het koninklijk besluit dat van ongeveer een jaar geleden dateert. Dat gezegd zijnde, we kunnen daar wel begrip voor hebben vanwege de krappe kalender waarvoor niet alleen u verantwoordelijk bent. Er dreigen bovendien problemen met de bevoorradingszekerheid, als dat niet op die manier uitgevoerd wordt. Toch kunt u niet ontkennen dat het regelgevend kader over de veiligheidseisen versoepeld is ten opzichte van de vroeger geldende regels. Op zich is dat niet gezond.

Tot slot wil ik nog op de subsidies ingaan. U hebt niets gezegd over de hoogte van de *strike price*. Die zal dus pas begin 2025 worden vastgelegd, als we het juist begrepen hebben. Tegelijk stelt u dat de investering op 1,8 miljard euro wordt ingeschat. Als dat effectief het geval is,

bien fait de renverser la vapeur par son projet de loi. Toutefois, cela signifie également que, dans le cadre de l'accord, ENGIE ne paiera que 4,5 milliards d'euros supplémentaires pour l'indemnité relative aux déchets nucléaires. C'est moins que les surprofits que l'entreprise a réalisés jusqu'à présent dans le cadre de la crise énergétique. Je n'ai pas non plus reçu de réponse à ma question concernant le montant total de 20 milliards d'euros au lieu de 15 milliards d'euros. Cela signifierait qu'ENGIE devrait payer 9,5 milliards d'euros supplémentaires pour le stockage des déchets nucléaires.

01.44 **Tinne Van der Straeten**, ministre: Ces 20 milliards d'euros ne viennent pas de nous, M. Warmoes. À un moment donné, plusieurs articles ont été publiés, dans lesquels il était question d'une comparaison avec un montant total de 23 milliards d'euros.

01.47 **Thierry Warmoes** (PVDA-PTB): Dont acte.

Nous présumons que le Parlement aura accès à tous les détails et pourra les étudier. Auparavant, tous les travaux liés à la prolongation de la durée de vie devaient être réalisés. Or l'arrêté royal a été modifié et ne prévoit désormais plus que les travaux essentiels, ce qui est compréhensible compte tenu du calendrier serré et de la sécurité d'approvisionnement. Un assouplissement des exigences de sécurité n'est toutefois pas judicieux. Je n'ai rien entendu concernant le prix d'exercice, qui ne sera donc fixé que début 2025. Dans le même temps, la ministre affirme que l'investissement est estimé à 1,8 milliard d'euros. Dès lors, à combien s'élèvera le prix d'exercice, car celui-ci a déjà dû être estimé, n'est-ce pas?

hoe hoog zal die *strike price* dan zijn? U verwijst naar het FANC, maar als u zegt dat de investering op 1,8 miljoen wordt geraamd, kan ik mij niet inbeelden dat geen raming werd gemaakt van de *strike price* zelf. Op zich is dat niet logisch. Ik stel vast dat u er verder niet op hebt geantwoord.

01.48 Marie-Christine Marghem (MR): Madame la ministre, les investissements s'élèvent donc à 1,8 milliard. Je n'ai pas dit, tout à l'heure, qu'ils se limitaient à 500 millions. J'ai dit qu'il y avait, selon moi, peu de choses à faire pour prolonger utilement, pendant dix ans, Doel 4 et Tihange 3, que le niveau de sûreté était déjà aujourd'hui assez élevé et que je m'étonnais des coûts, sans pouvoir les préciser. Vu les précisions que vous avez apportées, je m'étonne encore plus de la hauteur de ces investissements. Je vous demande donc de nous fournir la liste des investissements qui seront réalisés par ENGIE pour la prolongation de Doel 4 et Tihange 3.

En ce qui concerne les fonds prêtés auxquels M. Warmoes a fait longuement référence, sauf si j'ai mal compris, le remboursement des montants prêtés a toujours été acquis par convention et avis conforme de la CPN à SYNATOM. Il y a donc des liens contractuels qui peuvent être utilisés et qui, de toute façon, permettaient le rapatriement de ces sommes entre les mains de la filiale d'ENGIE, SYNATOM, laquelle faisait l'objet d'une surveillance prudentielle de la Commission des provisions nucléaires.

En outre, depuis 2019, ENGIE a commencé à avoir une politique de rapatriement de ces sommes prêtées et a commencé à les rapatrier en Belgique, raison pour laquelle nous avons garanti, déjà sous la précédente législature, une plus grande sécurité en ce qui concerne la présence et la détention de ces fonds.

J'en viens à la durée de vie d'ENGIE. Dans cent ans, en 2123, ENGIE n'existera peut-être plus. En tout cas, dans l'article 5 de ses statuts, il est stipulé ce qui suit: "La société a une durée s'achevant le 17 novembre 2103, sauf les cas de dissolution anticipée ou de prorogation". Donc, il y a déjà dans l'esprit et dans les statuts de cette entreprise une durée de vie assez longue. Tant qu'elle exploitera les actifs dont elle dispose en Belgique et ailleurs, on peut espérer qu'elle sera suffisamment forte. En tout cas, c'est ce que vous avez prêté.

En ce qui concerne le projet Bianca, contrairement à ce que vous prétendez, cette *bad bank* ne comprenait pas uniquement les centrales nucléaires belges.

Il y avait aussi des actifs européens, des centrales au gaz en Europe et d'autres actifs en Europe qui étaient plus ou moins intéressants – plutôt moins que plus, je dirais – et qui faisaient penser vraiment qu'on avait groupé tous les actifs qu'on n'avait plus envie d'exploiter, qu'on aimait moins dans ce cercle restreint. C'est cela qui nous a poussé à l'époque à développer avec le gouvernement précédent – M. Wollants s'en souvient – une modification de la loi de 2003 pour encadrer, de manière beaucoup plus stricte, la débition présente et future par ENGIE de ce qui était nécessaire pour le traitement de l'aval du cycle et le démantèlement.

En ce qui concerne l'ONDRAF, j'ai été étonnée de vous entendre tout à l'heure. Vous avez raconté le travail de l'ONDRAF. Tout d'abord, l'ONDRAF et l'AFCN, dont un des anciens collaborateurs se trouve ici à votre droite dans cette commission, ce sont des gens qui travaillent

01.48 Marie-Christine Marghem (MR): De investeringen lopen dus op tot 1,8 miljard euro. Dat verbaast me en ik vraag u dan ook om te kunnen beschikken over de lijst met investeringen die gedaan moeten worden om de levensduur van Doel 4 en Tihange 3 te verlengen.

De terugbetaling van de geleende bedragen was altijd al verworven op basis van een overeenkomst en een eensluidend advies van de CNV aan Synatom. Op grond van contractuele verbintenissen konden de sommen die in handen waren van Synatom, dat onder toezicht stond van de CNV, gerepatriëerd worden. Bovendien is ENGIE in 2019 van start gegaan met de repatriëring van die geleende bedragen. In de statuten van ENGIE staat dat het bedrijf tot 17 november 2103 zal blijven bestaan, behoudens ontbinding of verlenging. Zolang ENGIE haar activa exploiteert, zal het bedrijf hopelijk sterk genoeg zijn. Dat is alleszins wat u hier verkondigt.

Het Biancaproject omvatte niet alleen de Belgische kerncentrales, maar ook Europese matig interessante activa, waarbij men had kunnen denken dat men de activa waar men van af wilde had gegroepeerd. Dat heeft de vorige regering ertoe aangezet de wet van 2003 te wijzigen om de debitering door ENGIE voor de verwerking van het afval na de cyclus en de ontmanteling strikter te beregelen.

NIRAS en het FANC werken al zeer lang zeer goed samen. In 1983 heeft NIRAS contractuele acceptatiecriteria met de producenten bepaald. U zegt dat de CREG er niet bij betrokken werd. In 2022 heeft de CREG nochtans de vaste en variabele kosten voor Doel 3 en 4 en voor Tihange 2 en 3 berekend, en u hebt die berekening bekrachtigd. Ik begrijp die contradictie niet.

très bien et il n'a jamais été question de critiquer leur travail. Et ils travaillent depuis très longtemps car l'ONDRAF fait ce que vous avez dit depuis 1997 et a établi des critères d'acceptation qui étaient contractuels entre l'ONDRAF et les producteurs depuis 1983. Il y a d'ailleurs une réglementation qui date de 2002, et que vous connaissez, en la matière.

Ensuite, vous avez dit que la CREG n'a pas été impliquée. C'est quand même extraordinaire, alors que la CREG a établi un calcul des coûts fixes et des coûts variables en 2022 pour Doel 3 et Doel 4 ainsi que pour Tihange 2 et Tihange 3 que vous avez validé. Je ne comprends dès lors pas cette contradiction, ce paradoxe qui fait que vous dites que la CREG n'a pas été consultée. On va dès lors évidemment vous ressortir l'évaluation de la CREG que vous avez ainsi validée pour les coûts fixes et les coûts variables.

Vous avez par ailleurs répondu concernant les scénarios du combustible MOX usé. Là aussi, je suis un petit peu étonnée car l'ONDRAF a déjà parlé de tout cela – ce sont des dossiers qui sont connus depuis longtemps – et dit qu'au regard du contrat actuel de recherche et de développement conclu avec SYNATOM, l'ONDRAF ne dispose pas des fonds nécessaires pour mener des recherches sur le comportement à long terme du combustible MOX usé.

Elle ajoute que "en raison de sa capacité thermique et de sa radiotoxicité plus élevée, un combustible MOX usé doit être traité individuellement dans une installation de post-conditionnement et de stockage".

Cela veut dire que c'est une autre méthode de stockage. La question est de savoir si vous avez un stockage pour le combustible usé traditionnel et si vous avez conclu un stockage tout à fait spécifique concernant le combustible MOX usé, sachant que l'ONDRAF dit dans des documents récents et de manière répétée qu'on ne connaît pas le comportement à long terme de ce combustible.

Ce n'est pas parce que l'idée existe dans votre esprit qu'elle existe dans la réalité. Quand vous allez nous livrer l'ensemble des documents qui vont traduire l'accord politique avec les membres du gouvernement et l'accord contractuel entre le gouvernement et ENGIE, j'espère que nous pourrions y voir ce qu'il en est de la trajectoire que vous avez choisie pour le combustible MOX usé.

J'aimerais vraiment que ces documents nous parviennent le plus rapidement possible. Nous discutons ici de choses éparses que nous avons lues dans la presse ou sur les réseaux sociaux – publiées par le coprésident de Groen – ou encore qu'on entend de-ci de-là selon les réseaux que chacun peut avoir. Ce n'est pas un travail suffisamment sérieux pour un dossier de cette ampleur qui génère des débats très précis et vastes, comme il est normal de le faire puisque ce sont des infrastructures qui coûtent très cher. En outre, leur opérabilité et les déchets qu'elles produisent intéressent de plus en plus le consommateur belge.

La **présidente**: Madame la ministre, avez-vous l'une ou l'autre chose à ajouter?

(...): (...)

La **présidente**: Le contraire m'aurait étonnée.

Il est 18 h 04, qu'avons-nous décidé de faire? Est-ce que les collègues...?

NIRAS stelt dat het in het licht van het onderzoeks- en ontwikkelingscontract met Synatom niet over de nodige middelen beschikt om onderzoek te doen naar het langetermijngedrag van verbruikte MOX-splijstof. Nog volgens NIRAS moet die splijstof omwille van zijn thermische capaciteit en radiotoxiciteit apart behandeld worden, in een postconditionerings- en bergingsfaciliteit. Hebt u een specifieke bergingsfaciliteit voor die splijstof? Als u ons alle documenten bezorgt, hoop ik dat we zullen weten welk traject u gekozen hebt.

Ik zou deze documenten graag zo snel mogelijk ontvangen. We hebben het over uiteenlopende berichten die we in de pers of op sociale netwerken gelezen hebben. Dat is niet ernstig voor een dossier van die omvang.

01.49 Kim Buyst (Ecolo-Groen): Mevrouw de voorzitter, die laatste uitspraak was toch niet echt gepast!

La **présidente**: Madame Buyst, j'ai vingt ans d'expérience parlementaire. Nous n'allons pas comparer ce qui n'est pas comparable. Ce n'est ni la première ni la dernière fois que je préside une commission. Je n'ai pas pour habitude de ne pas dire ce que j'ai à dire à certains moments, ce que je fais avec une relative correction.

01.50 Kim Buyst (Ecolo-Groen): Oké, de uitspraak is voor uw conto.

La **présidente**: Vous n'êtes pas d'accord; c'est votre problème. Il en sera ainsi.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

La continuation de nos travaux est reportée au 12 juillet prochain.

La réunion publique de commission est levée à 18 h 04.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 18.04 uur.